

ПОЛИТИКИНИ

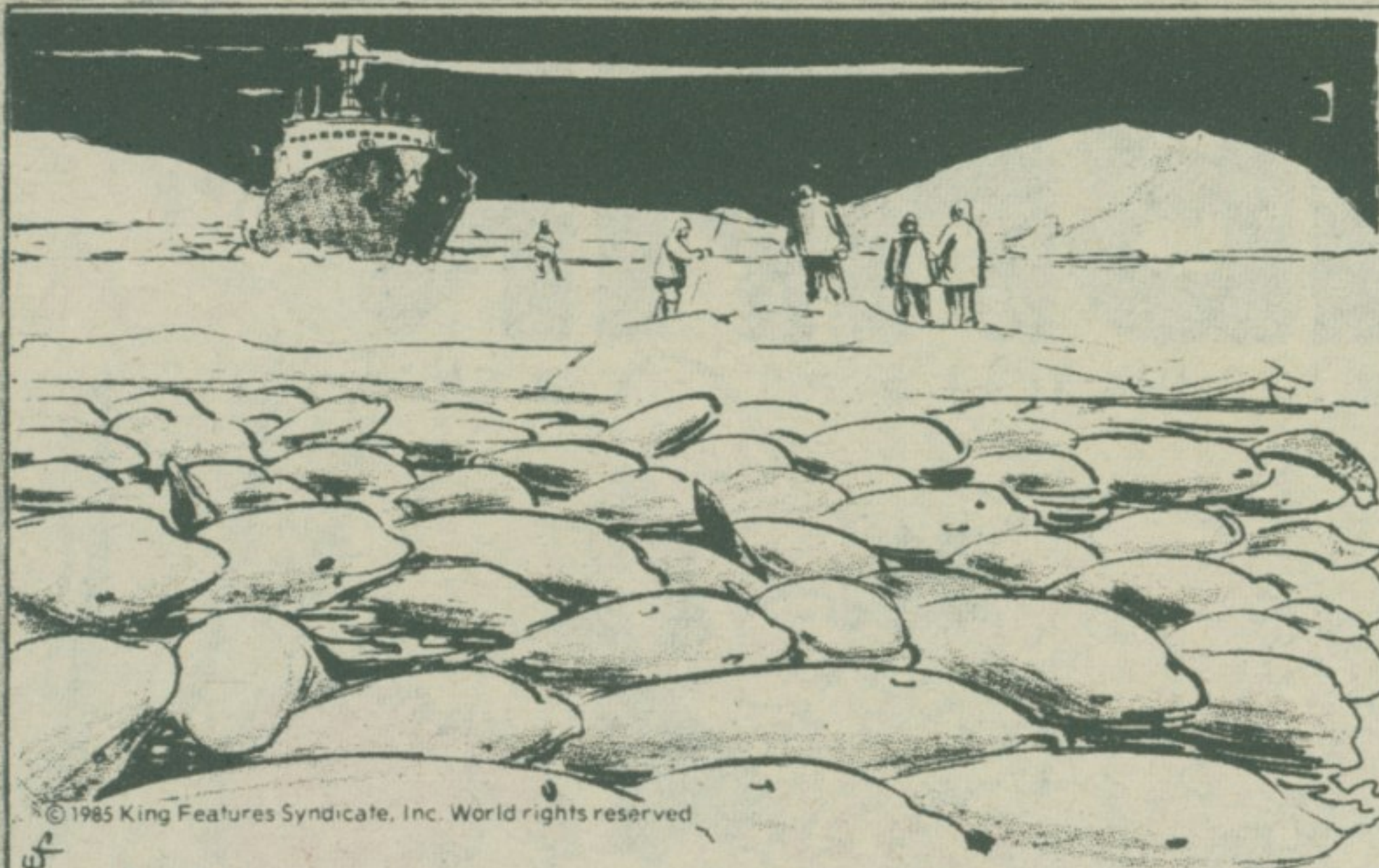
ЗАБАВНИК

13. 12. 1985. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVII • 100 Л. • БРОЈ 1772

Фирма

Веровати или не!

© 1985 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

Музикални китови

ОКО 3000 БЕЛИХ БЕЛУГА КИТОВА ОСТАЛО ЈЕ ЗАРОБЉЕНО НА АРКТИКУ У МАЛИМ БАЗЕНИМА ЈЕР ЈЕ ЈАК МРАЗ ЗАЛЕДИО СВЕ ИЗЛАЗЕ У ОТВОРЕНО МОРЕ. ДА БИ НАМАМИЛИ ОВЕ СИСАРЕ ДА СЛЕДЕ СОВЈЕТСКЕ ЛЕДОЛОМЦЕ КОЈИ СУ ИМ ПРОБИЈАЛИ ПРОЛАЗ, СВЕ ВРЕМЕ ЈЕ СВИРАЛА КЛАСИЧНА МУЗИКА.

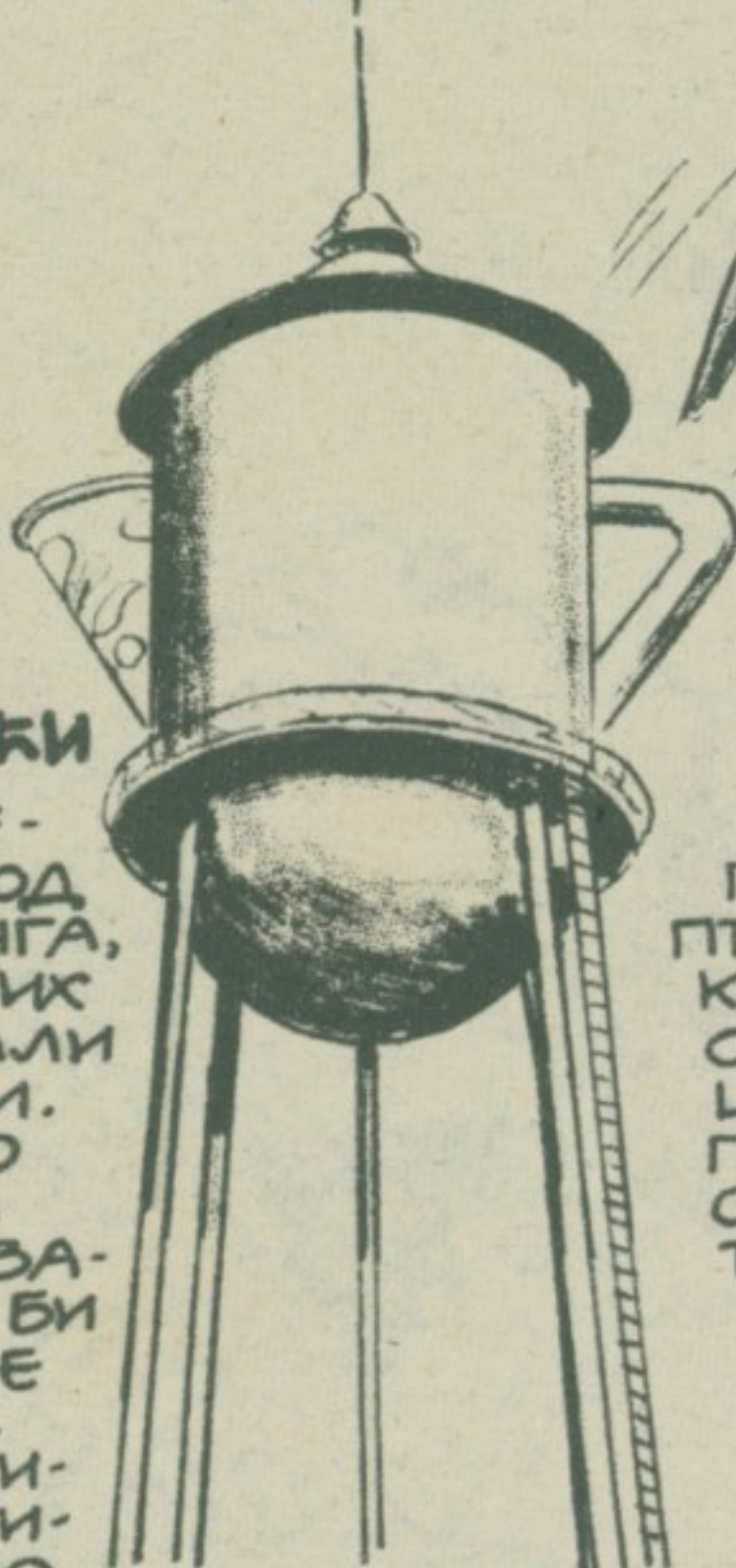

СРЕБРНИ НОВЧИКИ

БИЛИ СУ НА ВЕЛИКОЈ ЦЕНИ КОД СТАРИХ ВИКИНГА, ПА СУ ЗБОГ ЊИХ ЧЕСТО ТРГОВАЛИ И ПЛАЧКАЛИ. ВЕЛИКИ ДЕО СВОГ БЛАГА ВИКИНЗИ СУ ЗАКОПАЛИ, ДА БИ ГА ШТО БОЉЕ САЧУВАЛИ. ТО БЛАГО НИКАД НИКО НИЈЕ ПРОНАШАО.

ВОДОТОРАЈ

У КИНГСБУРГУ У КАЛИФОРНИЈИ ИМА ВЕЛИКИ ПИСАК И ДРШКУ ТАКО ДА ЛИЧИ НА ДИВОВСКИ ЧАЈНИК.

СКЕРЛЕТНУ ГИЛИУ

ПРВО ОПРАШУЈУ ПТИЦЕ ПЕВАЧИЦЕ КОЈЕ БИЉКА МАМИ СВОЈИМ ЦРВЕНИМ ЦВЕТОВИМА. У ДРУГОМ ДЕЛУ СЕЗОНЕ ОПРАШУЈУ ЈЕ ЛЕПТИРОВИ. ЊИХ ГИЛИА ПРИВЛАЧИ ТАКО ШТО БОЈУ ЦВЕТА МЕЊА У БЕЛУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● пре више од три стотине година шпански лекар и истраживач Франсиско Ернандес написао је да Астеци за заслађивање користе неку биљку коју зову „compehik ksiuitl“, односно слатка трава. Тек недавно ова трава пронађена је у средишњим областима Мексика. Из њеног лишћа и цветова домороци су некад правили слатко уље које су научници сада назвали Ернандулсина, у част шпанског лекара. Ово уље

је пријатног укуса, мање је калорично од обичног шећера (сахарозе), није канцерогено и не проузрокује каријес.

●●● скокибуба из тропских крајева има способност да емитује прилично јаку светлост.

Она на грудима има по једно округласто жуто окце које даје зеленкасту светлост, а трбух јој светли наранџастом светлошћу. Кад су први освајачи крочили у Нови свет, открили су да Индијанци ове инсекте користе за осветљавање својих колиба, а девојке су их причвршћивале за ноге да би им ноћу осветљавале пут.

●●● преко десет одсто свих хемијских елемената су вештачки и никада нису пронађени у природи.

●●● годишња производња цигарета у свету износи 5 700 000 тона. Како су израчунали совјетски научници, сви пушачи света, удруженим снагама, у атмосферу издувају и околину загаде са 10,8 тона кадмијума, 14,8 олова, 48,4 тоне бакра и других материја. Вишак кадмијума у организму, рецимо, проузрокује повишени крвни при-

тисак и поремећај у раду бубрега. Ни остали састојци дуванског дима нису ништа мање штетни.

●●● масна риба садржи супстанцу која смањује концентрацију холестерола и масних ма-

терија у крви. Ово откриће стручњака са универзитета у Орегону (САД) резултат је испитивања вршених над Ескимима. Они ретко пате од срчаних обољења иако им се исхрана готово искључиво састоји од масне рибе.

●●● неки пљоснати црви умиру заиста на јединствен начин: смрт наступа постепено, као нека болест која споро напредује, па им умире један по један део тела.

ИСПРАВЉАЧ
ОПШТЕПРИХВАЋЕНИХ
ЗАБЛУДА

АРАПСКА ВИЛА ШТО ГАСИ ЖЕЋ

ФАТА МОРГАНА у преводу са арапског, вила по имену Моргана не појављује се само у арапским пустињама, како се то обично мисли, а и није изузетна појава како се тврди. Можемо је видети практично свакога дана и то када возимо кола по врућини асфалтним путем; могли бисмо да се закунемо да се пред нама налазе बारे у којима се огле-

да небо. Заблуда! То се само добра вила Моргана нашалила с нама одражавањем небеског плаветнила или сивила на граници тзв. инверзије, односно слоја врелог ваздуха који се налази над самим загрејаним путем и слојем нешто хладнијег ваздуха изнад њега. На тај се начин, то јест огледањем одоздо, ствара и већина „фатаморгана“ у пустињама и јадни путници, који умиру од жеђи, не виде „језера са палмама и кућама испод њих“ – јер се тако нешто може десити само у романима – већ виде сдраз равне површине која подсећа на водену а која уз све то још и појачава осећај жеђи.

АРХИМЕД није запалио римске бродове који су 215–212. године пре н.е. опседали са мора Сиракузу, нити конкавним огледалом нити огромним сочивом једноставно због тога што за производњу тих гигантских оптичких уређаја није имао потребан материјал. Све средњовековне реконструкције (Киршер, Порто итд.) обављене су и образложене захваљујући представама аутора који су познавали много савршенију технологију и при томе се безгранично дивили и поштовали све што је долазило из антике. Најинте-

ресантније је то да ова акција, о којој говоре Антемије, Плибије, Плутарх и други древни аутори, не мора чак да представља ни измишљотину. Према експерименту грчког научника др Јониса Сакаса, који је он обавио 16. јануара 1973. године, овакав оригинални начин вођења борбе одиста је могућ. Сакас је претпоставио да су у ту сврху коришћени плоснати бронзани штитови, прашњави и изгребани, каквима су били опремљени браниоци Сиракузе, док су римски бродови били удаљени један стреломет (око 40 метара) од бедема високих двадесет метара. Када је педесет војника усмерило своје „штитове“ (приликом експеримента коришћена су бронзом превучена и намерно изгребана огледала величине 1,5 m x 1 m, тако да одражавају релативно слабу сунчану светлост на дрвену макету чамца са три пара весала, макета се упалила за непуну два минута, јер је на тај начин постигнута температура од 280 до 340°C. Према Сакасу, Архимед је могао – при повољнијим условима – да постигне температуру од читавих 390°C. У том случају би древни објекат, удаљен 40 метара, плануо за три секунде. Тајно оружје је на тај начин могло добро да се покаже у борби против дрвених римских тријера.

Писац научне фантастике А. Кларк користи сличан метод спаљивања фудбалског судије на терену у прилици „Лаки случај спаљивања“.

ЗМИЈЕ нису уопште ледене, а ни слузаве како се то обично мисли. Суве су, лако покретљиве и топле. То, јасно, зависи од околне температуре – у шта никако није могуће уверити припаднице нежнијег пола, осим ако их силом не натерамо да помиљују змију.

Бајке о змијама дугачким десет и више метара обично су измишљотина. Једна од већих – боа конструктор – ретко је када дуга 4 метра

(највећи познати примерак био је дуг 5,60 метара), анаконда, 9,40 метара, обично и много мање, иако путници описују примерке дугачке по неколико десетина метара. Најдужи до сада уловљени примерак питона имао је 9,75 метара... Међутим, и ове податке треба примати са резервом, јер се кожа скинута са змије може растезати готово као жвакаћа гума. И што је најважније – ни једна змија не напада човека ако није изазвана или угрожена.

ИНДИЈАНЦИ нису никада били црвене коже. Једноставно због тога што црвена крвна боја, која би давала боју поткожном ткиву – не постоји! Неке групе Индијанаца

имају „бронзану“ боју коже, други су опет мркожути. Заблуду, коју су преузели илустратори разних стрипова о Индијанцима, почели су да шире први белци који су дошли у додир са Индијанцима и сматрали да је црвена боја њиховог лица – нанета посебном врстом глине – права боја њихове коже. Индијанци су у ствари исто онолико црвени колико су и белци – бели. Јер, прави бели човек је човек приповедака страве и ужаса Едгара Алана Поа.

Исто тако заблуда је и представа о наводној ђутљивости Индијанаца који само покатак изговарају своје „уф-уф“. Могло би се рећи да је истина – супротна. Индијанци воле да говоре, па чак говоре и превише. Лепоречивост код њих спада у посебно неговане вештине.

БРОНТОСАУРУС див из периода јуве (грубо рачунато пре 170–140 милиона година) дугачак 20 метара, четири метра висок и 40 тона тежак, колос са мозгом величине једва једне средње јабуке, није преживео сумрак тога доба. Отишао је у недођију заједно са оста-

лим циновским животињама. Иако су ови дивови-биљождери и месождери трупкали по нашој планети без неке веће конкуренције, тукући се само узајамно (смртну опасност за бронтосаурусе је представљао, како се чини, „само“ шест метара дугачак грабљиви диносаурус *Sergatosaurs*), ипак су их наследили много перспективнији грабљивци, који су у поређењу са грдосијама из доба диносауруса личили на мишеве.

Све донедавно ови циновски гуштери, како се с правом називају, сматрани су водоземцима који су живели превасходно по језерима и мочварама. Наводно, вода им је помагала да савладају тежину сопственог тела. Претпостављало се да су се ови дивови хранили мочварским и воденим травама.

Биостатика, наука које се пре свега бави, упоредном анатомијом и чисто инжењерским методама израчунава напетост костију према њиховом облику и грађи, доказала је нешто сасвим супротно досадашњим претпоставкама: дивовски гуштери живели су углавном на земљи, на сувом, били су добри тркачи, а њихови огромни репови нису им служили само за ослонац, већ превасходно као изузетно јако оружје.

Ови цинови ипак нису и највеће животиње које су живеле на нашој планети. Далеко их надмашује *Sibbaldus mosculus* дуг 30 метара а тежак више од 100 тона. Неки биолози су мишљења да је највећи створ који је икада живео на нашој планети у ствари дивовска лигња *Architeuthis*. Слична је сипи и изузетно велика. Тако је, на пример, *Architeuthis princeps* из Тимбл Тикла на Њуфаудленду, уловљен 2. новембра 1872. године, без пипака имао 12 метара у пречнику и био тежак преко 30 тона. Ране не телима китова-уљешара који се хране претежно лигњама и који се боре са њима на дубинама недостижним гњурцима, доказују да у морима морају постојати лигње тела дугачког пеко 34 метра, са пипцима дугим и пуних 60 метара, како тврди Иван Т. Сандерсон. Примерак који би био само два пута већи од лигње из Тимбл Тикла био био тежак 200–240 тона, док би рекордно велике лигње могле да буду тежке можда и свих 1000 тона. Ако буду пронађени овако велики примерци, морали бисмо, свакако, престати да се смејемо причама о нападима огромних октопода на једрењаке...

ТРПЕЗА КАО ЗООЛОШКИ ВРТ

КАД СУ СЕ
ВИЉУШКОМ
ЧАЧКАЛИ
ЗУБИ

ЈЕЛО СЕ РУКАМА, ЗА
ТАЊИР И КАШКУ СЕ
НИЈЕ ЗНАЛО, А
КОЛИЧИНЕ ХРАНЕ
КОЈЕ СУ СЕ ГУТАЛЕ
БИЛЕ СУ СУВИШЕ И
ЗА ПАНТЉИЧАРЕ!

Даме су коначно селе за трпезу заједно с мушкарцима. Први им је то дозволио Карло Велики (владао од 742. до 814) али само под једним условом. Строго им је било забрањено да се претерано намиришу јер су јаки парфеми ометали мушкарцима чуло мири-са при јелу.

Био је то значајан тренутак. Мушкарци су постали знатно пристojнији. Више им није падало напамет да бришу руке о столњак или, недајбоже, о длаку паса који су им се мували око ногу. Схватили су намах шта је лепо понашање и бон-тон. Умашћена уста отирали су рукавицама.

Откуд се једе у рукавицама? Разлог је једноставан. Овај реквизит је био малтене неопходан. На столу није било тањира, храна се тако рећи отимала из заједничких посуда поређаних по средини стола. Кашика и виљушка су биле непознанице, кусало се руком а припомагало ножем. Па кад се залогаји заливају вином, па тако једном чашом, другом, петом, разуздају се страсти. А онда се више не пази да л' бодеш добар комад печења или суседа погађаш у руку.

Виљушка се стидљиво појављује тек средином 17. века. Та шиљата справа била је право чудо. Готово сви су се нашли затечени. Шта ће им? Убрзо су от-

Кула од меса или „пасте“ понекад је била толико велика да се у њу смештао трубач који је најављивао почетак гозбе.

крили њену намену. Виљушком су чачкали зубе! Да л' је то радио и Луј XIV, није остало забележено али се поуздано зна да је поменути „справу“ поседовао али је и даље остао доследан обичајима: јео је рукама.

Оволико приче а ни реч о томе шта се јело. Почети француске кухиње – онога што се данас сматра појмом у свету, очигледно нису претерано занимљиви. Макар кад се ради о врсти јела. Подела је била јасна. Богати су углавном знали за месо, дивљи вепар им је био најомиљенији, сиромашни су се задовољавали поврћем и житарицама.

Кад се приређивала гозба меса је било у изобилју,

служило се у виду огромних кула. Печења су се ређала једно на друго. Било је ту јаребица, патака, фазана, прасетине, голубова,

овчетине, телетине... Посебна посластица је било пауново месо. Да би се та тацна с кулом од меса уопште изнела на трпезу морала су да се ангажују бар четири човека. Често се носачи нису ни видели од хране.

Ако је Тирел отац, Катарина Медичи је...

Из масе куvara, посебно оних који су се мували по двору издвојио се један – Гиљом Тирел. Он се бринуо о трпези Карла V Мудрог. То значи да се у 14. веку називу прапочеци француске кухиње.

Тирел је све рецепте које је смишљао уредно диктирао (пакосници тврде да их није сам записивао јер је био неписмен) и издао неку врсту куvara под називом „Вијандије“.

Ево неких Тирелових кулинарских тајни. Месо је, пре него што би га пекао, прво кувао, правио је сосове са исецканим препеченим хлебом, први се осмелио да помеша слано и

МАЈОНЕЗ НАСТАО СЛУЧАЈНО

Када је 1756. маршал Ришеље (не треба га бркати с кардиналом истог имена) освојио тврђаву Порт Маон на острву Минорки, настанио се у главном граду Махон (француски изговор је Мајон).

Десило се да Ришељеов кувар није имао дрва да заложи ватру и направи свом господару топао умак. Пуким случајем упало му је жуманце у уље. Онано нервозан, смишљајући шта да послужи Ришељеу, кувар је мутио уље и жуманце и добио дивну масу којом је прелио месо.

Маршалу се овај сос толико допао да га је, по повратку у Париз, лансирао на двору Луја XV давши му име мајонез по граду у коме је настао.

И грип се лечио храном.

Анри IV (владао је од 1589. до 1610), по савету својих лекара, гута сардине, касније ће прећи на остриге, и све ће то залити великим пехаром вина. Кажу да му је овај „лек“ помагао.

слатко. То би било што се тиче његове оригиналности. Све остало и није вредно да се наведе јер су му јела била тако укувана да се баш и није најбоље распознавало шта се заправо једе.

И без обзира на све мане Тирелове кухиње он се ипак сматра оцем француске кухиње. Био је, бар, Француз. А шта је с Катарином Медичи, супругом краља Анрија II? Иако Фирентинка, а без обзира на могућа негодовања Француза имала је јак утицај на њихову кухињу.

Кад је у 14. години прешла Алпе да би се удала за човека који ће постати француски краљ Анри II није имала поверења у оно што је затекла на трпези. За сваки случај повела је са собом неколико искусних фирентинских куvariца. Храна је за њу, поред осталих ствари свакако, била важна. А имала је чудан укус. Обожаваола је петлове кресте, пилећу цигерицу и артичоке.

По сведочењу Пјера Л'Естоала, тадашњег хроничара, једном приликом је толико јела и јела и јела... да су сви били уверени да ће пући као балон. Очигледно нису познавали њене невероватне изјеличке могућности.

У поређењу с Лујем XIV, Краљем Сунце (владао од 1643 до 1715) Катарина

Медици јела је као птичица. Приче о његовом апетиту обишле су свет још тада.

Луј XIV је имао пантљичару

Луј XIV је желео да од сваког obroка направи славље. Због тога је на двору држао најмање 50 врхунских куvara и још небројено помоћника. Ако се на трпези није нашло бар двеста различитих јела, шеф кухиње знао је шта му следи. Отпуштање, можда чак и гиљотина.

Преписали смо зато један од јеловника који је био на снази у јануару 1687. године. На столу су биле сервиране 22 врсте чорби, 64 супе, 21 различито хладно предјело, 35 топлих предјела, 44 различите врсте печења, 63 „узгредна јела“, 36 салата, 12 сосова.

А шта је сам Краљ Сунце могао да поједе најбоље ће нам саопштити његова сестра, војвоткиња од Орлеана. Она је давно записала:

— Почео би са чорбама, у просеку би појео најмање пет тањира. То онако, да му отвори апетит. Смазао би затим читавог фазана, па печену јаребицу, онда би прешао на огромну чинију са салатом, вратио би се нечем „конкретном“ — овчетини у сосу. Бацао би се на кувану шунку а све је то заливао невероватним количинама вина. Не би се смирио док не би испразнио две тацне колача и појео неколико врста пудинга.

Можда је Луј XIV стварно имао пантљичару у стомаку или су то савременици измислили као објашњење за овај несвакидашњи апетит. У сваком случају

Краљ Сунце се малтене до краја живота тако хранио. Тек је пред смрт, по савету лекара, прешао на лакши „мени“. Задовољио би се лаком супом уз неколико кришки препеченог хлеба и са три печена пилета.

Уопште не изненађује што се баш у време Луја XIV зачала традиционална француска кухиња која више није личила ни на италијанску ни на средњовековну. Први пут почиње да се спомиње и израз „нувел кизин“ (нова кухиња).

Мало им је само печење дивљег вепра, за сваки случај на ражњу се нашло и неколико кокошака. Гали за трпезом на отвореном заливају се сервуазом, неком врстом пива.

У Версају, краљевској палати Луја XIV, јело се још увек рукама. Виљушке су се, додуше, стидљиво појављивале али краљ се на њих није обзирао.

Године 1651. појављује се и „Француски кувар“. Његов творац био је Франсоа Пјер де ла Варе, главни кувар маркиза Д'Иксела. Књига већ тада доживљава 30 издања.

Вештина припремања разних ђаконија постаје уметност и питање чести. Колико су појединци свој посао озбиљно схватили рећиће нам и ова кратка прича.

Франсоа Вател, кувар у палати принца Луја II Бурбонског, очекивао је на ручку Луја XIV. За краља и његову свиту требало је буквално испунити 25 стола различитим врстама јела. Наравно, најважније је било снабдети трпезу месом. Кад је Вател схватио да су два стола остала

прилично „сиромашна“ печењем и котлетима, био је на ивици очаја. Тешко се да ће поправити ситуацију

Луј XVI је прву брачну ноћ провео у дубоком сну.

наредног дана. Смислио је да припреми рибу.

У четири ујутру пред палату је стигао дечко вукући за собом двоја колица с товаром свеже рибе. Вател је очекивао 12 колица. То је било превише за поносног куvara. Такву бруку није могао да преживи. Отишао је у собу и пробо се мачем.

Осталих десет колица с рибом стигло је непуних пола сата пошто је несрећни Вател издахнуо...

Први кафић

Негде баш у време самоубиства поносног куvara у Паризу се десило не-

Последњи оброк Луја XVI пред гиљотинирање. У смрт је отишао — сит.

ТРПЕЗА КАО ЗООЛОШКИ ВРТ

што значајно. У улици која сада носи назив Ансиен Комеди. Сицилијанац Франческо Прокопио отворио је први кафе-бар. У главном граду Француске сада их има на хиљаде, тада је Прокопијев „кафић“ био право чудо.

Људи су готово стидљиво улазили и наручивали природне воћне сокове, чај, ликере, врућу чоколаду или „гласе“ – претечу данашњег сладоледа. Новост је био и црни напиток директно увезен с турског двора. Дакле, схватили сте – кафа.

Прокопијев кафе-бар и данас ради.

Нешто касније, тачније 1762. године отворен је и први ресторан. Можда је мало чудно да се овакво место, за које често имамо утисак да је постојало одувек, појављује тек у позном 18. веку.

Први је ресторан, у улици Лувр, отворио Буланже (у преводу: пекар). Више се не зна да ли је његово презиме било Буланже или се редило о не-

је оставио и кратак запис да је место врло пријатно, да се добро једе, али да је – скупо. Лакше нам је кад знамо да су цене и тада биле напрење.

У смрт – сит

Још један француски краљ, овог пута Луј XVI, живи и даље у анегдотама везаним за храну.

На дан свог венчања, а имао је тада само шеснаест година, толико се прејео да су дворани почели да му скрећу пажњу да помало претерује. Како ће се показати пред младом? Он их је погледао наивно и упитао:

– Шта у томе има лоше? Кад се добро наједем, спавам к'о дојенче.

У јуну 1791. године исти тај Луј XVI бежао је из револуционарног Париза. Можда би све добро прошло и краљ би извукао живу главу да није било његовог несрећног стомака. Пролазећи кроз место Сен Менул, сетио се да ту справљају најбоље свињ-

Први париски „кафић“ отворио је давне 1680. године Сицилијанац Франческо Прокопио. Између осталог служио је и до тада недовољно познат напиток – турску кафу.

ком пекару чије се име заборавило. Било како било дотични Буланже је у приземљу куће поставио неколико мермерних столова и на улазу истакао таблу на искривљеној варијанти латинског: Venite ad me omnes qui stomacho laboratis et ego restaurabo vos (Дођите код мене сви ви чији су стомаци у невољи а ја ћу вас повратити).

Сасвим је могуће да је пекар, или Буланже, био за послужан за нову реч – ресторан.

Међу посетиоцима ресторана био је и чувени енциклопедиста Дидро који

ске папке. Заборавио је опасност, стомак му је налагао само једно: заустави се.

Краљевска кочија убрзо је примећена. Луј XVI враћен је у Париз и заточен. Пре него што је гиљотиниран, заједно са супругом Маријом Антоанетом, услишена му је последња жеља. Шта друго – добар оброк.

Последњи ручак састојао се од шест свињских котлета, повеће печене кокоши, пржених јаја и три чаше вина. У смрт је отишао макар сит.

В. Софреновић

ТОРНАДО –
– НЕЗВАНИ ГОСТ
ЕВРОПЕ

ПОХОДЕ ЛИ НАС БАВОЉИ ВИХОРИ

Становници Готама, сеоцета надомак Нотингема, вероватно никад неће заборавити ноћ 2. августа 1984. У само неколико заглашујућих и страшних секунди проуз- рокована је штета од 100.000 фунти куће су остале без кровова зидови срушени, гараже савијене са земљом, стаје одуване, а дрвеће почупано. Згранутим сељанима касније је објашњено да су доживели један од најужаснијих природних феномена – торнадо. Пре тога мало је ко од Готамљана уопште био свестан да торнадо може да се сручи на Британију.

Ипак, торнада нису више посебност, само прекоморских поднебља. Само у Британији, рецимо, то се догађа неких тридесет пута годишње, а само у једном једином дану на Енглеску и Велс може да се

обруши и до стотинак торнада. Они наносе велику штету насељима јер, у најгорим случајевима, ови ваздушни вртлози достижу брзину 280 километара на сат, што је два пута брже од сваког урагана.

Додуше, све ово не значи да су торнада над Британијом учесталија него раније. Пре ће бити да су Британци сада само свеснији ове чињенице а све захваљујући Организацији за истраживање торнада и олуја (ТОРП) која, откако је основана 1974, пажљиво изучава све у вези са олујним ветровима на британском острвљу гомилајући документацију које раније уопште није било.

Торнада су локални феномени који обично погађају тек неколико квадратних километара и не трају дуже од неколико секунди до неколико минута. Отуд их сателити, радар или земаљске метеоролошке станице углавном не региструју благовремено па се ТОРПО, приликом својих истраживања, ослања

на исечке из локалних новина и изјаве очевидца. То, у комбинацији с мрежом осматрача временских прилика коју је ова организација успоставила, сад прилично помаже да се предвиде снажне олује па и долазак торнада.

Напаст кратко траје

Како уопште настају ковитлајући ветрови и међу њима најснажнији торнадо или „упредач“, како га зову у Америци?

Свим ковитлајућим ветровима заједничка је струја тоглог ваздуха која се, ротирајући у уском ковитлацу, пење нагоре, док одоздо, при њеном дну, тај ковитлац „хране“ масе лебдећег ваздуха, уливајући се у њега са свих страна. Постоји низ ковитлајућих ветрова, од скромног ђавољег вихора који се јавља по лепом сунчаном времену и задаје муке фармерима развејавајући им тек покошено сено, па све до застрашујућег тор-

**ОБИЧНО СЕ МИСЛИ
ДА ЈЕ ОВАЈ
ЗАСТРАШУЈУЋИ
ВЕТАР НЕШТО
ДАЛЕКО ШТО СЕ
ДОГАЂА НЕКОМ
ДРУГОМ, ТАМО
„ПРЕКО СЕДАМ МОРА
И СЕДАМ ГОРА”.
МЕЋУТИМ, НАЈНОВИЈА
ЕНГЛЕСКА
ИСТРАЖИВАЊА
ПОКАЗУЈУ ДА НИЈЕ
БАШ ТАКО...**

пожари у рафинеријама нафте и вулканске ерупције могу изазвати „ватрене ђаволе”. На пример, септембра 1978. запаљена стрњика на фарми близу Чичестера у Сасексу „произвела” је ватреног ђавола високог 70 метара који је у неконтролисаној пустошењу разорио четири зграде вредне 100.000 фунти.

Торнадо, дакле, може потрајати од само неколико секунди до неколико минута. Тек веома ретки трају више од пола сата. Но, кумулусне олује могу изазвати низ краткотрајних торнада при чему сваки нови настаје пошто утихне претходни. Тако се попришта пустошења могу с прекидима раширити и на стотине километара.

Али, премда кумулусне олује производе најснажнија торнада (као и најкурпнији град), највеће торнадске серије, бар у Британији, последица су хладних тласа с грмљавином који у јесен и зими струје са северозапада или запада земље. Само 20. октобра 1981. рецимо, такав један талас проузроковао је, један за другим, равно 31 торнадо. Годину дана касније, 21. септем-

бра 1982, наишло их је 25, а 8. фебруара 1984. забележен је низ од двадесет једног торнада.

Паклено вретено

Ипак, сви хладни таласи који подстичу торнада нису обавезно здружени с олујним облацима. На пример, 23. новембра 1981. Британијом је пројездио хладни талас без кумулуса и за само шест сати у Северном Велсу у Енглеској изазвао 105 торнада. Карактеристично: таласу су на неколико километара претходили изненадни и јаки удари ветра на мах. У идеалном случају, „нос” хладног ваздуха који се зарива у топли и потискује га има облик вретенастог ковитлаца с хоризонталном осом. Вретено може бити дугачко и неколико стотина километара. Неправилности у ковитлацу, или у ваздушним масама на које наилази, затим промене у трењу с површином тла до којих долази

кад ковитлац заредом надлеће сеоске па градске пределе, брда и долине, прелази с мора на копно, могу благо закривити ваздушно вретено тако да његов нижи део почиње да усисава доње слојеве влажног топлог ваздуха. То само појачава ваздушна струјања нагоре, убрзава вртлог и снижава ваздушни притисак што, у ствари, доприноси даљем кривљењу вретена тако да нижи крај убрзано нагиње тлу док онај други стреми висинама.

Коначно, нижи крај доспева до површине тла и ствара торнадо.

Градске области такође могу утицати на настајања торнада. Истраживања су показала да су се на ширем подручју Лондона торнада последњих 150 година ређе догађала у централном делу метрополе него у предграђима и околини. Топлота градске атмосфере као и већа „храпавост” градских предела утичу да се торнада распрше и нестану. До сличних искустава с торнадима дошло се и у другим светским велеградима попут Чикага и Токија.

На жалост, то никако не гарантује да ће централни

Лондон бити поштеђен пустошења каквог јачег торнада. Један од најразорнијих торнада у последњих неколико деценија, 8. децембра 1954, просто је покосио управо западни и северозападни Лондон. Дуж двадесет километара дуге и не више од 400 метара широке путање тешко су оштећене или сасвим разорене све куће, радње и фабрике. И премда је двадесетак људи озбиљно повређено, срећом није било погинулих. Један од најнеобичнијих ефеката овог торнада виђен је у Ектону где је један аутомобил лебдео пет метара високо од земље.

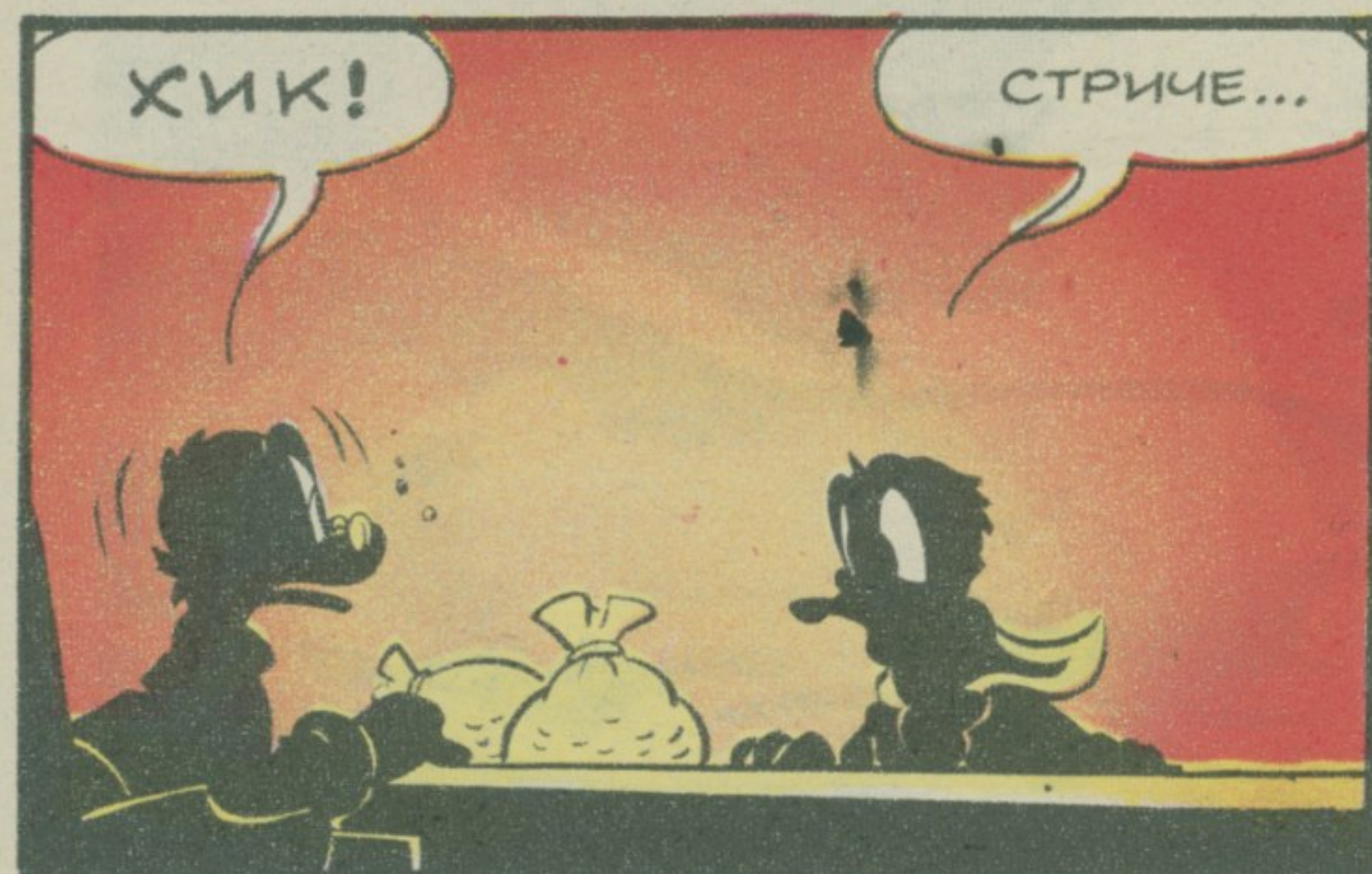
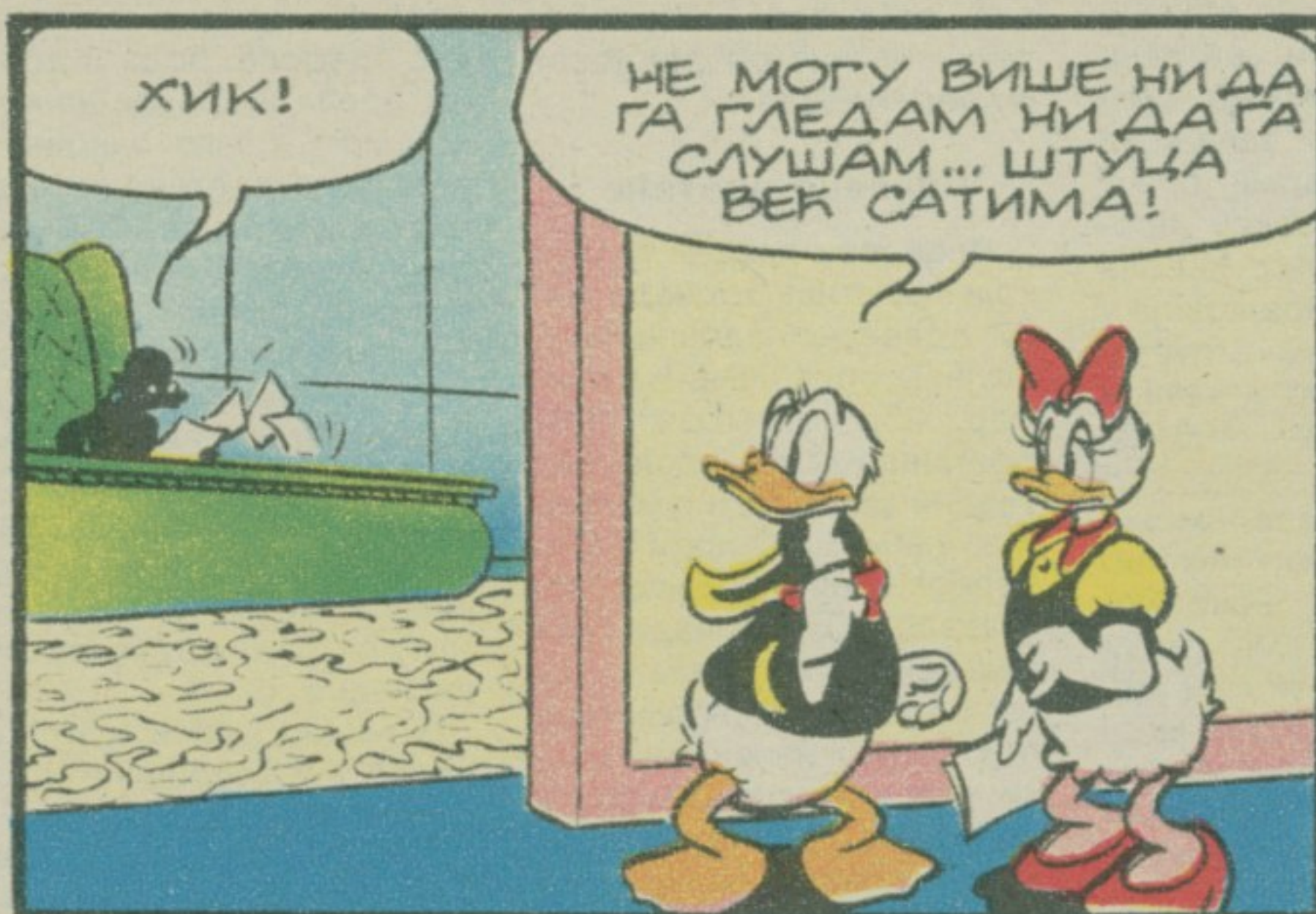
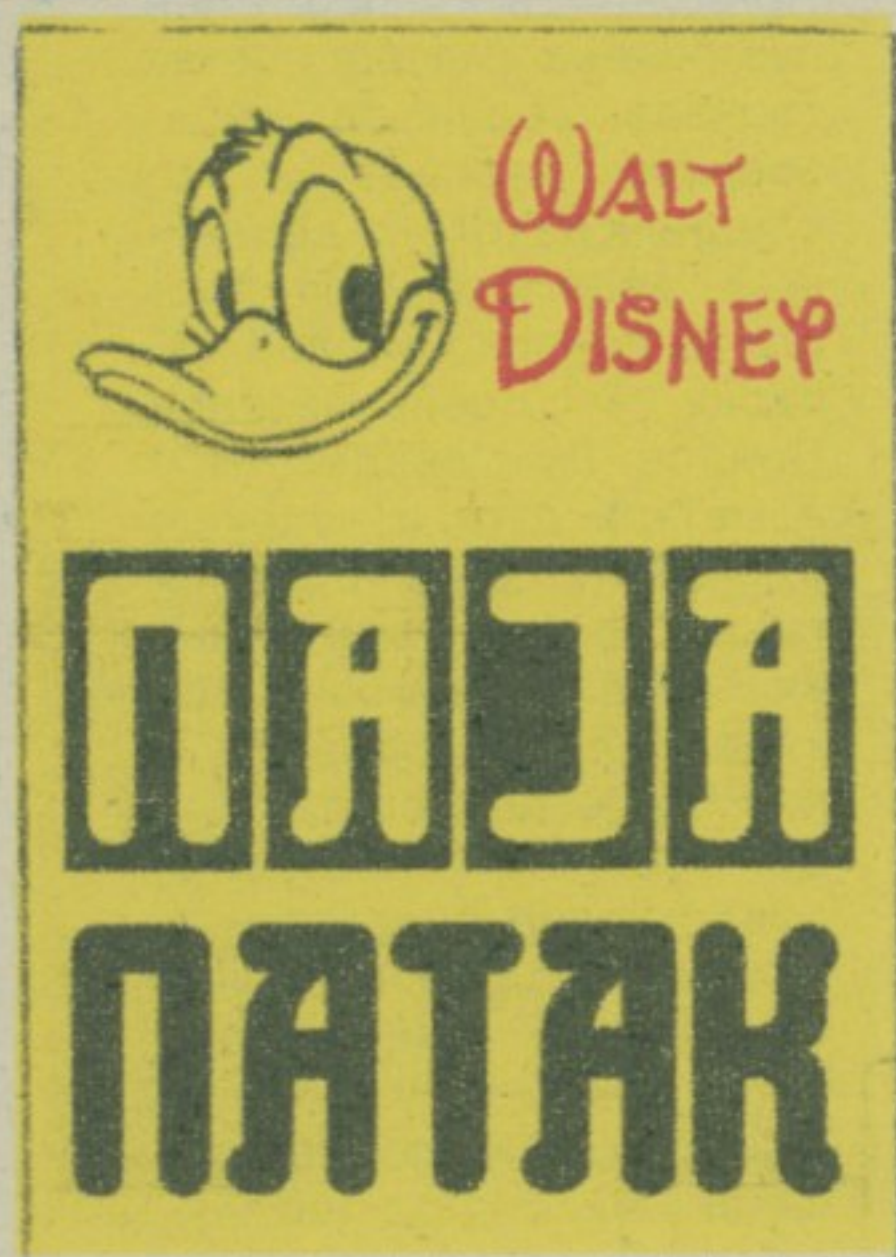
Одржавање кола у ваздуху само је један пример необичних догодовштина чији су узрок торнада. Оштра разлика у притисцима језгра и спољњег дела уског торнадског вртлога може да ишчупа прозоре, врата, зидове и кровове или исиса покућство и намештај кроз димњаке. ТОРРО располаже многим извештајима о кишама жаба, риба, сена, шкољки, алги, песка и сличног, које се могу објаснити једино тиме да их је покупио торнадо, носио и потом испустио са падавинама. Торнадо може такође да обухвати стабло стогодишњег храста и да га ишчупа попут чепа на боци.

Марко Олујић

нада (кад је време ружно) праћеног великом олујом, кумулонимбусом, односно брзогилајућим облаком кумулус.

Иако ђавољи вихори могу да проузрокују тек локалне, углавном мање штете, потенцијално најразорнији међу њима је тзв. „ватрени ђаво”. То су они ваздушни ковитлаци који настају услед ватре која ствара јако струјање ваздуха у висину. Велики шумски и градски пожари, попут оних који су уследили после савезничких бомбардовања Хамбурга и Дрездена током другог светског рата, затим

Змије селице

Забавник је у броју 1612 од 19. 11. 1982. писао о сличној појави на грчком острву Кефалонија

Љубавни загрљај змија из околине Манитобе.

Маргарет Лилекист застаје за тренутак – стигао је редовни посетилац „Џори“. За разлику од других, њој то не смета.

Ова двоглава змијица живела је само неколико дана.

Кад се наљути и почне да шишти тешко је поверовати да је потпуно безопасна.

Манитоба гамиже двапут годишње

**ПОЈАВА ОВИХ ЗМИЈА
У ОДРЕЂЕНО ДОБА ГОДИНЕ
СПАДА У ПРИРОДНЕ ФЕНОМЕНЕ
КОЈИ ЈОШ НИСУ
ДОВОЉНО РАЗЈАШЊЕНИ.**

Не могу да верујем очима. Свуда око мене на хиљаде змија. Има их толико да ми се чини како се читава површина земље таласа. Безброј издужених, шаренкастих и сјајних тела провлачи се кроз суву траву производећи шум који узнемирава. Иако их се не бојим, спопада ме нека јежа...” – пише у свом дневнику ка-

надски зоолог Мајкл Еликсјук.

Стајао је на дну једне рупе у кречњаку, дубине три и ширине четири и по метра, и посматрао запањујући приказ: непрестано палацајући језицима рептили су се гомилали по удубљењима, чак и око његових ногу, као да нешто траже. И тако читав дан.

НАСТАВАК НА СТР. 10

Манитоба гамиже двапут годишње

веће познаваоце остаје помало необјашњива: канџама, веома спретно, хватају змију и кљуном начињу њено тело, тачно на месту где се налази јетра којом се хране. Остављајући затим жртву да полако умре.

ВРАЋАЈУ СЕ И МЛАДУНЦИ

Област између језера Винипег и градића Манитобе у чијој се околини све ово једино може да види и доживи, препуна је подземних пећина које су у кречњаку начиниле киселе воде. Касније су ледене насlage (у леденом добу) својом тежином пробијале ослабљене таванице неких од њих и стварале удубљења из којих се сад појављују змије. Ту је и објашњење где оне одлазе кад дође време за зимски сан. Има бар пет јама, односно пролаза, на којима их је могуће посматрати, двапут годишње.

Прва змија појави се у априлу, две или три недеље пре него што се снег у овом крају потпуно отопи. Средином маја парење је у највећем жеку, а онда се разилазе на све стране по мочварном околном терену препуном хране – свих врста жаба, пужева и голаћа и водених црва. Неке се удаље чак и по петнаест километара. То је за гмизавце краће од пола метра прилично даљак пут.

Средином августа, тамо где се затекну ове змије (*Thamnophis sirtalis parietalis*) које иначе нису отровне, рађају младе, просечно по 15, а највише 40. Живо рођени младунци не зависе од мајке и истог часа спремни су за самосталан живот. За то време, јаме из којих су се у пролеће појавили њихови родитељи, потпуно су пусте.

Већ око 20. августа прва змија враћа се у легло. А средином септембра јаме врију, баш као и средином маја. Само што се све одиграва у некој чудној тишини. Покрети змија су успоренији, оне готово достојанствено силазе на дно јаме и нестају у пуколинама. Да се којим случајем нађете на том месту, радознало би вас посматрало на десетине хиљада пари очију...

☆☆☆

Попут птица селица, змије се непогрешиво враћају на исто место. Враћају се чак и младунци. Али, јасно је да им пут не показују мајке јер су с њима провеле најмање времена. Почетком октобра и последња од њих силази у подземне пећине где ће провести зиму. Све је опет тихо...

Д. В.

ШТА ЈЕ ОТКРИО „СПЕЈСЛАБ 3“ О СВЕМИРСКИМ БЕБАМА:

КРАТКОНОГЕ, ТРБУШАСТЕ, МЕКУШНЕ

Деца рођена или одрасла у свемиру имају све изгледе да им кости буду слабастије, а раст низак. Како ствари стоје, чак и кратак излет у свемир могао би да буде опасан за младе који још расту. Ово су закључци до којих су научници „Спејслаба 3“, свемирске лабораторије у саставу шатла „Челиндер“, лансираног априла прошле године, дошли проучавањем пацова током седмодневног боравка у свемиру.

Замисао о људским колонијама широм Сунчевог система, дакле, више и не изгледа тако ружичасто. Или можда ипак да? По једнима, становници свемира били би саздани баш како треба, односно у складу с условима у којима би живели. Конкретније, сви су изгледли да би идеалан свемирски човек био округласт, без крутих, дугачких костију какве ми имамо. Њему би наша структура костију, прилагођена сили теже, само отежавала живот.

У експеримент је било укључено дванаест пацова старих до 56 дана, тешких од 200 до 250 грама. Сма-

**За само седам дана у
свемиру на пацовима
су се одиграле такве
промене да научници
упозоравају: млади
још не могу у
астронауте.**

њење масе хумеруса, односно горњег дела предњих удова, износила је четрнаест, а смањење масе слабинског дела кичменог стуба седам процената. То су промене које су се одиграле за седам дана. Код најмлађих пацова оне су биле најизраженије.

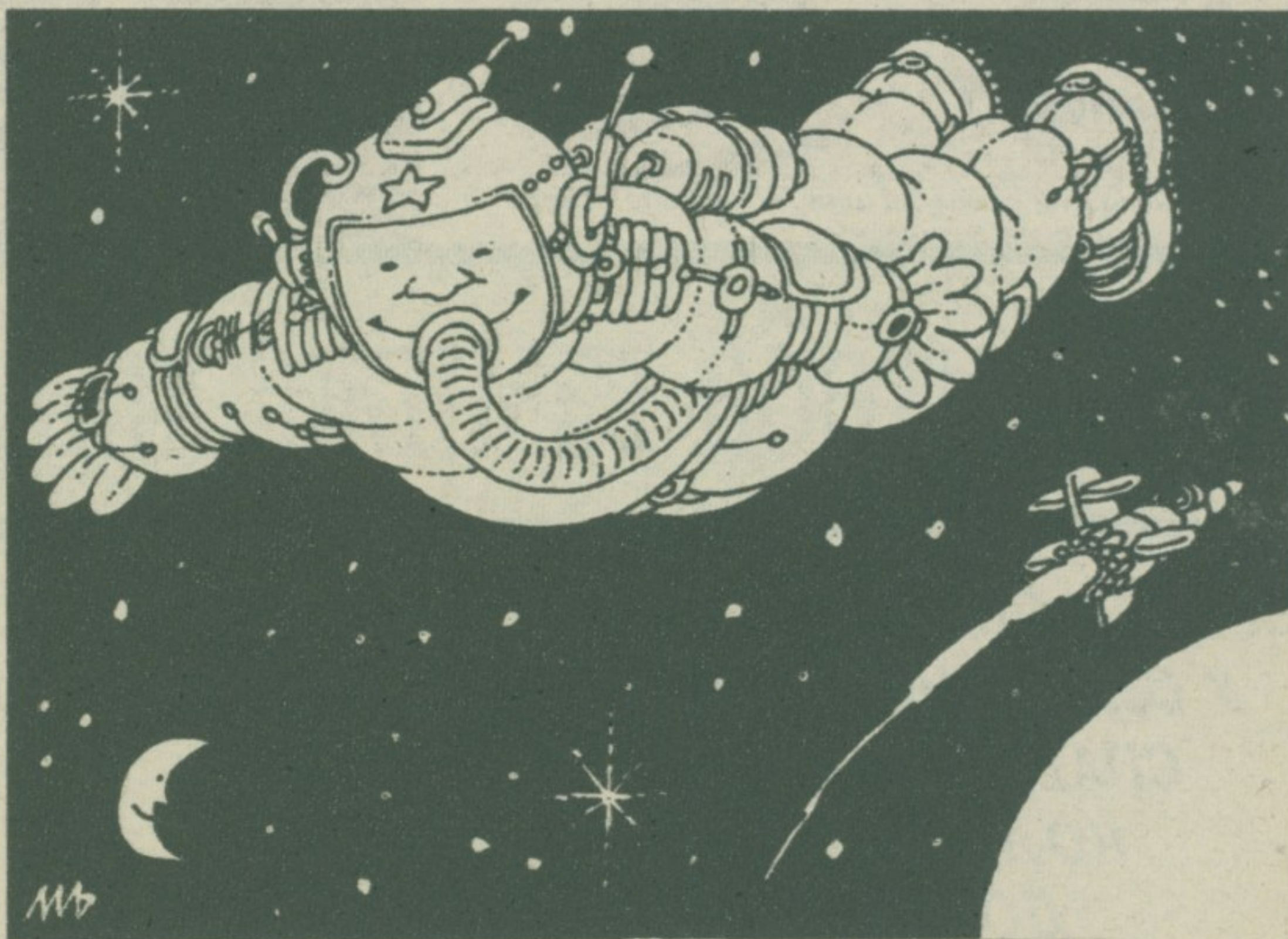
Гипкост, односно савитљивост костију смањена је за двадесет и осам процената. Сам по себи, констатовани пад калцијума не може у потпуности да објасни ову појаву, а научници још нису у стању да утврде који су је то још фактори изазвали. Нешто у бестежинским условима свемира, свакако. Упркос смањењу коштане масе, пацови су се угојили

и то углавном у трбушном делу.

Открића до којих је „Спејслаб“ дошао довољна су бар за једну тврдњу: пре него што почнемо да у свемир шаљемо младе, мораћемо да сазнамо још много тога. Истина, до сада младе нису ни узимали у обзир за свемирске програме, али би једног дана осамнаестогодишњаци могли да буду укључени у посаду неке свемирске станице.

Научници са Универзитета Калифорније и Истраживачког центра Ејмс (НАСА) установили су да је и код младих и код одраслих пацова са „Спејслаба“ дошло до израженог пропадања мишићног ткива. У неким случајевима скупљање мишићног ткива износило је и четрдесет процената. Губитак неких протеина такође је умањео способност пацова за контракцију мишића, последица којом су највише били погођени најмлађи пацови. Ово и није ништа ново: отуда је за астронауте, док су у свемиру, гимнастика обавезна.

М. И.

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

ВРЕМЕ ЉУБАВИ И СМРТИ

Змије су животиње хладне крви и њихова телесна температура зависи од сунца. У областима где је хладно оне су ноћу готово непокретне, што важи и за дане кад је свеже или облачно. Тиме се објашњава и зашто је на које је Мајкл сутрадан наишао. (Било је осам ујутро.)

Само један сат касније змије почињу да извиру из земље. Иако је веома тешко разликовати мужјаке од женки, лако се уочава да је сезона парења. Што сунце више загрева земљу, оне постају све активније. На стотине мужјака буквално наваљује на једну женку и готово је гуши, чинећи обруч који она не може да избегне. Ако и успе да се измигољи и крене ка површини, напасници је сустижу и лоптаста гомила поново пада на дно јаме. Незаситим мужјацима ни то није довољно, остају на својим местима и чекају да се појаве и друге женке. Овај змијски љубавни занос траје и по недељу дана и највећи је разлог неописиве гужве око легла.

Напола уснуле змије на самом излазу обично сачекују њихови непријатељи, пацови, и онако немоћним грицкају им главе... Рањене настављају свој пут на којем их вреба и друга опасност – читаво јато чавки. Окупе се око јаме и појединачно изводе савршену операцију која чак и за

БИОСКОП
БАЈФОРД
ПРИКАЗУЈЕ...

Ове недеље гледаћете журнал из земље паса. Сви они који воле псе, не значи да воле и књиге. Видећете и каквих све има књигољубаца!

АМЕРИКА – ЗЕМЉА ПАСА

Веровали или не, у Сједињеним Америчким Државама има око 48 милиона паса. Више од четрдесет одсто домаћинстава држи најмање једног пса. Пас је и даље човеков најбољи пријатељ, иако сваке године једну од 250 особа на свету уједе пас. Од свих, најгоре пролазе деца, јер од педесеторо деце између пете и девете године једно обавезно уједе пас. То значи да децу чешће уједе пси него што се разбољевају од богиња, заушак и магарећег кашља, заједно! Сваке године у САД од уједа пса умре десет људи. Наравно, и збрињавање оних које је ујео пас поприлично кошта. Од минималне интервенције каква је инјекција тетануса, до пластичних операција које су често неопходне. Изненађује чињеница да главни виновници ових невоља нису пси луталице, који се клоне људи и обично се смуцају само по ноћи, него кућни пси. Обично – кошијски!

После овога слободно можете да се запитате: је ли она слатка пудлица из суседног стана заиста тако безазлена као што изгледа!

УПОЗНАЈТЕ БЕТРИКС ПОТЕР (1866–1943)

Бетрикс Потер је позната списатељица и илустраторка за децу. Рођена почетком друге половине прошлог века у Лондону у врло богатој али и веома строгој породици, Бетрикс је имала суморно и усамљеничко детињство. Једини лепи тренуци били су јој дани распушта које је проводила на селу. Како је обожавала природу, почела је да прави изванредно прецизне цртеже зечева, жаба, мишева, жежева и других животиња које је чак успевала да прокријумчари у своју собу и тамо их гаји с љубављу. Оне су тако постале и личности њених илустрованих књига. Њен први јунак Пера Зец (Peter Rabbit) појавио се 1900. у књизи у виду писама упућених неком измишљеном детету. Од тада Бетрикс је марљиво радила и 1913. године објавила серију од 24 приче о животињама.

Од пара које је зарадила, купила је малу фарму и потпуно се ослободивши родитељског tutorства, страст за писањем и цртањем заменила страху за повртарством.

Иако буквално заљубљена у животиње, Бетрикс Потер је о њима писала без сентименталности и с хумором, док су њени цртежи рађени у акварелу невероватна комбинација маште и способности да се запазе и забележе најситнији детаљи у дик и понашању животиње. Њене књиге, изузетне, по стилу зна свако енглеско дете. У неку руку, оно што је Чика Јова Змај за нас то је Бетрикс Потер за Engле-зе!

ПУДЛИЦЕ УЈЕДАЈУ У ЈУНУ

КО БИ РЕК'О!

Да не бисте били у недомумици како према ком псу да се понашате и кога да изаберете за љубимца, погледајте ове наше две листе. На првој је девет врста расних паса који најрадије долазе у искушење да уједе:

1. златни ретривер
2. лабрадор ретривер
3. шетландски овчар
4. стари енглески овчар
5. велшки теријер
6. јорк теријер
7. бигл
8. далматинер
9. поентер

На овој другој су пси који најлакше губе живце и склони су уједању:

1. немачки полицијски пас
2. чау
3. пудла
4. италијански булдог
5. фокстеријер
6. укрштени чау
7. елдер теријер
8. пекинезер
9. укрштени немачки полицијски пас

Неки добри познаваоци паса сматрају да је јун месец у коме пси најчешће подлежу поуку уједања људске врсте!

ВРСТЕ ЧИТАЧА

Нешто старији земљак Бетрикс Потер, песник и критичар Семјуел Колтри, сматрао је да ни сви љубитељи књиге, нису исти. Он их је сврстао у четири групе. Прву је назвао „сунђерима“ који упијају све оно што прочитају, и то могу да испеде из себе у истом облику са-

мо мало разводњено. Други по њему „пешчани сатови“ који од књиге у себи ништа не задрже и који читају тек да им прође време. Трећи су „педилке“, а то су они у којима остаје само талог од онога што су прочитали. Четврте је назвао „алем камен“ јер су колико ретки толико и драгоцени. Они се користе оним што су прочитали, а то омогућују и другима!

Мила и Тимоти Бајфорд

ВЕШТАЧКИ ПАС – будни чувар

Ових дана на светском тржишту се појавио изум који треба да осујети сваког провалника у његовом прљавом послу. Реч је о аларму који симулира псећи лавез и ступа у погон у тренутку кад неко притисне звоно на вратима, покуша да их отвори или се само јави преко интерфона.

Наравно, замисао да се на магнетофонску траку снимљен лавез паса, а онда емитује, не би ли заплашио провалника, врло је стара.

Провалници су брзо схватили. Пас са траке обично уопште не мења тон, што би прави пас сигурно учинио. Зато нови изум користи синтисајзер који је програмиран тако да може да варира јачину лавеза, од оног најтишег до оног најгласнијег. Сваки пут кад се звоно поново активира, лавез се мења по јачини, тј. постаје све јачи што се учесталије звони. А затим се враћа на тиши тон.

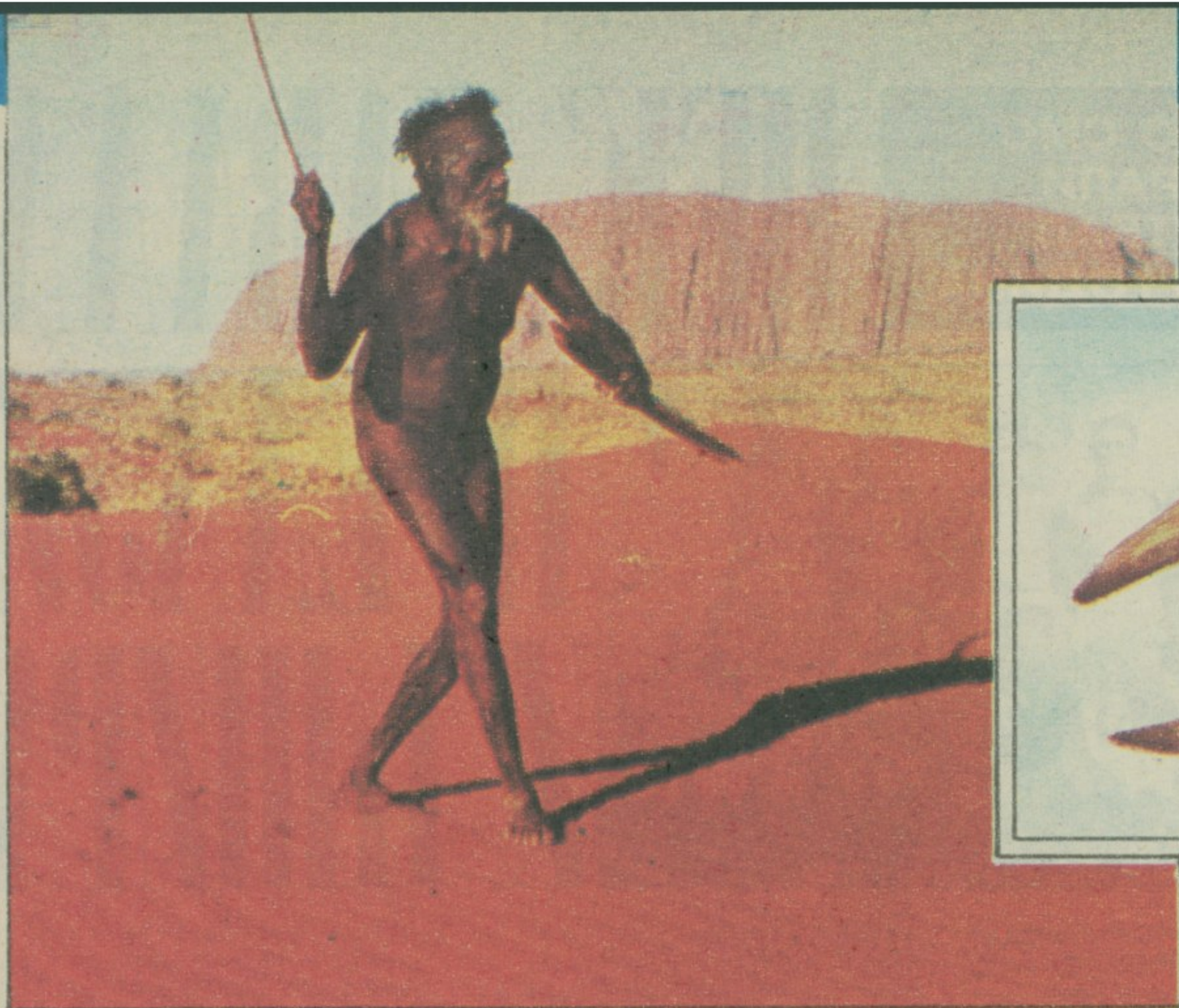
Ако вам се све ово чини компликованим, можда је за вас боље да се одлучите за правог пса!

Мила и Тимоти Бајфорд

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Један домородац
баца каили,
ловачки бумеранг
који се не враћа.

Три
врсте
класичних
бумеранга

ИГРАЧКА ИЛИ ОРУЂЕ

ТИ ГА БАЦАШ, ОН СЕ ВРАЋА

ДА ЛИ СЕ БУМЕРАНГ БАЦА САМО ДА БИ СЕ ВРАТИО ИЛИ ЈЕ СЛУЖИО ЗА ЛОВ ДОМОРОЦИМА ИЗ АУСТРАЛИЈЕ? НИ ЈЕДНО НИ ДРУГО. ЗА ЊЕГА СУ ЗНАЛИ ЈОШ СТАРИ ЕГИПЋАНИ...

Бумеранг није измишљен у Аустралији: најстарији који је до сада нађен потиче из деветог миленијума пре нове ере, а ископали су га на полуострву Јитланд. Још неки бумеранзи пронађени су на разним странама света: на територији индијанског племена Хопа у Аризони, па затим у Индији, северној Африци, још неким деловима Европе. Употреба бумеранга била је распрострањена и међу старим Египћанима, као што показују слике на зидовима и други остаци у њиховим гробницама. У посмртној сали фараона Тутанкамона пронађен је и један бумеранг чији су крајеви били обложени златом.

Осим тога, бумеранг ни међу самим Аустралијанцима никад није служио за лов. Нити је могао да служи: у просеку је тежак једва 100 грама, па чак и кад лети солидном просечном брзином од око 80 километара на сат, тешко да би могао да повреди тако крупну животињу као што је кенгур, који се у тим

крајевима најчешће лови. Да будемо јаснији: онај бумеранг који се враћа никад није коришћен за лов, нигде у свету.

Постоји, међутим, још једна врста бумеранга који се не враћа на место одакле је бачен и који су староседеоци Аустралије стварно користили за лов на кенгуре и друге животиње. Зове се „каили“ или „штап који се баца“. Он је много тежи, а дуг је готово један метар. И окреће се око себе (јер такође има мало заобљену форму, али не „на лакат“). Пошто се завршава зашиљеном гвозденом куком, каили може да убије зеца или да поломи ноге кенгуру.

Што се тиче бумеранга који се враћа (а та реч управо то и значи: „штап који се враћа“ на језику племена Туравал из југоисточне Аустралије) и дан-данас је тајна како је настао и чему је тачно служио. Како причају легенде, смишљен је за борбу против Биле, богиње Сунца, која је „измислила смрт“. Много је вероватније да је први бумеранг направљен случајно, можда када је неки стари занатлија, правећи каили држао мало дуже гвозђе на ватри, па се створио већи угао (код правог буме-

ранга он је између 90 и 120 степени).

Лист гуминог дрвета и сам има угласт облик и кад пада он се окреће око своје осе, заустављајући се на земљи тачно у вертикалној позицији у односу на грану са које је пао. Можда је у првом тренутку „бескорисни“ бумеранг и служио само за разоноду. Затим је могао да буде коришћен, иако безопасан, да заплаши јата птица и усмери их у правцу где су биле разпете мреже за њихово хватање.

На Универзитету Рединг у Енглеској направљена је специјална машина „за аутоматско избацивање бумеранга“. Циљ је да се до детаља проучи серија карактеристика на његовој путањи лета. Захваљујући тој машини сигурни сте, заправо, да се бумеранг увек избацује на исти начин: снага лансирања, почетна брзина, ротациони удари, нагиб према вертикали. Полазећи од ових података требало би прецизније установити све остале могућности и принципе које ове силе следе.

Два кључна питања, осим оних о настанку и чему је служио, кад је реч о бумерангу су: како лети и зашто се враћа на место

избацивања. Познато је да је бумеранг оруђе које је направљено под углом и састоји се од два крила која у пресеку изгледају слично као и крила хеликоптера: конвексна у горњем делу и равна у доњем. Ваздух протиче брже на заобљеном делу и прави ефекат задржавања.

Пошто се бумеранг док лети окреће и око себе, за то време док направи пола круга, брзина ротације се сабира са брзином кретања. У другој половини круга палица се „враћа уназад“ и брзина ротације се одузима од брзине кретања. Изражено у неким средњим вредностима једно крило је пет пута брже од другог. Пошто је сила задржавања директно пропорционална брзини, крило које иде напред ствара јачу силу од оне која прави пола круга назад и то производи нову силу која га бочно нагиње. Ето зашто се, иако је избачен вертикално, бумеранг прогресивно нагиње и на крају враћа назад долећући у хоризонталном положају. Тај лет је условљен бројним и компликованим факторима: брзином избацивања, ветром, типом профила и величином угла под којим крила стоје, правцем

избацивања, тежином, жirosкопским ефектом...

Заобљена путања бумеранга дуга је око 450 метара, највеће удаљење од места избацивања 100 метара (светски рекорд је 114 метара). Дobar бумеранг се на својој путањи окрене око себе 600 пута у минути, иде 100 километара на сат а атерира са нешто више од 40 на сат. У ваздуху остаје 10 до 15 секунди: у том кратком периоду један Француз је успео да избаци бумеранг тако да облети обелиск на Тргу Конкорд у Паризу, а један још вештији Американец „натерао“ га је да пролети око споменика Џорџу Вашингтону, у истоименом граду. Основица овог споменика је 17 пута 17 метара.

У Аустралији се одржавају национални шампионати у бацању бумеранга. Од 1984. године постоји и светски куп са пет дисциплина које се оцењују: најдужи лет, хватање једном руком, хватање са две руке, хватање са једном или две руке али без померања стопала и специјална бацања. На велику жалост Аустралијанаца, Први светски бумеранг-куп освојили су Американци.

М. И. Ш.

Већина оних који су редовно читали „Политику“ певушили су тог дана тек научени слоган:

**„Нек' навала прелази и шнира:
Хана, Марша и Ибрира,
победу чека**

Редакција Пионира

Баш ту песмицу познати спортски репортер „Политике“ Љуба Вукадиновић, написао је у свом специјалном извештају са стадиона Ђовани Берта из Фиренце где су претходног дана мајсторицу за одлазак на Светско првенство одиграле фудбалске репрезентације Југославије и Француске. Новинар је код наших репрезентативаца, непосредно пред утакмицу, нашас писмо деचाка и девојчица који су жеље за успех фудбалерима срочили у стиху. Учиниле су се извештачу „Политике“ те жеље искрене и лепе па их је јавио уз извештај са утакмице у којој смо иначе ми победили са 3:2. Та песмица, написана из срца деце постала је већ следећег дана хит фудбалске нације. Људи су били више него раздрагани јер је Југославија успела да се пласира на V светско првенство, прво после другог светског рата. Путоваће у Бразил, односно Бразилију како се онда говорило.

Била је то можда и најтежа послератна година. Рушевине, зграишта и људске ране остале после најстрашнијег рата у светској историји. Народе Југославије задесио је и тешки удар Стаљина и Информбироа, економска и политичка блокада. Победа над Французима и одлазак репрезентације међу светску фудбалску елиту обичном нашем грађанину значила је необично много. Били смо једина социјалистичка земља на том такмичењу.

Тај страшни Бајо!

Тадашњи селектор наше репрезентације, професор Саобраћајног факултета Београдског универзитета инж. Милорад-Микица Арсенијевић сећа се квалификација:

— Да би некако стигли до Бразила на светско првенство ми смо морали прво да разигравамо са Израелом, па тек победник из тог сусрета имао је право да у дуелу са Французима реши ко ће путовати у Бело Хоризонте. А ту су нас у групи чекали домаћин Бразил, Мексико и Швајцарска. Са репрезентацијом Израела изашли смо крај врло лако. Победили смо их прво у Београду са 6:0 а онда смо их у Тел Авиву докусурили са 5:2! Е, онда су дошли ти фаворизовани Французи...

Прва квалификациона утакмица са „триколорима“ играна је на стадиону ЦДЈА у Београду. Шта се чудите који је то стадион ЦДЈА? То је у ствари Стадион ЈНА, само се тада званично звао Стадион централног дома Југословенске армије. Трибине су биле крцате тог 9. октобра 1949. године, мада се директан пренос утакмице слушао у целој земљи. И то не само код својих кућа, већ на озвученим градским трговима и сеоским утринама испред задружних домова. На то заједничко слушање преноса преко радио-таласа ишло се фамилијарно, као на викенд: носила се храна и пиће, а за децу воће и колачи. Уз глас Радиовоја Марковића из металног звучника маса би навијала као да је на стадиону.

КАКО СМО ИГРАЛИ „ФУТБАЛ“ ПРЕ 36 ГОДИНА

**РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ
НА СВЕТСКОМ ПРВЕНСТВУ 1950:**
Слева надесно – горњи ред:
Станковић, Митић, Огњанов,
Јовановић, Бобек, Хорват,
Мркушић, доњи ред: К.
Томашевић, Вукас, П. Бајић и З.
Чајковски.

А у Београду, на Топчидерском брду, испред стадиона ЦДЈА било је људи који су за карту на трибинама давали свој мантил, гуњ или зимски капут. Сељаци су долазили са живим прасићима и јагањцима и давали живинце за једну папирнату улазницу. Само да виде утакмицу. Но, узалуд. Тапкароша није било! Препродавци карата за утакмице и биоскопске представе појавиће се много касније.

— Утакмица није била лепа али је зато била изузетно борбена – вели инж. Микица Арсенијевић, сада осамдесетпетогодишњи пензионер. — Ми смо повели у првом полувремену, а гол је дало лево крило Жељко Чајковски. И у другом полувремену опседали смо гол француског голмана Ибрира, али на опште запрепашћење 55.000 гледалаца њихово десно крило Бајо преварио је нашег левог бека Чолића улетео у казни простор и Шоштарић је само погледом испратио лопту у мрежу. Био је то шок, а онда је судија Ван де Мер из Холандије још мало скратио утакмицу и гледалиште је било бесно. И на судију, и на играче, и на мене као селектора.

Новине су се обрушиле на репрезентацију и стручни штаб. Тражене су смене (баш као и сад, зар не) а Микици Арсенијевићу су људи на улици отворено претили:

— Зашто се пачате у фудбал. Идите на свој факултет и предајте оно што знате. Ви сте саобраћајца, а не селектор!

Три недеље касније на Стадиону Коломб крај Париза пред 60.000 гледалаца селектор Арсенијевић је повукао храбар потез и извео три

дебитанта: Предрага Бајића (не, не није то Драган Џајић, он је тада имао тек две године), као халфа, десно крило Вукосављевића и лево крило Бенка. Прва двојица су били играчи Црвене Звезде, а овај трећи загребачког Динама.

— Моје муке су биле велике јер су проверени репрезентативци и одлични фудбалери Рајко Митић, Бернард Вукас и Џина Симоновски би-

ли повређени па сам морао да играм са дебитантима. И чим је судија Шерц из Швајцарске дунуо у пиштаљку за почетак утакмице, онај

**ТОГ ПОНЕДЕЉКА,
12. ДЕЦЕМБРА 1949.
ГОДИНЕ, БИЛО ЈЕ
ТМУРНО И КАО ДА
ЦЕЛОГ ДАНА НИЈЕ
СВАНУЛО КАКО
ТРЕБА ЈЕР ЈЕ ВЕЋ
ПОЧЕО ПРВИ СНЕГ.
АЛИ ЉУДИ СУ
ШИРОМ
ЈУГОСЛАВИЈЕ И
ПОРЕД ТОГА БИЛИ
ВРЛО
РАСПОЛОЖЕНИ И
НАСМЕЈАНИ.**

скоро пробушио мрежу на стадиону Коломб – 1:1.

У другом полувремену Французи су наваљивали, наши се бранили и тако је утакмица била завршена а тамошња, француска публика је звиждала. Била је незадовољна исто као и гледаоци у Београду. Према пропозицијама требало је да се спортски супарници договоре о трећој одлучујућој утакмици на неутралном терену. Договорено је да се та „мајсторица“ одигра у Фиренци. Дакле, на пола пута између Париза и Београда. Сусрет је заказан за 11. децембар 1949. године.

Исцрпљујући продужеци

Селектор Арсенијевић је, да би што боље припремио нашу репрезентацију, одвео играче у Беч на пријатељски сусрет са Аустријом и тамо – претрпео дебакл! Аустријанци Хапел, Ханapi, Оцвирк, Декер, Хубер и Ауредник представљали су тада крем европског фудбала и ла-

наши дични фудбалери нису морали да путују у Беч да би нас убедили како слабо шутају лопту! – тако је грмео у „Политикиној“ рубрици „Спорт и физкултура“ новинар Љуба Вукадиновић.

А Арсенијевић је ћутао. Он се послужио варком. Наиме у Бечу је играо један тим (ту утакмицу је гледао и „шпијун“ француског стручног штаба), а на стадион Ђовани Берта савезни капитен репрезентације Југославије послаће против „триколора“ сасвим другу једанаесторицу.

У Фиренцу су наши играчи испраћени скромно и без много помпе. Путовало се возом, другом класом. Четири дана пре утакмице стигле су обе репрезентације. Када су наши фудбалери видели да међу Французима нема десног крила Бајоа, свима је лакнуло, а понајвише голману

Берта скупило се 40.000 људи. Многи Италијани дошли су на стадион да виде те „комунисте из Југославије који су смели Стаљину да одбију послушност“. Узалуд је лист Комунистичке партије Италије „Унита“, иначе на линији Информбироа, тврдио да је југословенски фудбалски тим „нижезредног квалитета за који не вреди дати ни пола лире да би га гледали“. Стадион је био пун!

Тог недељног поподнева цела Југославија се свила поред радио-апарата и слушала већ познати глас Радивоја Марковића:

– Драги слушаоци, игра се тринаести минут. Лопта је до Митића, он даје дуги фор на леву страну према Бобеку... Наша спојка бежи на лево крило, вара једног француског играча, па другог, центаршут и... ГОЛ! ГОЛ! ГОЛ! Био је то Михајловић! Наши се грле у мрежи Француза – 1:0 за Југославију...

Но, радост је кратко трајала. Само два минута касније Валтер, десно крило Француза, који је заменио Бајоа, дао је гол Мркушићу са преко 25 метара!

Тако се завршило прво полувреме.

У другом полувремену био је то прави рат. Фаулови, оштри стартови, мушка игра. Седам минута пре краја – 2:1 за Французе! Зар је то крај? Наши крећу са центра: центарфор Фирм је даје Митићу овај кратко до Михајловића, а наше десно крило иде право на гол Француза и онако из беса шутира из даљине. Ибрир се није ни помакао а лопта се забила у саме ракле – 2:2! Опет Јово наново! Судија свира крај и мораће да се играју продужеци.

Тај 113. минут утакмице био је кобан али за Французе. Жељко Чајковски је побегао по крилу свом чувару Фреју и онда од корнер-заставице пошао према голу. Ушао је у казни простор, али пошто је био у „мртвом“ углу и Француски и наши играчи очекивали су центаршут. Тако је мислио и голман Ибрир. Мислио је тако – али наопако! Чајковски је мртав ладан опалио као из топа: лопта је очешала једну стативу, ударила у другу и одбила се у мрежу – 3:2 за Југославију! Репрезентација Југославије путује у Бразил(ију) у Бело Хоризонте!

Пре утакмице играчи су читали ону песмицу коју су им у писму послала деца из редакције листа „Пионир“. А после утакмице, у аутобусу, док су се уморни и пресрећни враћали у хотел, савезни капитен Микица Арсенијевић је инсистирао да се децембру листу „Пионир“ пошаље телеграм из Фиренце. И телеграм је послат.

Три дана касније Љуба Вукадиновић је на страницама „Политике“ објавио и отпоздрав деци на њихову песмицу-жељу. Репрезентативци Југославије су написали:

„Ушнirали, прелазили, победили:
Хана, Марша и Ибрира,
Поздрава пуно

редакцији „Пионира“.

Тако је то било пре 36 година. Репрезентација Југославије је у Бело Хоризонтеу победила Швајцарску (3:0) Мексико (4:1) а у Рио де Женеиру пред 200.000 гледалаца изгубила од Бразила са 2:0 и тако освојила пето место на свету!

Стеван Зеџ

Илустровао: Асканио Поповић

страшни и кобни Бајо дао нам је гол из соло продора. Сада га је чувао Бранко Станковић, али шта је то вредело, био је чудо од играча – каже Арсенијевић.

Тек пред крај полувремена некако, и из контранапада Бобек је побегао француском беку Фреју и

ко су нас победили са 5:2. Три гола дао нам је Декер, два Хубер, а част „плавих“ спасли су Жељко Чајковски и Стјепан Бобек. Тек је сад дрвље и камење пало на Микицу Арсенијевића.

„Зар се пред тако важан сусрет са Француском у Фиренци, наши фудбалери (тада се по правопису говорило и писало фудбал, а не фудбал) воде мечки на рупу у Беч! Па

Шоштарићу. Радовао се као мало дете и стално понављао:

– Сад од Француза нема ко да ми да гол!

Непосредно пред почетак утакмице селектор Арсенијевић је одредио тим: Мркушић – Хорват, Чолић – Златко Чајковски, Јовановић, Ђајић – Михајловић, Митић, Фирм, Бобек и Жељко Чајковски. Сви су били изненађени таквом поставом југословенске репрезентације. Чак и наши играчи, а да не говоримо о Французима, присутним новинарима и публици. На стадиону Ђовани

Живот је јединичина живота

ЛАВЕЖ СПАСА

**У ТРЕНУЦИМА КАД БИХ ЗАПАЛА У
ПОЛУСАН, КАД НИ ХЛАДНОЋУ
ВИШЕ НИСАМ ОСЕЋАЛА, ТРГЛО БИ
МЕ ВУЧКОВО ДОЗИВАЊЕ.**

Мој први сусрет с Велебитом био је пријатан. Стајала сам пред старом школом обасјаном сунцем, усред шуме иза које су се назирали планински врхови. С терасе се пружао поглед на море од Сења до Ријеке. Видик је заклањао лагани бели облак који је лебдео у дубини изнад старог Нехаја. Однекуд је цвилећи долутао вук. Мој страх победио је молећиво ме гледајући право у очи, а и једну шапу је држао високо подигнуту. Угледала сам велики трн и пажљиво га извадила. Захвално је шкољцу својим белим оштрим зубима у близини моје руке и нестао још брже него што се појавио.

Волела сам да шетам пустим планинским стазама које су повезивале раштркане куће. При том сам упознавала људе. Били су отворени, радовали се посетима, а према мени се односили као према осетљивом цвету који треба заштити од људи планине. Чинило ми се да претерују али снег је те године пао много раније него што се ико надао. Лисковац је био одсечен од света.

Нисам стигла да јавим родитељима у Пуду ни да сам добро допUTOвала, а желела сам да им напишем како ми је лепо и да живим међу дивним људима. Сазнала сам да је онај мој вук, у ствари, пас првих комшија, чија је кућа била доста далеко од школе. Пас се убрзо преселио код мене и ретко се враћао газдама. Назвала сам га Вучко јер је био мешанац вука и вучјака.

Радила сам у комбинованом одељењу нижих разреда. Ђаци су редовно долазили у школу. Само они чије су куће биле најудаљеније, понекад, би изостали и то тек кад заиста нису могли да се пробију кроз високе сметове.

Једног таквог јутра дошао је мој отац да види зашто се не јављам. Мајка је изрекла толико злих ствари да се чак и он забринуо. Читавог дана падао је снег. Кад је отац по подне пошао назад све стазе су биле завејане. Потражила сам помоћ мештана.

Отишли смо до продавнице, око петсто метара удаљене од школе, где су нас чекали трговци, гостионичар и још неки људи који ће отпратити оца неколико километара до пута којим пролази аутобус.

Код продавнице је било пуно људи и договарали су се ко ће мене да отпрати до школе. Рекла сам да нема потребе и то таквим тоном као да сам се уверила што сумњају у моју одважност.

Почело је да се смрква а снег је још гушће падао. Права мећава. Тих пола километра претворили су се у бескрајну стазу. Ветар је премештао сметове и замео све трагове. Мрак је завладао планином и схватила сам да пута нигде нема. Залутала сам. Дуго сам ходала и полако се привикавала на хладноћу. Нисам осећала прсте на рукама и ногама, а неколико пута сам додирнула лице да установим да је још део мене. На трепавицама и коси ухватио се лед. Заклињала сам се да ћу убудуће носити само капуте с капуљачом.

Неколико пута упала сам у дубоке јаме. Кад сам у последњој већ изгубила наду да ћу изаћи чула сам далеко завијање Вучка. Знала сам да су га власници затворили да чува стоку и да овог пута не може да ми помогне.

Сваког тренутка кад бих запала у полусан, кад ни хладноћу више нисам осећала, тргло би ме Вучково дозивање. Враћала ми се снага и наставила бих да лутам кроз мрак коме је против мене помагала и густа завеса снежних пахуља. Вучко није престајао да се оглашава и постао је мој једини и најбољи путоказ кроз мећаву.

После неколико часова тумарања и лутања угледала сам школску зграду у којој је био и мој стан. Хтела сам да викнем и позovem послужитељку Мању која ме је чекала и одржавала ватру у стану, али сам тек тада установила да сам изгубила и глас. Последњом снагом попела сам се уз степенице, али врата нисам отворила. Срећом Мања је често долазила до врата и гледала стижем ли тако да нисам дуго лежала на снегу. Не знам како ме је унела у собу и колико је то трајало.

Освестила сам се осећајући пецкање воде на кожи. Мислила сам да је вода врела и очекивала сам праве опекотине. Мања је стално доносила нове количине хладне, једва млаке, воде и трљала ме. Воду је заменила ракија. Тек тада сам осетила да дишем и први пут у животу мирис ракије ми је био пријатан.

После два дана могла сам да устанем из кревета и да ходам али ме осећај студени није напуштао. Хладноћа је остала дубоко у мени тако да и данас после неколико година осећам језу кад се сетим тога и дође ми да, како је лето и врућина, обучем топли капут.

Лаура Ковач,
учитељица
Сусак

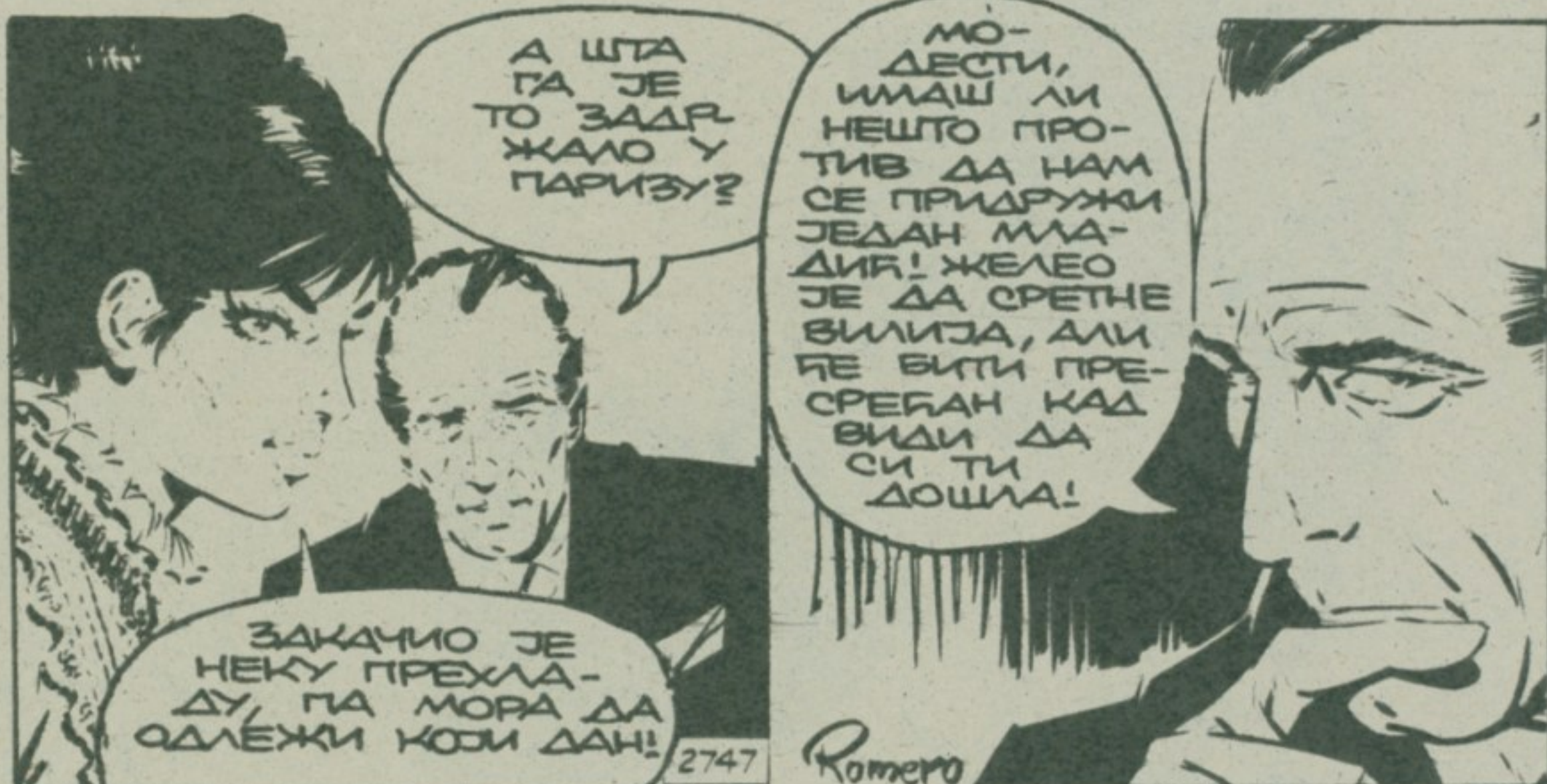
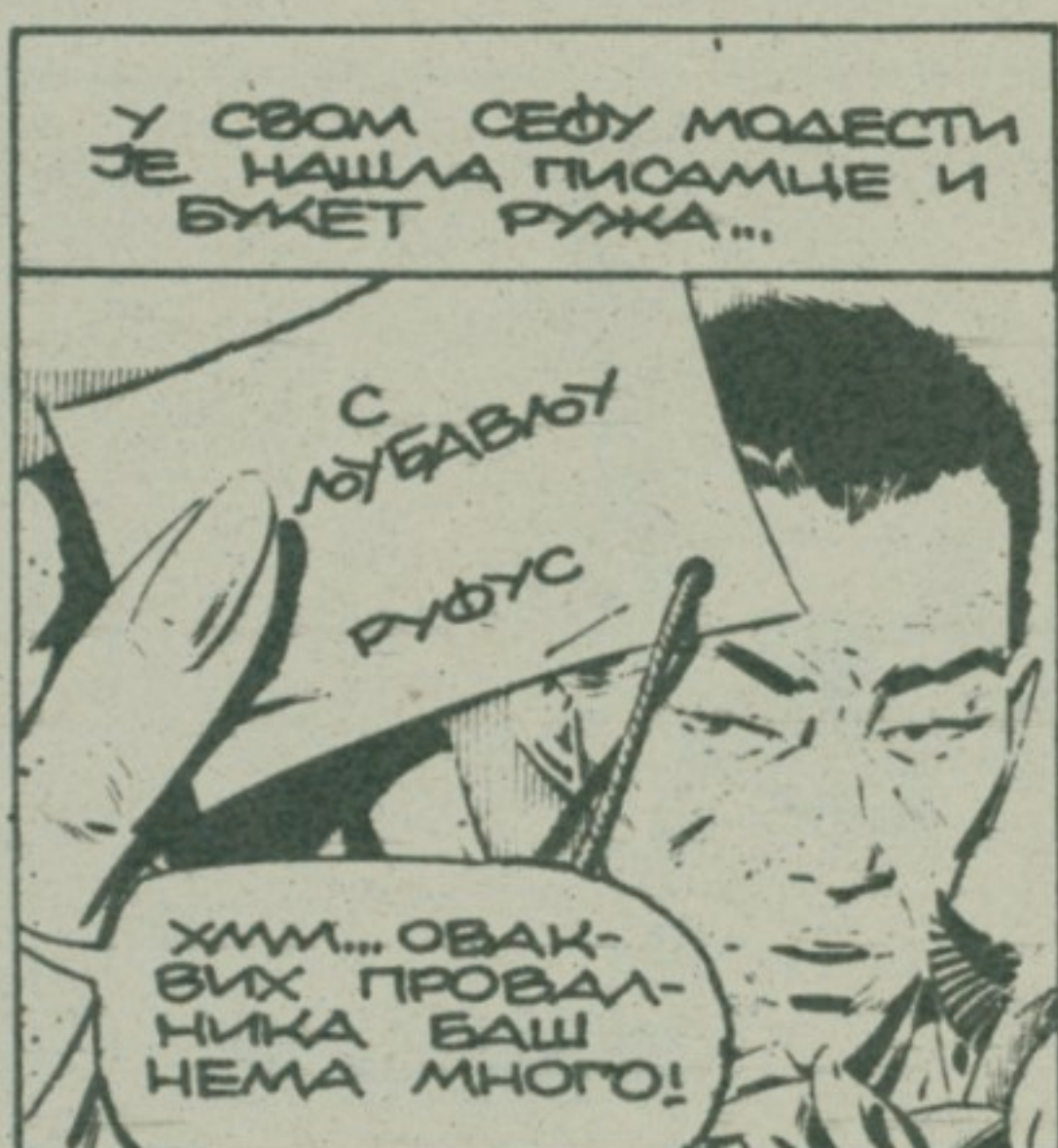

ХОБУ ДА БУДЕМ КАО ТИ

ПИШЕ: ПИТЕР О'ДОНЕЛ
(PETER O'DONNELL)
ЦРТА: РОМЕРО (ROMERO)

ДОГОДИМЕ СУ СЕ
ЧЕТИРИ КРАЂЕ НА-
КИТА И ДВА ПРИ-
ВАТНА СЕФА, ДВЕ
ЗАТАРСКЕ
РАДЊЕ...

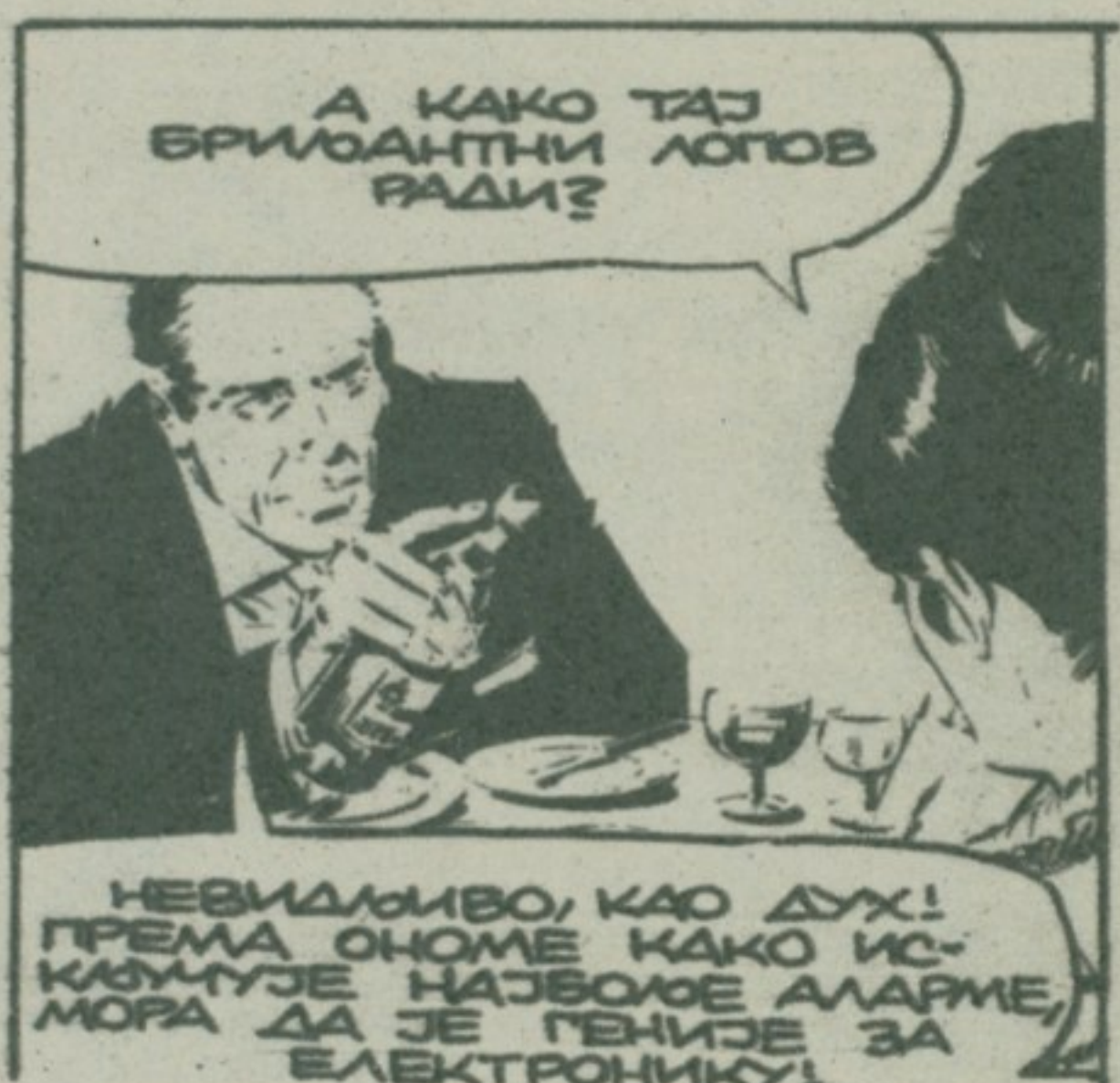
БАНДА ИЛИ ПОЈЕДИНАЦ?
ПОЈЕДИНАЦ! И
НИЈЕ НИКО ИЗ
НАШЕ КАРТО-
ТЕКЕ!

А ВЕШТИЈИ ЈЕ
НЕГО ШТО СТЕ
ТИ И ВИЛИ
ИКАД ВИЛИ!

МОРА ДА МИ
ЈЕ ОН ОСТАВИО
ЦЕБЕ...

2750

А КАКО ТАЈ
БРИВАНТИ ЛОПОВ
РАДИ?

НЕВИДЛИВО, КАО ДУХ!
ПРЕМА ОНОМЕ КАКО ИС-
КЛУПУЈЕ НАЈБОЉЕ АЛАРМЕ,
МОРА ДА ЈЕ ГЕНИЈЕ ЗА
ЕЛЕКТРОНИКУ!

МОЖДА МИ ТИ
МОЖЕШ УКАЗАТИ
НА НЕКИ ТРАГ!

БРУК, ДВА ПУТА САМ
ЗА ТЕБЕ ПОХВАТАЛА
БАНДУ УБИЦА...

„АЛИ УТИ-
ВОГ КРАДЛИВ-
ЦА НАКИТА НЕ
БИХ И ДА
МОГУ!

ИНСПЕК-
ТОР БРУК?
ДА, ТУ
ЈЕ!

2751

А, ЕВО МОГ
РАКНУТОГ
СЕСТРИГА
КОЈИ ЛУДУЈЕ
ЗА ТОБОМ!

2752

ОХ, ГА ТО ЈЕ... ОНА! Ј...
ЈА САМ МИСЛИО ДА
ЋЕ БИТИ ГАРВИН...

ЗДРАВО,
УЈАЧЕ!

И ЈЕСТЕ
ОИ, ГОЛАНЕ!
ВИЛИ ЈЕ
МАЈСТОР ЗА
ПРЕПУША-
ВАЊЕ,
ЗАР НЕ
ВИДИШ?

БАШ
СУ
ДУХО-
ВИТИ
ОВИ
НАШИ
ПОЛИ-
ЦИЈЦИ!

ОН
ТЕБЕ
ПОЗНАЈЕ!
ИМА
ЧАК
ОВАКО
ДЕБЕЛИ
ДОСИЈЕ
О ТЕБИ!

СЕДИТЕ! ВАЉДА
ЋЕ СЕ ВАШ УЈАК
СЕТИТИ ДА НАС
УПОЗНА!

МОДЕСТИ,
СА ЗАДО-
ВОЉСТВОМ,
ПРЕД-
СТАВЉАМ
ТИ МОГ
СЕСТРИ-
ГА РУФУСА!

С МР
БАВНОЈ
РУФУСА

РУФУС! ЗАКСТА
НЕОБИЧНО ИМЕ!

КАКО ПОСАО?
ЈЕ Л' ЈОШ С ОНОМ
ЛЕПОТИЦОМ
СВИРАШ
ТАМБУРИЦУ
У НОЈНОМ
ЛОКАЛУ!

ТАЈ ИНСТРУ-
МЕНТ СЕ ДА-
НАС ЗОВЕ ГИ-
ТАРА!

А КАКО ВАШ
ПОСАО, БЛЕЈЗ?
ПРАВА ЈЕ ТРАГЕ-
ДИЈА ШТО СТЕ
СЕ ПОВУЛИ!

ПА... СВИ
СЕ ПРЕ ИЛИ
КАСНИЈЕ ОКА-
НЕМО ЛУДО-
РИЈА,
РУФУСЕ!

ВИДИШ,
МАЛИ
ЈЕ
ЗВРКНУТ
КОЛИКО
ЈЕ ТЕ-
ЖАК!

МОЖДА
ОН ТО ИСТО
МИСЛИ
О ТЕБИ,
БРУК!

ОНИ
РУВИНИ
ПРЕ НЕКО-
ЛИКО ГОДИ-
НА У АТИНИ...
ЈЕСТЕ ЛИ ВИ ИЗ-
ВЕЛИ ТУ ФАНТА-
СТИЧНУ ОПЕРА-
ЦИЈУ?

ЗАР НЕ МИСЛИТЕ ДА
ЈЕ У МЕЂУВРЕМЕНУ
ДОШЛО ДО ВЕЛИКОГ НА-
ПРЕТКА, ШТО СЕ ТЕХНИКЕ
ТИМЕ?

ОТКУД БИ ОН
О ТОМЕ НЕ-
ШТО ЗНАО,
МОДЕСТИ?

МОРАМ ОДМАХ У СКОТ-
ЛАНД ЈАРА! ОТПРАТИ
МОДЕСТИ
КУРИ, РУФУСЕ!

ОХ... ПА ТО
ЈЕ ОВАЈ...
ДИВНО!

ДРАГО
МИ ЈЕ
ШТО
ЈЕ
УДАК
МОРАО
ДА
ОДЕ!
ЗНАТЕ,
ОБОЖА-
ВАМ
ВАС
ВЕГ
ГОДИ-
НАМА!

РАФУСЕ...
НЕМОЈ
ДА МЕ
ПРАВИШ
СТАРИ-
ЈОМ
НЕГО
ШТО
САМ...

...И
НЕ
БИХ
НАПЛАЧ-
КЕ
ОБУК-
ЛА
БУНДУ!

ШТА?
АХ,
ДА...

ИЗВИНИ-
ТЕ, БАШ
САМ НЕ-
СПРЕТАН!

НЕ,
НИСИ!
НИ ОУ-
ЧАЈНО!
АЛИ, О
ТОМЕ РЕ-
МО КАС-
НИЈЕ!

А НА ТРГУ, У БЛИЗИНИ РЕСТОРАНА...

МОДЕСТИ
И МАЛИ
СУ ЗАЈЕДНО
ИЗИШЛИ!

ИЛИ И
ПРЕСРЕТНИ
ИХ КАД СЕ
ПРИБЛИЖЕ
КОЛИМА!

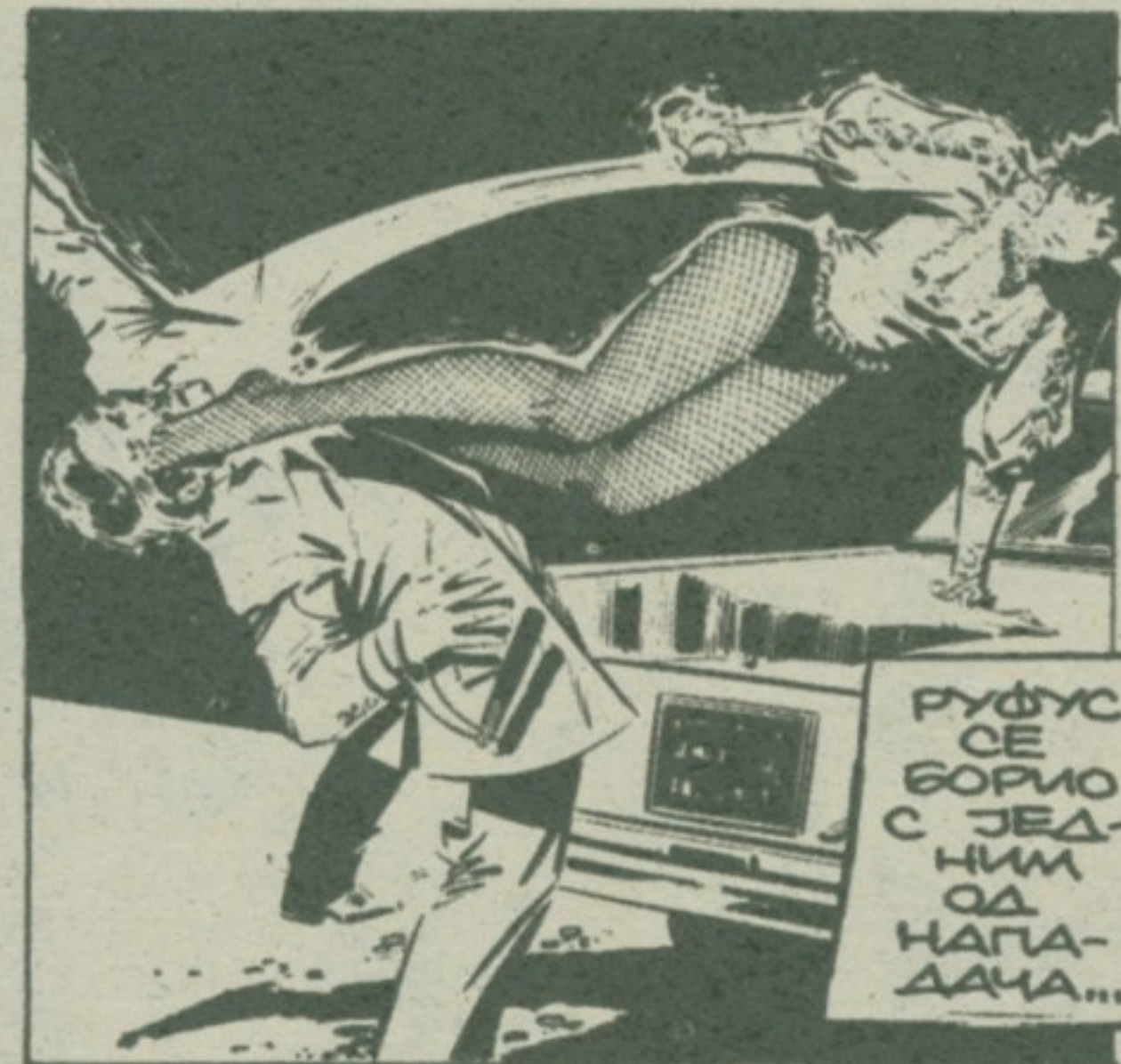
ЗА МОЖКА НЕ
БРИНИ! ВАЖНО
ЈЕ ДА СРЕДИШ
МОДЕСТИ,
ПА ЋЕ СВЕ
ИЋИ ЛАКО!

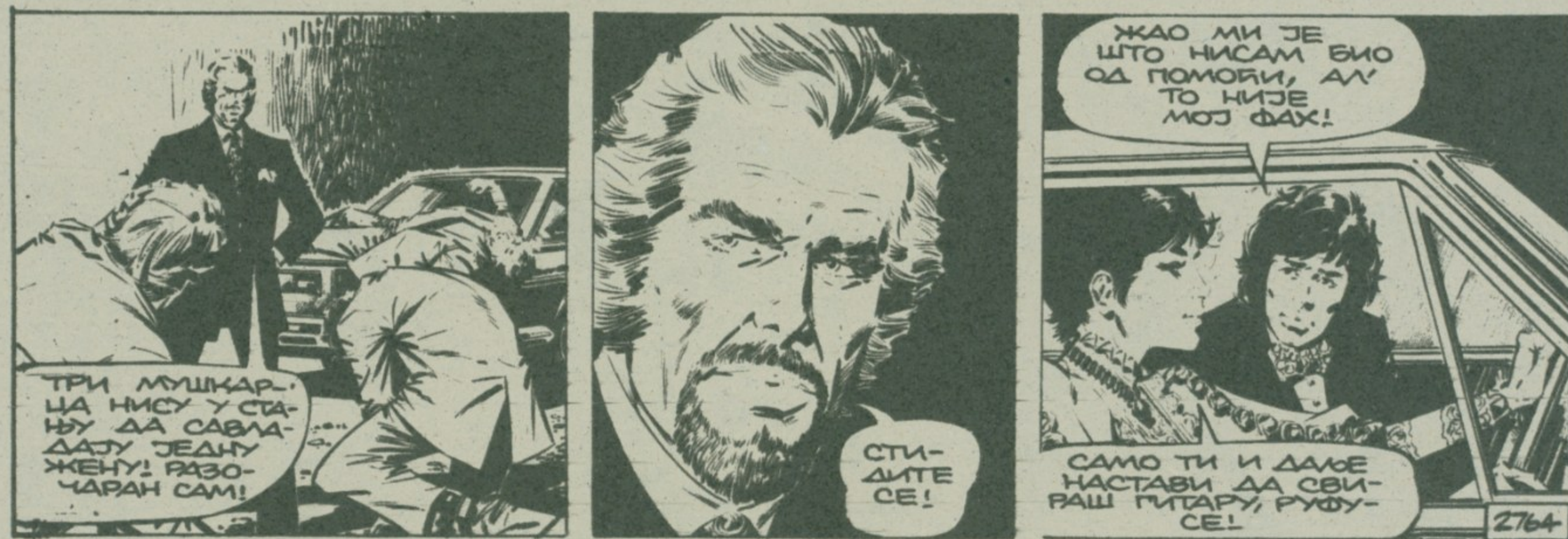
ДОБРО,
ПРИСТО-
НЕ!

И БЕЗ ГРЕШКЕ!
ПАЖЉИВО ПУ ГЛЕ-
ДАТИ ШТА РА-
ДИТЕ!

АНО ЈЕ
РУФУС
ЗАИСТА ТАЈ
ГЕНИЈАЛНИ
КРАДЛИВАЦ,
ШТА ДА
РАДИМ
С НИМ?

МИСЛИЛА
САМ ДА
СИ У
ПАРИЗУ!

УШИ
СУ ПО-
ЧЕЛЕ
ДА МЕ
СВРБЕ,
ПА ПО-
МИСЛИХ
ДА СИ
У НЕ-
ВОЉИ!

ДА, АЛ' САМ СЕ ИЗВУК-
ЛА! ОТРЕСЛА САМ НЕКЕ
НИТКОВЕ ЛАКО, К'О ПРА-
ШИНУ С РЕВЕРА!

ПРИЧАЕШ
МИ О ТОМЕ!

НЕ СМЕТАМ,
ВАЈДА?

ВИЛИ, ЈА НИКАД НИ-
САМ ИМАЛА НАМЕРУ
ДА ПРАВИМ ОБЛА-
НИШТЕ!

2766

РУФУСЕ,
ОВО ЈЕ ВИЛИ
ГАРВИН! ВИЛИ,
ОВО ЈЕ СЕСТРИН
ИНСПЕКТОРА
БРУКА!

ДРА-
ГО
МИ
ЈЕ!

ЗАРАВО,
РУФУСЕ...
ДИВНО
ЦВЕТЕ! ЧУО
САМ ДА СИ
ГА ОСТАВИО
У ПРИНЦЕ-
ЗИН СЕФ!
ТО ЈЕ НЕ-
КА ЛУДО-
РИЈА?

НЕ, НИЈЕ! ДО-
НЕСИ НАМ ПИ-
РЕ ДОК СЕ
ПРЕСВУ-
ЧЕМ, ПА
БЕМО
ПОРАЗ-
ГОВА-
ТИ!

2767

У МОДЕ-
СТИНОЈ
СПАВАЈОЈ
СОБИ...

ЈЕ Л'ТИ
ТО ОБИЧ-
НО? МАЛИ
ЈЕ ОТВОРИО
СЕФ А ДА
СЕ АЛАРМ
НИЈЕ УЖОХ
ЧУО?

ДА! НИЈЕ
НИШТА УЖАО!
САМО
МИ ЈЕ
ОСТАВИО
РУЖЕ!

АЛИ...
ЗА-
ШТО?

ОЗБИЈУНО
СЕ ПОЗАБА-
ВИО МОЈОМ
ПРОШЛОШЋУ!
ЈА САМ
ЊЕГОВ
ИДОЛ!

ЗНАШ, РУФУС ЈЕ
ДОБАР МОМАК, КОЈИ
ЈЕ У НАПАДУ ЛУБА-
ВИ ИЗВЕО ЧЕТИ-
РИ БРИЈАНТ-
НЕ КРА-
ЂЕ!

А
ЊЕГОВ
УЖАК ЈЕ
ОПЕТ НАШ
СТАРИ
ПРИЈАТЕЉ
И ИНСПЕК-
ТОР!
КАКВА
ЗБРКА!

МОЖДА РЕ ГА ЛУ-
БАВ ПРАВЕ ЖЕНЕ
ИЗМЕНИТИ
НАБОЈЕ!

ОХ, БУТИ!
ОН ЈЕ ТАКО НА-
ИВАН! ЈОШ ЈЕ
ПРАВО
ДЕРИШТЕ!

2769

ПА...
МОРА ДА
СЕ РУФУС
РАСТИТИВАО
ТУ И ТАМО
ШТА ДА
УРАДИ
С ПИЕНОМ!

ТО БИ ЗА
СВАКОГ ИОЛЕ
БИСТРОГ МОМКА
БИЛО ДОВОЉНО
ДА ПОВЕЖЕ СА
СКОРАШЊИМ
ПОДАЧКАЊИМА
НАКИТА!

2790

ТАЧНО!
ЗНАЧИ ДА СУ
ОНИ ТИПОВИ
ТРАЖИЛИ
РУФУСА, НЕ
ТЕБЕ!

А ДРУГИ
ПУТ СУ
МОЖДА
БИЛИ
СРЕЊИ-
ЈЕ
РУКЕ!

МОРАМО
МУ УКИ
У
ТРАГ! ТИ ПА
ТРАЖИ ЈУЖНО
ОД РЕКЕ, А
ЗА РУ СЕВЕРНО!

ИМАМ ДОСТА
ВЕЗА У ПОДЗЕМ-
ЉУ! ДА
ИХ КОРИС-
ТИМ?

ДА! КУЈЕМО СЕ
ТЕЛЕФОНОМ!

НА ПРЕСТОЛОВОЈ
ЈАХТИ...

ТВРДОГЛАВ
СИ, РУ-
ФУСЕ!

2791

ПОУЧЕЛИ СТЕ!
ЈА САМ ОБИЧАЈ
МУЗИЧАР! НЕМАМ
ПОЈМА О КАК-
ВОМ ТО НАКИТУ
ГОВОРИТЕ!

ДА ЈЕ ТАКО,
ОНДА НЕ БИ ПИ-
ТАО ЈЕДНОГ ОД МОЈИХ
ПОЗНАНИКА ДА ТИ
ПРЕПРОДА СИТНИЦЕ
ИЗ НЕКИХ
НЕДАВЊИХ
БРИЈАНТНИХ
ПОДАЦИ!

БРАЈО СИ МУДРА
МОМЧЕ! У ПРВО ВРЕ-
МЕ НИСАМ ПОВЕРО-
ВАО! АЛИ, КАД САМ
ТЕ ВИДЕО СА МОДЕ-
СТИ, ОДЈЕДНОМ МИ ЈЕ
СВЕ СИГЊО!

2792

РЕЦИ ГДЕ
ЈЕ НАКИТ
И СВЕ ЋЕ
БИТИ
У РЕДУ!

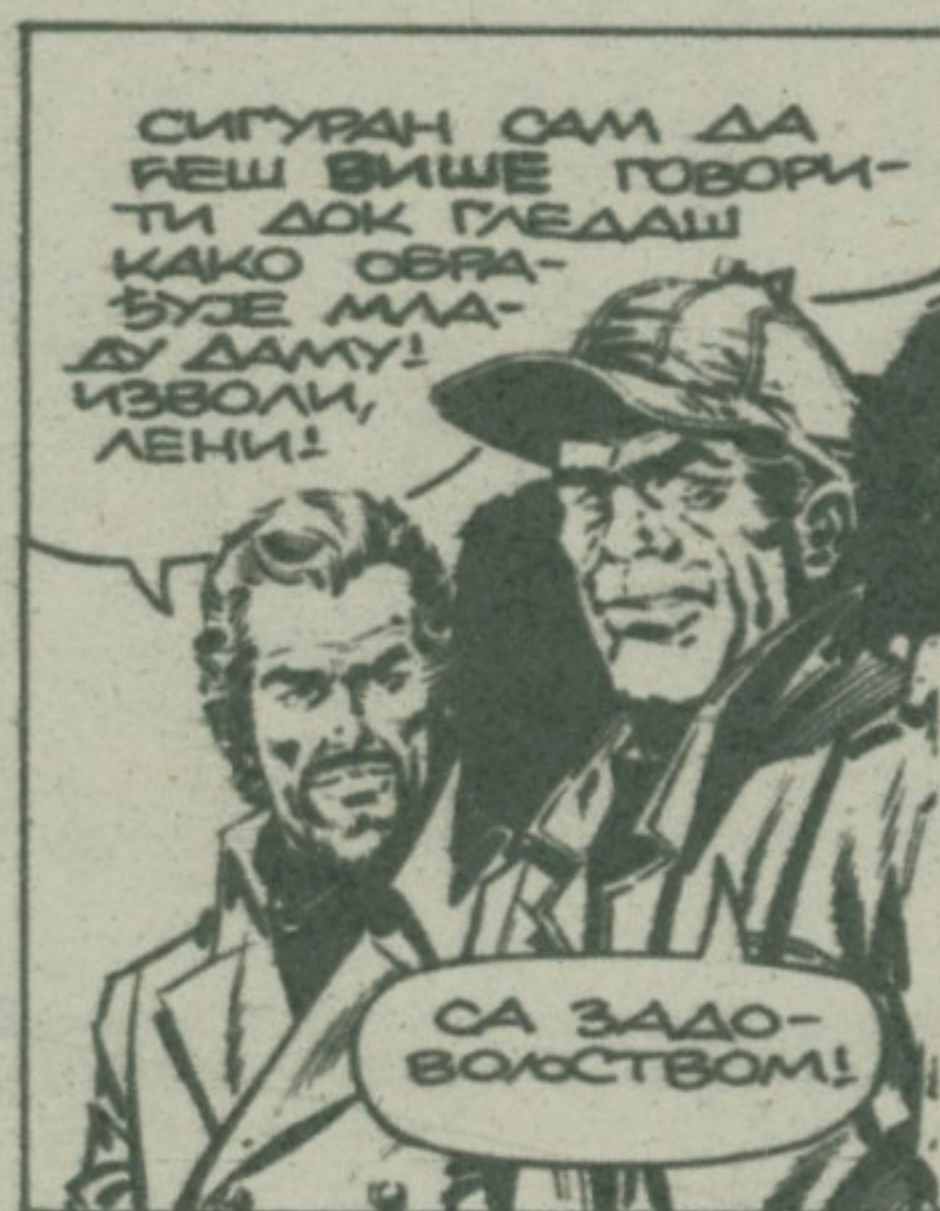
НЕ ИГРАЈ СЕ
С МОЈИМ
СТРПЉЕЊЕМ!
ГУБИМ
ПА!

НЕ ТЕРАЈ
МЕ ДА
БУДЕМ
ГРУБ!

АЛИ НЕ
ПРЕМА ТЕБИ,
ВЕА ПРЕМА НЕ-
КОМЕ КО ТРЕБА
СВАКОГ ЧАСА
ДА СТИГНЕ!

2793

УШЛА
СИ
РУ-
ФУСУ
У
ТРАП?

НЕ, АЛИ
САМ САЗНАЛА
ДА ЈЕ НА
СЦЕНУ СТУПИ-
ЛА НОВА
ЛИЧНОСТ
-ПРЕСТОН!

ВРАО ЈЕ УГЛАВЕН, ПРЕ-
ФИЊЕН... А НЕМА ГА
БЕГ НЕКОЛИКО ДАНА,
ТАКО ОД КАД ЈЕ РУ-
ФУС НЕСТАО!

АХА!

И ЈОШ НЕШТО! ТРА-
ЖИЛА САМ ЏОСИ! СУ-
СЕТКА МИ ЈЕ РЕКЛА
ДА ЈЕ ОДЈУРИЛА КОМ-
МА С НЕКОМ ЧЕТВОРИ-
ЦОМ!!!

ОХО!

2798

МОЖДА
ЈЕ ПРЕСТО-
НОВА
БАНДА
ОТЕЛА РУ-
ФУСА! ПОШТО
НИЈЕ ХТЕО
ДА ГОВОРИ
ОТЕЛИ
СУ ЏОСИ
ДА БИ
ГА НА
ТО ПРИ-
МОРА-
ЛИ!

АЛИ
ГДЕ
СУ ИХ
ОДВЕ-
ЛИ?

АХ,
ЗНАМ
ГДЕ БИ
МОГЛИ
ДА БУДУ!
КАКО СЕ ТО
РАНИЈЕ
НИСАМ
СЕТИЛА!

ШТА?

РУФУС НАМ
ЈЕ РЕКАО ГДЕ
ЈЕ САКРИО НАКИТ!
КАД ПРОГОВОРИ
ПРЕСТОН ЋЕ ПОЈУ-
РИТИ У НАПУ-
ШТЕЊУ ТВРЂА-
БУ НА
УШЋУ!

2799

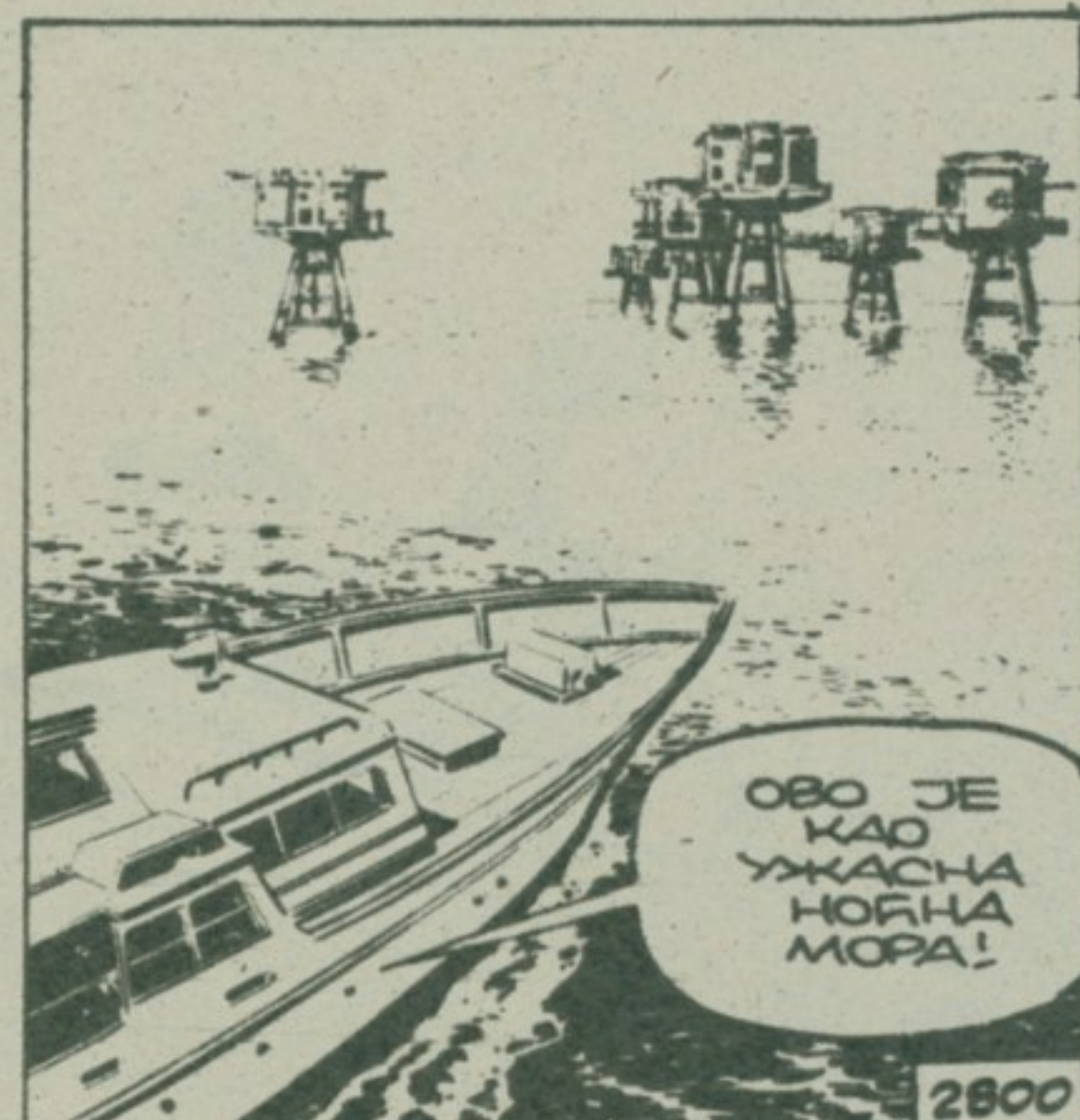

НА
ПРЕ-
СТОПОВОЈ
ЈАХТИ...

ТАКО СЕ БОЈИМ! ШТА
ТЕ ЈЕ НАТЕРАЛО ДА
ПОСТАНЕШ ЛОПОВ?

МАТЕРИ-
ЈАНА
ДОБИТ
СИГУРНО
НЕ...

"БЕГ
УБЕЂЕ-
ЊЕ, ИЗАЗОВ!
НИСАМ
МОГАО НИ ДА
САЊАМ ДА БУ
СЕ СЛОМИТИ С
ПРАВИМ
КРИМИ-
НАЛЦИМА!

ОВО ЈЕ
КАО
УЖАСНА
НОЋНА
МОРА!

2800

МОДЕСТИ МЕ ЈЕ УПОЗОРИ-
ЛА ДА НИКО НЕ МОЖЕ БИТИ
УСПЕШНА ВАРАЛИЦА АКО НИЈЕ
У СТАЊУ ДА СЕ ИЗБОРИ
С НИТКОВИМА
КОЈИ ХОРЕ
ДА ОТМУ
ГЛЕН!

НЕ
ГОВОРИ
МИ О
ЊОЈ!

РЕКЛА
МИ ЈЕ
ДА ТИ
ЈЕ
ТЕТКА!
ЛАЖЉИ-
ВИЦА
ЈЕДНА!

НА
ЈАХТИ...

САД ЋЕМО
МОРАТИ
МОТОРНИМ
ЧАМЦЕМ!

2801

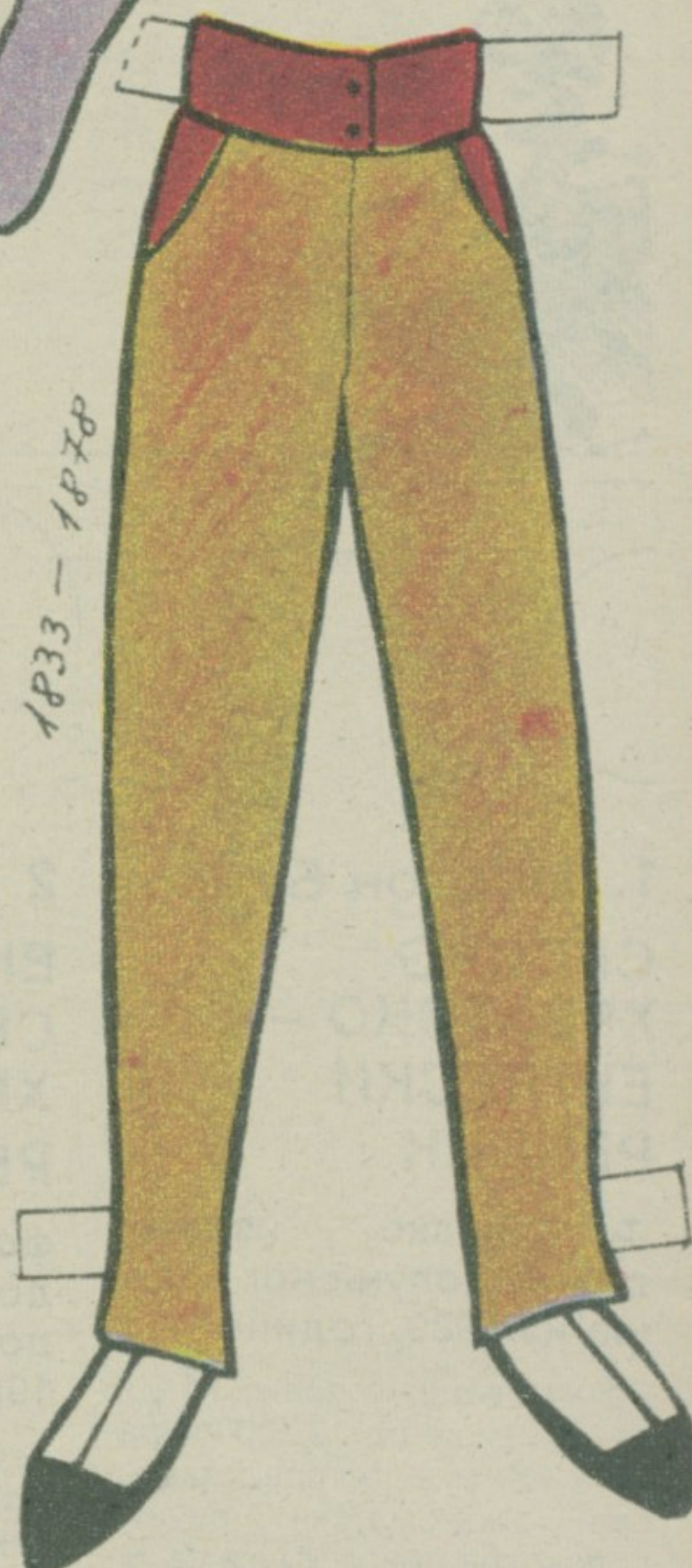
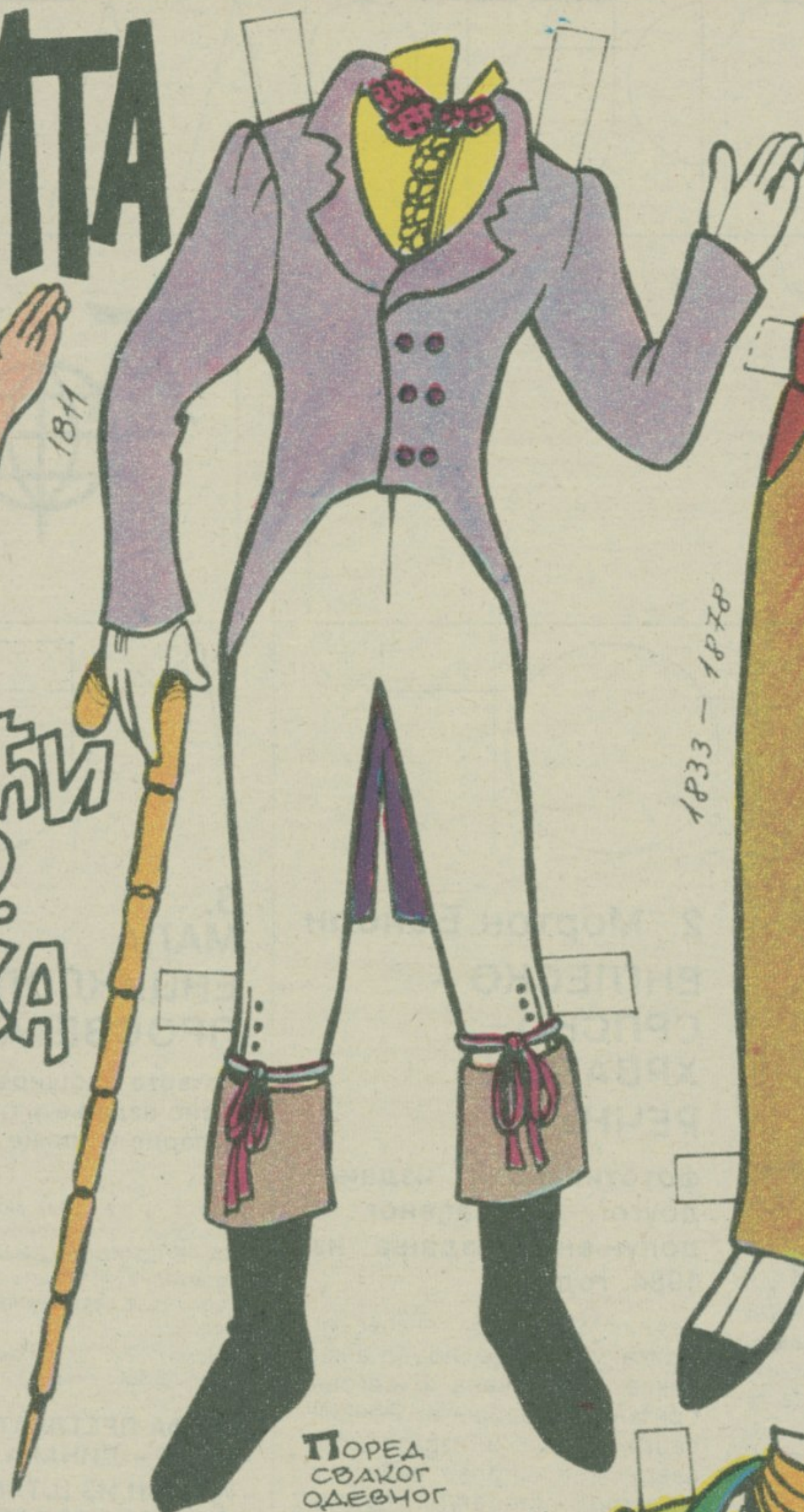
ДЕЛТУ
ЗАЛЕПИТЕ
НА
КАРТОН И
ИСЕЦИТЕ

ДЕЛТА

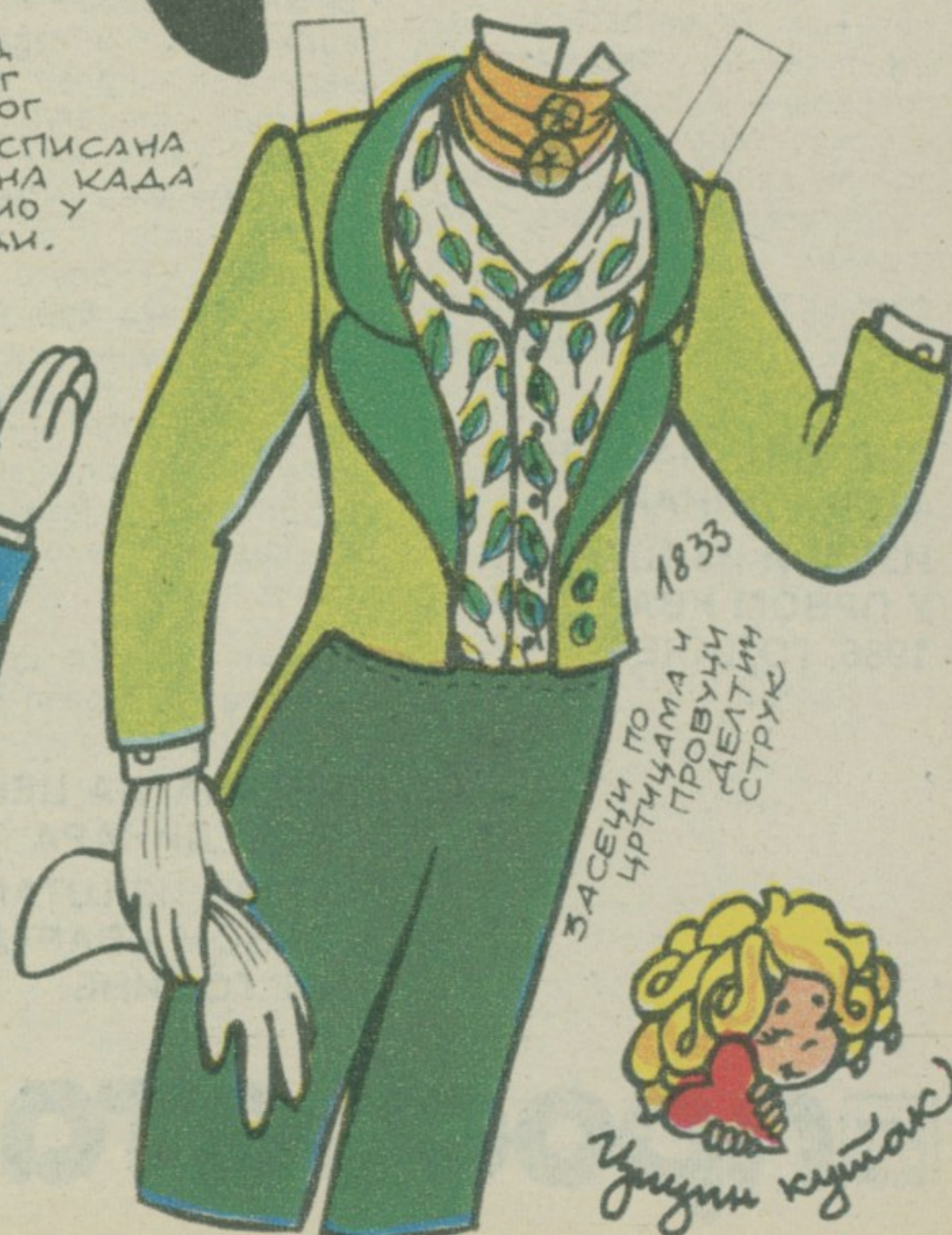
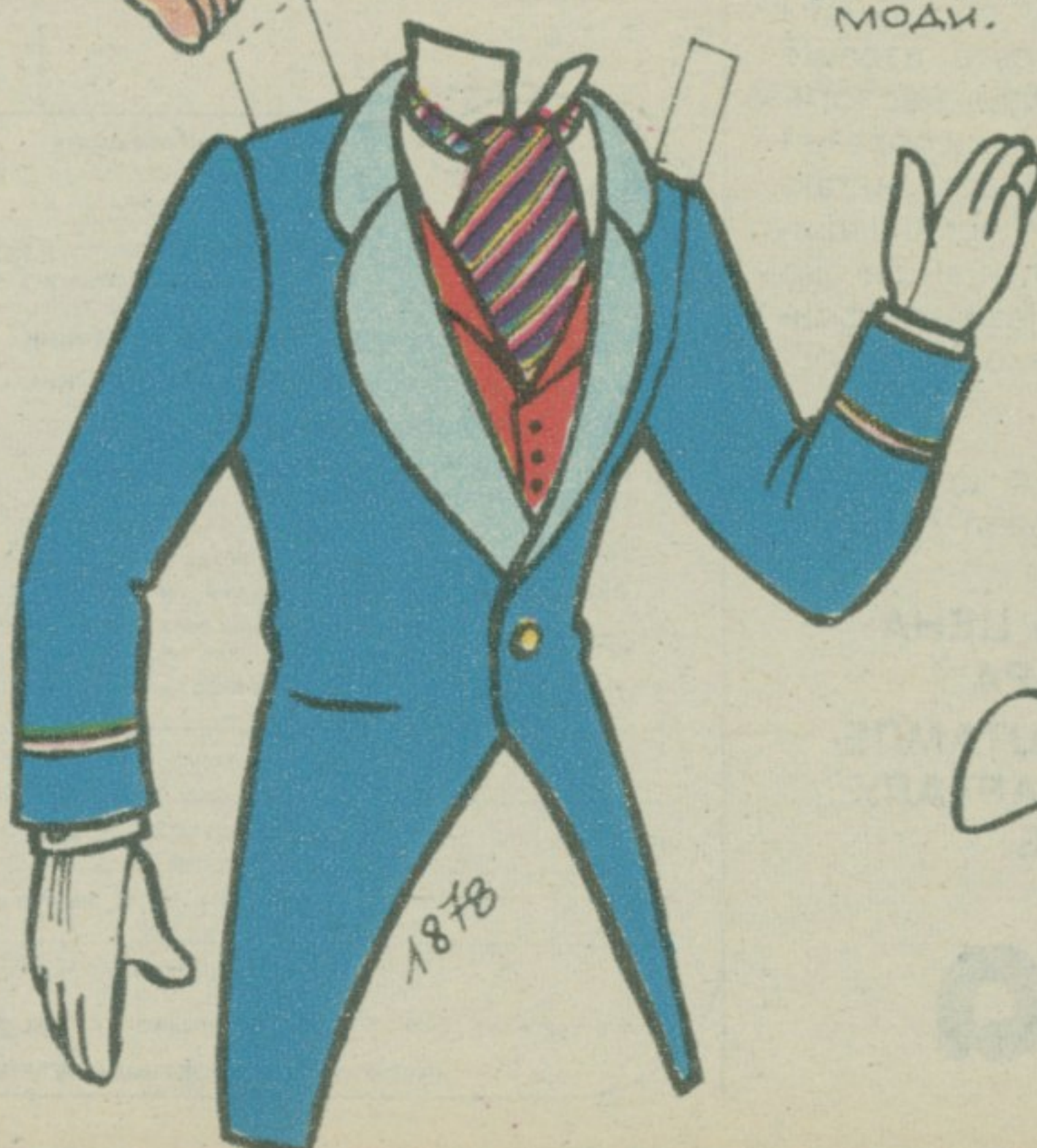
ОДЕЛА НЕ
ЛЕПИТЕ НА
КАРТОН

У
ОДЕЖИ
19.
ВЕКА

ПОРЕД
СВАКОГ
ОДЕВНОГ
ПРЕДМЕТА ИСПИСАНА
ЈЕ ГОДИНА КАДА
ЈЕ БИО У
МОДИ.

ЗАСЕЦИ ПО
ЦРТЊАМА И
ПРОВУЧИ
ДЕЛТИН
СТРУК

ЗАСЕЦИ ПО
ЦРТЊАМА
И
ПРОВУЧИ
ДЕЛТИН
СТРУК

У ПРЕТПЛАТЦИ!

БЕНСОН

1. Мортон Бенсон СРПСКО – ХРВАТСКО – ЕНГЛЕСКИ РЕЧНИК

**Фототипско издање
другог допуњеног изда-
ња из 1980. године!**

Речник садржи преко 60.000 речи и више од 100.000 израза и идиома, те представља први идиоматски речник српскохрватског језика са тумачењем на енглеском. Посебна пажња у овом издању посвећена је политичко-економским терминима који су почели да се употребљавају после усвајања Устава 1974. године.

Формат 16,524 цм, повез цело платно, страна 870, писмо латиница

**ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА
4.900.– ДИНАРА
ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ
У ПРВОМ КВАРТАЛУ
1986. ГОДИНЕ!**

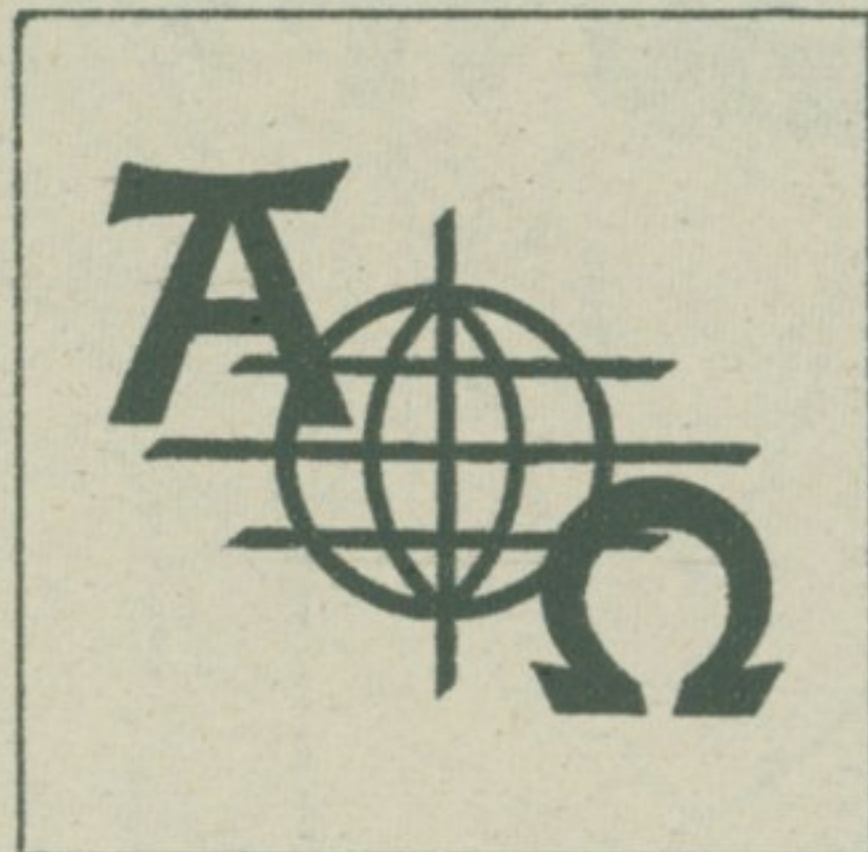
2. Мортон Бенсон ЕНГЛЕСКО – СРПСКО – ХРВАТСКИ РЕЧНИК

**фототипско издање
другог, прерађеног и
допуњеног издања из
1984. године!**

Речник модерног енглеског језика, у којем је, поред америчке, заступљена и његова британска варијанта. Речник садржи речи и изразе које савремени читалац налази у модерној литератури, публицистици, филму и телевизији, а чија тумачења углавном није могао наћи у постојећим речницима. У друго издање унет је велики број неологијама и доследније су обрађене колокације, то јест, синтаксичке и лексичке комбинације. Речник је допуњен са око 15 одсто новог језичког фонда и садржи преко 60.000 основних појмова

Формат 16,5×24 цм, повез цело платно, страна 792, писмо латиница

**ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА
4.900.– ДИНАРА
ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ
У ПРВОМ КВАРТАЛУ
1986. ГОДИНЕ!**

МЕН

3. МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПРОСВЕТА

Четврто проширено и допуњено издање у три тома популарне и траже књиге знања

Сажет приказ свих знања епохе неопходних савременом човеку. МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПРОСВЕТА неопходна је ђацима, студентима, користи се свакодневно у свакој породици!

Формат 1927 цм, повез тврд, страна преко 3.500, писмо ћирилица

**ТРЕЋА ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА
23.000.– ДИНАРА
ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ
У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ
1986. ГОДИНЕ!**

СЛМ

4. Џ. К. Купер ИЛУСТРОВАНА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ТРАДИЦИОНАЛ- НИХ СИМБОЛА

У сарадњи са „Нолитом“

Колико је стар кукасти крст (swastika) као један од најкомплекснијих симбола и где је коришћен? Да ли црна мачка значи добру коб широм света или неки људи мисле да доноси несрећу?

Џ. К. Купер даје објашњења за ове и многе друге симболе, документујући порекло и значење традиционалних симбола широм света.

Садржи поред 210 илустрација и глосар и библиографију

Формат 16,524 цм, повез тврд, писмо латиница

**ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА
2.500.– ДИНАРА
ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ
ПОЧЕТКОМ 1986. ГОДИНЕ!**

Непотребно прецртати
ПОЛ. ЗАБАВНИК, 13. 12. 1985./
Порућени купон 477

(Место и датум)

ИРО „ПРОСВЕТА“ ООУР Издавачка делатност
11001 Београд, Добричина 30
Поштански фах 555, телефон 642-772

Претплаћујем се на:

1. М. Бенсон СРПСКОХРВАТСКО-ЕНГЛЕСКИ РЕЧНИК	4.900.–
2. М. Бенсон ЕНГЛЕСКО-СРПСКОХРВАТСКИ РЕЧНИК	4.900.–
3. МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПРОСВЕТА	23.000.–
4. Џ. К. Купер ИЛУСТРОВАНА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ТРАДИЦИОНАЛНИХ СИМБОЛА	2.500.–

Износ од _____ динара обавезујем се исплатити:

а) Одмах, у року од 8 дана по пријему „Просветине“ уплатнице, са 20% попушта;

б) У _____ једнаких месечних рата (најмањи износ рате 600.– динара, највише 10 месечних рата), почев од наредног месеца, увек са уплатницама добијеним од „Просвете“.

У случају спора уговорена је надлежност V општинског суда у Београду.

(Презиме, име оца, име и занимање)

(Назив, адреса Р.О. и телефон на радном месту)

(Број поште, место, адреса и телефон у стану)

(Својеручни потпис, бр. л. к./СУП)

Књиге слати на: СТАН – РАДНУ ОРГАНИЗАЦИЈУ САСЕКАЈТЕ „ПРОСВЕТИНЕ“ УПЛАТНИЦЕ!

НЕПОТПУНЕ ПОРУЧЕНИЦЕ НЕЋЕМО УЗИМАТИ У ОБЗИР!

просвета

НАЈЛЕПШЕ ЈЕ БИТИ САМ

Брак Херија Бердвела из Брајтона у В. Британији трајао је девет година, што само по себи уопште не би било занимљиво да у време када се први пут оженио Хери није имао 92, а у време развода 101 годину. Хери је недавно послао и свој 106. рођендан – у друштву пса мезимца. Шта је после толиких година имао да каже о свему? Да му је, као самцу, живот далеко лепши. ■

ДРАГИ МОЈ, СЕТИТЕ СЕ МАРИЈЕ АНТОАНЕТЕ

Писац „Петра Пана“, шкотски књижевник сер Џејмс Бари, био је непоправљиви песимиста и доследно томе уверен да је све што напише осуђено на пропаст.

Кад год би присуствовао премијери неке своје драме, обустављао су га најпрве слутње. Једном таквом приликом, када се завеса спустила било је јасно да је драма сер Барија велики успех. Публика није само аплаудирала, чули су се и одушевљени повици и заглашујуће тапкање стотина ногу.

Понет општим одушевљењем, продуцент је похитао да честита сер Барију. Нашао га је у једном забитом собичку позоришта, бледог и исцрпљеног трочасовном мором кроз коју је прошао.

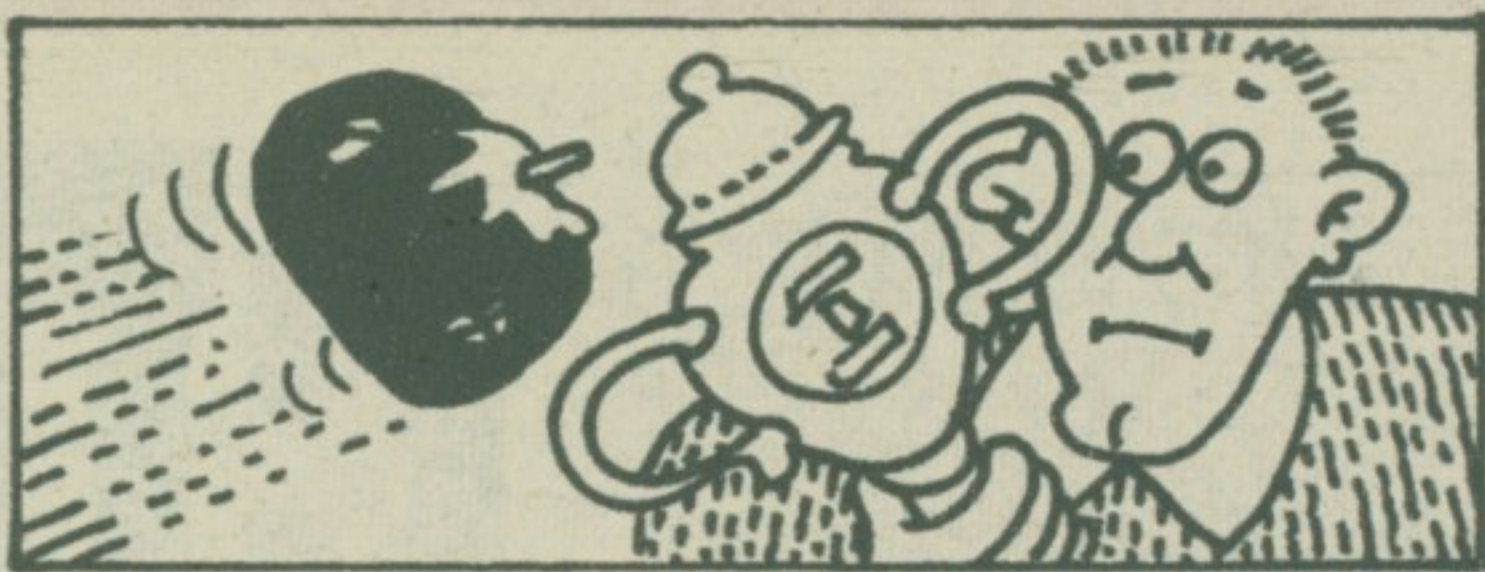
– Ваша драма је хит! – узвикнуо је продуцент – Публици се страховито свиђало.

– Публици се страховито свиђало и кад су Марију Антоанету водили на гиљотину – гласио је трезвени одговор заклетог песимисте. ■

АУДИО-САОБРАЋАЈНИ ПРЕКРШАЈ

У граду Санта Роза у Калифорнији плаћа се саобраћајна казна и због „чујне фриксије гума“. Шта ли му то дође? То су му оне четири гуме које (неумерено) шкрипе. Чист аудио-саобраћајни прекршај. ■

ПАРАДАЈЗ-РАТ

У Твин Лејксу у Колораду недавно је завршен парадајз-рат. Рат је, у ствари, такмичење које се одржава једном годишње и у коме учествују екипе из Колорада и Тексаса. Свака екипа има шест чланова који са удаљености од седам и по метара гађају супарнике (пре)зрелим парадајзима. Правила по којима се парадајз-рат води су једноставна: кога парадајз погоди, тај је „мртав“. Победник је ове године из надметања изашао апсолутно неумрљан, при чему је сам башио петсто гњилих парадајза. ■

ЕУРЕКА, ШИБИЦЕ!

Прво америчко предузеће које се досетило да су кутијице шибаница идеално средство за рекламирање уопште није било предузеће и са трговином није имало много везе. Била је то оперска дружина „Менделсон“. Дружина је први оглас о свом умећу сместила на шибанице 1897. године. ■

АКО ПЉУШТИ, ЗАЉУБИЋУ СЕ СИГУРНО

Може бити да су крокодили тврдокошци, али су зато на једно страховито осетљиви: на звук тропског пљуска. Како га чују, крене да их тресе љубавна грозница. До овог открића дошли су у западнонемачком граду Аугзбургу и то после много безуспешних покушаја да од тамошњих крокодила добију потомство. Откако крокодиле из Аугзбурга запљускују звуци тропских пљускова, сви су изглед да ће крокодилчића ипак бити. Крокодили су се, наиме, позаљубљивали. Сасвим их разнежили они пљускови. ■

МНОГО ХВАЛА ШТО СИ МЕ СЕ СЕТИЛА

Ни мили покојници више не почивају у миру. У Калифорнији им наручују аудио-споменике. Ожалошћени притисне дугме, а из камена се зачује глас покојника снимљен на траци: „Хвала што си дошао (дошла)“ ■

ВЕШТИНА ГАЂАЊА У БОЛЕСНИ ЗУБ

Превелика мука опасна је ствар. Једног сељака из неког забитог сеоцета у Уругвају данима је морила несносна зубобоља. Човек је на крају сасвим помахнутао, извукао пиштољ и „одстрелио“ болесни зуб... и добар део доње вилице, усне и десни. ■

МИШЕВИ ОБОЖАВАЈУ ШЕРИ

Нека добра душа је тај мадридски крчмар Педро Гарзолас. Једноставно нема срца да држи мачку у свом винском подруму. А добро се зна да кад мачке нема, мишеви коло воде. У Педровом случају ти мали глодари систематски су грицкали крчмареве бачве и непрекидно му правили дар-мар. Педро Гарзолас смислио је начин да им доскочи. На двадесетак места поставио је судове са слатким алкохолним напитком шеријем. И мале мердевине им је направио да се до посуде лакше успењу. И, шта се догодило? Мишеви се тај ликер много допао. Педро их је ујутру налазио како леже на све стране по подруму. Пијани. Купио их је, стављао у кутију и одвозио далеко од Мадрида. ■

САМО ДА НАМ СЕ ЛОПОВ НЕ УНЕСРЕЋИ

Неки пут крадљивца ухвате, с тим што одштету не добије власник, него лопов. У америчком граду Редингу један провалник пропао је кроз стаклени кров школе коју је покушао да обије и остао на месту парализован. Лопов је тужио школу суду тражећи одштету од три милиона долара, на име чињенице да нигде на крову није наишао на упозорење да је овај опасан по живот. Суд је пресудио овако: 260 хиљада на руке крадљивцу унесрећеном на раду, плус 1200 долара доживотног месечног издржавања. Власницима-потенцијалним жртвама провалника сада остаје да се моле да им се лопови, док их краду, не унесреће. ■

ЋОН С ОТИСКОМ ГОЛОГ СТОПАЛА

Америчка војска добила је нови модел чизама за борбе у џунгли са ђоном који је тако „дизајниран“ да на земљи оставља отисак голог стопала. Чизме би, јасно је, требало да заварају непријатеља који ће поверовати како отисци голих стопала припадају противничкој страни. Остаје једино питање колико ће то пута супротна страна насести на исти трик. ■

БИЛО ЈЕДНОМ
НА
ДИВЉЕМ ЗАПАДУ

У Лордсбергу, у Њу Мексику, шериф Добинс држао је у затвору тројицу озлоглашених убица. Управо је требало да их спроведе у државни затвор у Санта Феу кад је направио готово фаталну грешку.

Негде пред поноћ ушао је у своју собу. Имао је намеру да још једном баци поглед на ону тројицу па да људски одспава. Сутра мора на пут. Али, у полумрачној канцеларији дочекало га је чудно јечање. Иза решетака, одмах крај добро закатанченог улаза, један из славне тројке превијао се од болова у стомаку. Остала двојица су хркала као да их се то ништа не тиче.

Само што је пришао решеткама и сагнуо се да у полумраку види који је то, нешто га је ударило по глави. Пао је ошамућен, али је осетио како га неко вуче и иза појаса му чупа свежањ кључева.

Остави га, Поле!

Кад се сасвим освестио, већ је седео на тврдом затворском кревету с рукама посувраћеним на леђа и чврсто стегнутим лисицама. У лице му се унео Пол Гордон, вишеструки убица који је до малопре изигравао болесника.

Добинсе, обећао сам ти да ћу ти једном просути ту помијару од главе – рече Гордон упирући шерифов колт у беспомоћну жртву. – Тај час је куцнуо...

– Не, Поле! – узвикнуо је други убица, Цек Ларкин, и пре него што је Гордон повукао обарач ударио га по руци истим оним опасачем којим је минут раније оборио неопрезног шерифа.

Револвер је испао Гордону из руке, а Ларкин покушавао да му објасни: нема потребе да убије Добинса, до ујутро га нико неће наћи, они ће тада већ прећи границу Аризоне.

– Ма, убићу и тебе! – сиктао је Гордон и поново се машино колга. Али, трећи разбојник, Слим Најт, стао је ногом на оружје:

– Поле, Ларкин је у праву! Ако га убијемо, на нас ће се дићи све федералне полиције. Ако га оставимо, он ће моћи да трчи за нама само до границе...

Гордон је сегнуо очима и незадовољно хукнуо. Друга двојица стрпала су Добинсу гужву кучина за чишћење оружја у уста, а затим га чврсто везали марамом. Кад су му и ноге спутали кома-

СТАС ИЗ

ШЕРИФ
ЦОН ДОБИНС,
ХРАБРА
ПОШТЕЊАЧИНА
УМЕО ЈЕ И
ДА ПОГРЕШИ,
ИЗУЗЕВ
У СЛУЧАЈУ КАД
НА НЕКОГА
ПОТЕГНЕ
КОЛТОВЕ.
ТО МУ ЈЕ
ПРОДУЖАВАЛО
ЖИВОТ
ТОЛИКО ДА
ЈЕ ПОСТАО
ЛЕГЕНДА,
ПО НЕКИМА
ВЕЋА НЕГО
СЛАВНИ
ВАЈАТ ЕРП.

дом конопца, бацили су га на кревет и закључали. Покупили су оружје и муницију, па тихо изашли у мрак. Сада је већ била шала да из градске коњушнице уграбе три добра коња и одгалопирају у прерију.

Не носим оружје

Пред зору су заиста стигли на границу. Гордон и Најт су се договорили: кренуће у Сонору и придружити се банди Цог Браготине. Млади Ларкин ће рекао је, даље својим путем.

– Па, куда то? – упитали су га обојица истовремено.

– Тамо – одговорио је Ларкин и потерао коња на југозапад.

Добинса су грађани пронашли тек око подне. Кад су му из уста извадили кучине, најпре је бесно опсовао, а онда повукао добар гутљај вискија који су му понудили.

– Пронаћи ћу те битанге и стрпати у бувару у Санта Феу или их побити као бизоне – закleo се.

Није прошло ни недељу дана кад је ујахао у Санта Фе носећи

преко седла Пола Гордона. Пронашао га је у једном мексиканском сеоцету и оставио му у слабинама два метка. Другог, Слима Најта, нашао је у кањону Колорада. Ту га је и оставио.

Цека Ларкина упорно је тражио две године, а онда чуо да момак мирно живи на малој фарми у Вормфилду, у Калифорнији.

Била је јесен кад је Цек Ларкин, тада под лажним презименом Кин, ујахао у Вормфилд. Градић је још спавао, киша упорно ромњала. Пустом улицом одјекнуло је одечено изговорено његово презиме:

– Ларкине!

Окренуо се и угледао човека под кабаницом с упереним револверима. Иако му је лице било заклоњено, Ларкин је познао упорног Цона Добинса:

– Склоните артиљерију, шерифе – рекао је с тугом у гласу. – Ја већ одавно не носим оружје!

Није се опирао Добинсу који га је повео вормфилдском шерифу Евансу. Домаћин је био забезекнут Добинсовом причом – ко би рекао да је мирни фармер Цек

Кин у ствари Цек Ларкин, одбегли убица.

– Мирнијег и поштенијег човека нисам срео. Ако је некад и прекорачио закон, сада је потпуно избрисао своју прошлост – рекао је Еванс.

– Руку на срце, Евансе, и ја му дугујем живот – процедио је Добинс. – Само, закон је закон. Док носим ову звезду, ја морам да га поштујем.

Врата шерифове канцеларије с треском су се отворила. У брадастој људини с упереном пушком за бизоне Еванс је препознао Тома Симена, комшију лажног фармера Цека Кина.

– Чујем да сте ухапсили Цека – загрмео је брадоња колутајући закрвављеним очима. – Пуштајте га јер ћу вас смождити.

– Томе, не лудуј! – процедио је шериф Еванс помирљиво. – Не знаш да је твој Цек Кин одбегли убица Цек Ларкин...

ПАКЛЕНЕ ВРТЕШКЕ

– Ларкин или Кин, свеједно! Ако је некога и убио, тај је то сигурно залсужио. Цек је спасао мог сина кад су га отели Индијанци. Ко га пишне, мораће прво са мном да разговара!

Еванс и Добинс само су се погледали.

– Пре три године – наставио је Симен – путовао сам са још две фамилије кроз Долину смрти...

Доживотни
дужник

Сименова прича почела је неколико дана после Ларкиновог растанка од Гордона и Најта. Пошто је препливао Колорадо, Ларкин је ујахао у пусту Долину смрти у којој су могли да га изненаде само ратоборни Апачи. Али, и они су тада били бегунци испуњени очајањем због немоћи пред бледоликим освајачима. Ларкин је јахао ноћу, а дању мировао у хладу циновских кактуса. Једног дана у даљини је зачуо пуцњаву и кренуо у том правцу. Знао је: у овој пустињи то значи нечију невољу.

Убрзо је угледао троја кола пионира око којих је, пуцајући, јурило неколико Апача на шареним коњима. Ларкин је проценио да ће винчестерком коју је понео из Добинсове собе изненадити слабије наоружане Индијанце. Ватра коју је осуо, удружена с хицима опкољених пионира, заиста је поколебала Апаче. Прекинули су паклену вртешку и појурили према Колораду.

Ларкин се сасвим приближио и видео да један Индијанац знатно заостаје. Мора да му је коњ рањен, мислио је. Али, онда спазе како црвени ратник држи, на коњу испред себе, дете које се бесомучно отимало.

Није смео да пуца. Бојао се да не убије дете, али зато је журнуо за Индијанцем. Можда би на крају и одустао да није јасно чуо дечије вриштање. Бесомучно је шибљао коња који се убрзо, у трку, поравнао с индијанским мустангом. У тренутку је бацио винчестерку, тргао узду удесно. Коњи су се сударили боковима. Ларкин, Индијанац и дете попали су у црвенкасту прашину. Индијанац се дочекао на ноге и са псуканим ножем устремио на Ларкина. Али, Цек је био бржи. Први метак из његовог колта прострелио је Индијанцу груди а други разнео лице пишарано ратничким бојама. Неколико корака од њих, вриштећи, у прашини је и даље седело дете. Ларкин му је пришао, зграбио га и у галопу одјурио према колима пионира.

Пред Ларкина је истрчала једна жена сва у сузама. Ван себе од среће пригрлила је дете, трогодишњег дечака, милујући му главу, руке... Чекајући да се жена смири Ларкину је полако пришла људина зарасла у рићу браду и пружица му руку:

— Како се зовеш, странче? Ја сам Том Симен. Твој доживотни дужник.

Задихан и поносан Цек је зауставио да одговори. Ћутао је још тренутак-два па тек онда погледао Симену у очи.

— Ја сам Цек Кин...

Дечаков отац наслутно је разлог странчевог оклевања:

— За мене си пријатељ, човек који је спасао мога сина — рекао је искрено. — Ако идеш у Калифорнију, крени с нама, па да тамо негде будемо прве коњије...

... Ето, то је Цек Кин, човек кога сте ви, ко зна зашто, ухапсили — завршио је Том Симен.

Добинс се значајно накашљао. Довео из затвора Ларкина обратио се Евансу.

Нису их дуго чекали. Добинс је опет значајно кашљао, па се загледао Ларкину у очи:

— Молим вас, Кине, да ми опростите... Заменио сам вас са извесним Цеком Ларкином. А Симен ми је баш сад испричао како је у Долини смрти сахранио поменутог Ларкина. Убили су га Индијанци...

Славни и тврдоглави шериф Џон Добинс одмахнуо је руком свима и лагано кренуо према излазу где га је чекало његово уморно кљусе...

Д. Брандон

ХИТ

ИНТЕРВЈУ: ДЕЈВ СТУАРТ

ГРЕШКЕ КАО ИНСПИРАЦИЈА

У ИМЕ ДУЕТА: „ЈУРИТМИКС“ („EURHYTHMICS“) НАЈЧЕШЋЕ ГОВОРНИ ЛЕНОКС. ДЕЈВ СТУАРТ (DAVE STEWART) ВИШЕ ВОЛИ ДА СЕДИ У ПОЗАДИНИ И ПРИТИСКА ДУГМИЋЕ. АЛИ, ОН И ТЕ КАКО ИМА ШТА ДА КАЖЕ!

Дејв, волиш ли ти уопште да дајеш интервјуе?

● Могу да поднесем један дневно, то ми није тешко. Неволје настају када треба дати шест-седам интервјуа један за другим. Међутим, ја знам да је и то потребно, јер сви наши обожаваоци у Холандији који су купили нашу последњу плочу желе да на холандском прочитају шта ми тренутно радимо. А опет, ако ме новинари предуго малтретирају, једноставно излудим. Кад цео дан морам да проведем објашњавајући како настојим да се допаднем људима, вече дочекам са потпуно исправним мозгом. Најгоре је кад компанија за коју снимаш организује промоционалну турнеју по Европи. Сваког дана по осам интервјуа за новине и појављивање у једној телевизијској емисији. То ме онемогућава да реализујем све оне песме које ми падну на памет.

Групе су често, захваљујући медијима, оптерећене неким имиџом који се потпуно разликује од праве слике тих људи.

Какав је случај са дуетом „Јуритмикс“?

● Ани је, заправо, наша слика у јавности. Ми јесмо дует али се она, готово искључиво, налази у првом плану јер је фантастична певачица и одлично изгледа, а ја сам за себе изабрао место у позадини. Нека сам врста мешавине шкотског теријера и још нечега, мувам се, притиском дугмића и окрећем потенциометре. Јавност ме тако види и та слика није далеко од оне праве, што се посла у групи тиче.

Да ли и ти тако доживљаваш себе?

● У ствари, пријатељи ме знају као духовитог човека, кажу да их карактером подсећам на Вудија Алена, али ја то не испољавам директно. А у интервјуима не покушавам да се натурам и правим духовит, јер људи углавном желе да читају о Ани.

Али, ту своју духовиту страну личности не показујеш ни на плочама?

● Не мислим да моје плоче, само зато што сам ја духовит, треба да засмејавају људе. Мислим да би и најмања доза хумора разарајуће деловала на наше песме, јер су врло снажне, засноване на разочарењу и сличним стварима, које су више у Аниној природи али ни мени нису баш далеке.

Ваш начин рада је врло необичан?

● Када год нешто радиш, било да је то плоча, видео или нешто треће осећаш притисак дискографске куће и медија, тако да седиш у кући и мислиш „Морам да напишем стварно добру песму, бољу од оне претходне.“ Да ме то не би оптерећивало ја сам одавно почео

Дејв Стјуарт са својим колегом и пријатељем Томом Робинсоном. У рукама држе две справе које Дејв сматра неопходним и довољним за почетак.

да примењујем потпуно другачији метод који називам тоталним хаосом и из ког се обавезно роди понека добра идеја. Понекад Ани узме у руке бас, ја први инструмент који ухватим, а за клавијатуре ставимо човека који их је пре тога једва и видео. Онда му кажемо отприлике „Ово је нота Ц“ и онда свирамо. Из ужасних грешака које тај добровољац прави некад извучемо дивне ствари и баш зато што нисмо људи стегнутих умова ми кажемо „Е, ово сад је много боље.“ Грешке су нам често главни извор инспирације.

Рад вам свакако олакшава чињеница да имате свој сопствени студио у ком можете да експериментишете колико год желите?

● Да, то је као кад домаћица кува у својој кухињи, бар ја то тако замишљам – то поређење ми се чини некако најприближнијим. Када домаћица оде у госте и покуша да тамо припреми нешто за јело, то није исто као када ради у својој кухињи.

Други музичари, који не праве овакву музику, могу да раде и тако што ће на пробама из дана у дан разрађивати своје идеје и памтити оно што су тог дана смислили. А пошто је то у мом случају немогуће, морам да радим овако док не истерам идеју до краја. Не желим да имам у стану хиљаде касета са снимљеним идејама које никада нећу извадити са полице.

Седамдесетих година групе су прво свирале уживо па тек ако би се ту исказале покушавале су да сниме плочу. Данас као да је другачије?

● Све је више група, чак и оних које тек почињу, које су комплетно промениле приступ тим стварима. Раније је главно питање било „Где ћемо да пробамо?“, а сада „Како ћемо да скупимо паре за магнетофон и ко има највећу спаваћу собу да га у њу ставимо?“. Ми смо у једном интервјуу рекли да смо песму „Слатки снови“ снимили на осмоканалном магнетофону у гардероби. Од тада многи непрекидно зову нашу компанију и питају за савет, интересују се који магнетофон треба да купе и слично. Не сумњам да их има много који сада покушавају да и сами ураде ово што смо ми направили.

Да ти и Ани сада имате по деветнаест година и налазите се на самом почетку каријере, од чега бисте кренули?

● Да имам деветнаест година и да се налазим на почетку каријере, борио бих се и рукама и ногама да се докопам неког кредита, јер то омогућава да се одмах, и за мало новца, набаве неки делови опреме који никада неће постати бескорисни, чак и ако зарадите неку суму која ће вам омогућити да се много боље опремите. На пример, један радио-касетофон може послужити за слушање музике, али и за снимање трака. После тога треба да купите „Портастудио“, четвороканални касетофон са уграђеним минимакс пултом и укључите га у радио-касетофон са уграђеним појачалом који већ имате. Ако имате своју гитару, остаје вам да набавите микрофон и два кабла и већ сте потпуно спремни.

УПОЗНАВАЊА

„АМАЈЛИЈА”

Група „Амајлија” из Новог Сада спада у ред оних који се тек боре за своје место на домаћим позорницама. Свој жестоки рок са примесама хеви-метала до сада су представили на више самосталних наступа у Војводини, Београду, Земуну...

Ипак, овој групи, која постоји око две године, највише је значило што су наступали као „предјело” на двадесет и осам концерата Бајаре и „Инструктора”.

„Амајлија” се до сада три пута појавила у разним емисијама ТВ Нови Сад. Њихови снимци врте се на Студију Б. Београду 202. Радио-Новом Саду, а у току су и преговори за објављивање првог албума.

Групу чине: Предраг Чока – бубњеви, Богољуб Бањац – гитара, Слободан Већколов – бас и аутор музике и текстова, Жељко Авдаловић – клавијатуре, Војислав Вилић – гитара и Драган Миловић – певач.

ПРОМЕНЕ

ПАНКРТИ У НОВОМ ИЗДАЊУ

Љубљански „Панкрти”, једна од ретких југословенских панк група првог таласа која је још увек активна, недавно су објавили свој пети студијски (а укупно шести) албум! „Песме справи” („Песме помирења”).

Концертно представљање новог албума је у току, али у новој постави. Пошто су остали без гитаристе, који због обавеза на послу више није могао да редовно ради са групом, „Панкрти” су освежили своје редовне гитаристе Марком Ковашом.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

„JOSEPHINE”

There's rain on my window.
But I'm thinking
of you tears
on my pillow
but I will come through.

Josephine.

I send you all my love.
And every single step I take,
I take for you.

Josephine.

Storm on my radar,

But I can still fly.

You are the reason.

The blue in my sky.

Josephine.

A life without reason.

I was walking away.

In the coldest of winters

then night becomes day.

Josephine.

I send you all my love.

And every single step

I take,

I take for you.

Josephine.

„ЦОУЗЕФИН”

Киша је на мом прозору.

Мислим на твоје сузе

на мом јастуку

али ћу се извући.

Цоузефин

Шаљем ти сву своју љубав.

И сваки корак који направим

је за тебе.

Цоузефин

Олуја је на мом радару,

али још могу да летим.

Због тебе.

Туга на мом небу.

Цоузефин.

Живот без тебе.

Отишао сам.

У најхладнијој од свих зима

и ноћ је постала дан.

Цоузефин.

Шаљем ти сву своју љубав.

И сваки корак

који направим је због тебе.

Цоузефин.

Текст: КРИС РЕА (Chris Rea);

изводи: Крис Реа

НЕПРИЛИКЕ

ПОЛ ПРОТИВ УЧИТЕЉА

Бивши Битлс Пол Макартни изгубио је ових дана и неколико обожаваца. Он се, наиме, посвађао са неколицином учитеља свог сина Џејмса којима се није свидела његова изјава у лондонским новинама где је осудио штрајк просветних радника. Пол је сматрао да су у целом случају најгоре прошла деца – ни крива ни дужна немају наставу.

Ово се није свидело професорима, па су се јавно изгаламили на њега. Очевици кажу да им Пол, иако је био сам, није остао дужан.

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Мој највећи проблем у животу је то што сам белац”.

Дарил Хол (Daryl Hall)

ПОСЛЕДЊА
ШАНСА
ЗА
УГРОЖЕНЕ

БЕЖСТВО У - ЗАТВОР!

Мала фока
СРЕДОЗЕМЉЕ
(1)

Бели афрички носорог
СЕВЕРНО ОД ЕКВАТОРА (2)

Тасманијски
вук

АУСТРАЛИЈА
(3)

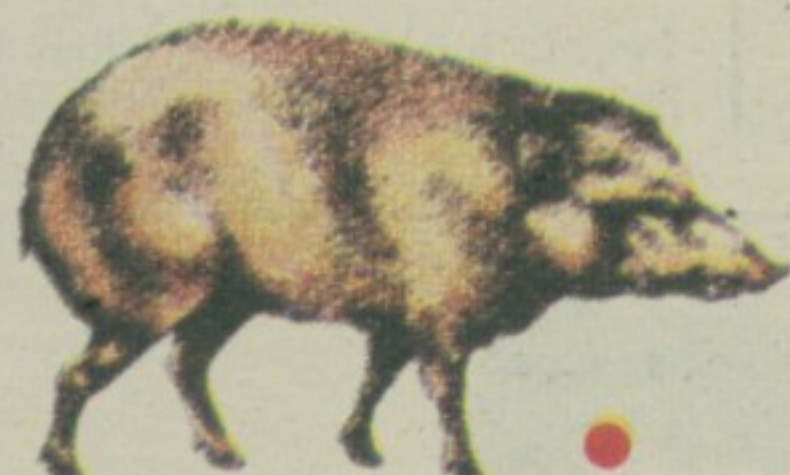
Мајмуна
Бразил (4)

СВАКЕ ГОДИНЕ ЈЕДНА ВРСТА БРИШЕ СЕ СА ЗЕМАЉСКЕ КАРТЕ

На овој су мапи, у недостатку простора, само неке врсте које су нестале (обележене плавим) и оне које су тренутно најугроженије (црвено).

Кагу
НОВА КАЛЕ-
ДОНИЈА (15)

Мала дивља
свиња
ИНДИЈА (14)

Сувоземна корњача
МАДАГАСКАР
(13)

Каролински папагај
САД (12)

Плава антилопа
ЈУЖНА АФРИ-
КА (11)

Џиновски леп-
тир
НОВА ГВИНЕ-
ЈА (10)

Велики пингвин
СЕВЕРНИ АТЛАНТИК (9)

Патуљаст
слепи миш
ТАЈЛАНД (6)

Зебра куага
ЈУЖНА АФРИ-
КА (7)

Голуб Селец
САД (8)

ДО 2000. ГОДИНЕ НЕСТАЋЕ ЈОШ 2000 ЖИВОТИЊСКИХ ВРСТА. ЈЕСУ ЛИ СПАС ЗООЛОШКИ ВРТОВИ?

У прошлом веку једна врста кинеског јелена постала је толико ретка да је цар наредио да се последњи примерци ових драгоцених животиња

сместе у ограђени парк који су чували наоружани стражари. Под претњом најстроже казне био је забрањен прилазак зиду дугачком 72 километра који је окруживао Зоолошку башту на југу Пекинга. Али, може ли зид, ма како висок био, да задржи радозналост природњака, уз то још и језуитског свештеника: опат Арман Давид успео је да наговори кинеског цара да неколико ових јелена прода европским

зоолошким вртovima.

Догодило се то пре више од стотину година, тачније 1869. У деценијама које су дошле, најпре велика поплава, па дуги ратови и пекиншки јелени изумрли су сви до једнога. Негде око 1920. они кинески јелени који су преживели у Европи нашли су се сви на окупу код војводе од Бедфорда ради парења, а године 1957. четири ланета ове ретке врсте стигла су натраг у домовину, у пе-

киншки зоолошки врт. Тако су јелени опата Армана омогућили да опстане једна ретка врста. Сада се у Кини говори о могућности враћања ових лепих животиња натраг у природу.

Мали прст малог Холанђанина

Био је то први случај да је зоолошки врт одиграо спасилачку улогу. Данас, кад се по процени стручњака 2000 животињских

врста налази пред уништењем, ови вртови измишљени да публици приказују егзотичне животиње, све се чешће помињу као „уточиште“, „последња оаза“, „спас“ за најугроженије. Онда кад природна средина више не пружа животињама могућност да преживе, заробљеништво може да послужи као последњи излаз! Тако је окапи, необичан рођак жирафе, откривен 1899. у Конгу нестао, али је захваљујући

Амерички природњак Џералд Дарел, директор јединственог зоолошког врта у Џерсију у коме се размножавају најређе животиње на свету, с младунцем лемура.

групи угледних белгијских природњака сачувано 90 примерака у зоолошким вртovima широм света. Стручњаци се надају да ће за 10-20 година моћи слободно да кажу да је окапи спасен. За сада, животиња и даље има веће шансе да преживи у заробљеништву него на слободи.

Један од најнеобичнијих вртова, основан је пре двадесет пет година у Џерсију у САД: тамо се размножавају најређе животиње света: снежни леопард, гориле, фазан с белим ушима и разни гмизавци. Природњак Џералд Дарел, директор овог врта, наводи пример ружичастог голуба с Маурицијуса којих је преостало свега десетак на слободи, а у Џерсију су успели да одгоје колонију од 200 примерака. Први су већ враћени у отаџбину.

Амблем Дарелове фондације је додо с Маурицијуса, велика птица која није могла да лети, а нестала је за мање од сто година пошто је човек открио и почео да гони. На острво су стигли пси, маčke, мишеви, свиње, тако да је додо морао да потражи уточиште дубоко у шуми. Ту је и нестало.

— Ни данас се не понашамо много другачије према многим животињама — сматра Дарел. — Ипак, мислим да наши напори нису узалудни. Сећате се приче о малом Холанђанину који је спречио катастрофу држећи прст у пукотини на брани. Ми природњаци помало лично на њега.

Љубав цвета у Осијеку

Размножавање у затвореним вртovima, наравно, не тече баш глатко. Између осталог, овде нема природног одабирања а слаби, кржљави примерци тешко могу да сачувају угрожену врсту. Да би се избегла опасност од парења

блиских сродника, уведена је интернационална генеалогичка књига за сваку врсту. Успеси нису изостали. Орикс из Арабије, елдски јелен, лемури, патуљасте јежеви с Мадагаскара већ се из генерације у генерацију размножавају у ропству. Однедавно се користи и пресађивање ембриона: једна крава је донела на свет малог гаура (врста бизона), коза младунче антилопе, кобила зебрицу.

Често се дешава да животиња неће да прихвати партнера кога јој човек одабере. Познат је случај две циновске панде које су дуго живеле у истом кавезу упорно одбијајући да се „заљубе“. Међутим, и за то постоји рецепт који изванредно добро примењују код нас у Осјечком зоолошком врту.

— Код нас се пари све што имамо од egzотичних и угрожених животиња, све осим две врсте птица — каже директор Рудолф Керн. — Први нојеви у Југославији излегли су се код нас. Имали смо мале зебре, кенгуре, мајмуне, мале шимпанзе, младунце антилопе, тигорве, леопарде, лавове, рисове, бизоне. На тај начин снабдевамо остале зоо вртове у земљи или се на страни трапимо што такође није мала ствар кад се зна да једна зебра стаје 80 милиона динара, кенгур 20, а ми их имамо 40 комада.

Како то успевају? Директор Керн каже да је имао срећу да се умеша у овај посао док се још градио врт у Осијеку.

— Тако нису направљене гајбе за менаџерију већ је свака животиња добила довољно простор „стан“. То није све. Увек се трудимо да не буде само један пар већ бар 3-4 примерка исте врсте. Кад имате више животиња, ова се заљуби у онога, онај у ону, дође до конкуренције у љубави, па још ако је ту широк простор и добра храна, морају да се појаве и младунци... Вртови могу нешто постићи у очувању дивље природе, али много боље решење су, рецимо резервати. Човек очигледно све више схвата колико је важно да се очува дивља природа а у њој и крупне и ситне животиње. Јер, судбина животиња је на неки начин и наша. Чинимо део истог ланца и ако се неке карице прекину, руши се читав систем. Животиње су наши „преци“, не нижа бића како смо их досад сматрали, дакле „колеге“ — како је говорио Волтер.

В. Милићевић-Смиљанић

ПРОЧИТАЈ, ПРОСКИТАЈ

ДРВО КОЈЕ ОБОЖАВА МРАВЕ

Мрави не само што имају своје домаће животиње — лисне ваши које чувају као прави пасири и чак их музу, не само што умеју да узгајају гљиве на својим „плантажама“, него су у стању да натерају биљку да производи храну специјално за њих! Тако једна врста биберовца почиње да ствара беланчевинасте материје за мраве из врсте *Fheidole bicornis* и ове беланчевине ствара само у њиховом присуству и само за ову врсту мравца. До овог открића дошли су научници с Орегонског универзитета.

А какве користи има жбуи биберовца од ове симбиозе? Па, не малу. Мрави га штите од инсеката који се хране његовим лишћем и од правих паразита — гљивица.

КОБАСИЦА С РАЈСФЕРШЛУСОМ

У свету се већ одавно вириле, паризери, мортале и разне друге меке кобасице „умотавају“ у пластичне кошуљице од чије дебљине зависи колико ће се сухомеснати производ сачувати. Е, у томе је невоља. Потроша-

чима се не свиђају такви омоти које понекад морају чак и ножем да скидају. Екипа истраживача прикледри за технологију хране Хумболтовог универзитета у ДР Немачкој понудила је следећа решења. Сухомеснати деликатеси пакују се у провидне пластичне „футроле“ које уопште не морају да се секу јер „са стране“ целом дужином имају — патент затварач. После „употребе“, односно кад се садржина футроле употреби, амбалажа се враћа у

продавницу исто као код нас боне за киселу воду или кока-колу.

10 × 10 ИЛИ ПРОНАЈТЕ ГРЕШКЕ

ЖЕНЕ СКЛОНЕ ПУЦАЊУ

По једно слово је погрешно у свакој од ових реченица.

1. После изгубљеног рата 1870. године за Француску је наступио период кијања и размишљања.

2. Често се деси да непажњом прогута кошницу.

3. По лицу савезног капитана јасно се види да га брије повређени Петровић.

4. У сусрет нам је ишао бедуин препланулог лица, с турбином на глави.

5. У међусобној расправи двојица архитеката су приказала неколико нових врста насиља.

6. Студенти доносе одређено знање из средње школе и према тим овновима треба да се оријентисе настава на факултету.

7. Обичај је да се на првим странама доносе само лажне вести.

8. Сваки шеф има секретарицу коју може да пипа ако му нешто није јасно.

9. Италијански војници су грашком гађали сопствену авијацију и оборили три бомбардера.

10. После педесете године живота жене су дебеле, али осетљиве и склоне пуцању.

РЕШЕЊА:
1. кијања, 2. уштом, 3. бр-ид, 4. трпачав, 5. 'ен, 6. 'а, 7. 'ажна, 8. 'а, 9. 'а, 10. 'а.

Илустровао Зоран Јовановић

Илустровао Димитрије Костић

ФРЕДЕРИК БРАУН

Да ли бисте волели да знате како је Палачинка спасла свет од Марсовца? Слушајте онда.

Били смо на ивици пустиње Мохаве, мало јужније од Долине смрти. Палачинка и ја.

– Палачинко! – обратио сам јој се прекорно – откад смо се обогатили, не вредиш ни пет пара. Сматраш себе сувише важном да би поштено зарађивала за живот. Зар није тако?

Палачинка није одговорила. Није обраћала пажњу на мене и с гађењем је гледала песак, прашину и кактусе. Није било потребно да одговорим: из њеног држања јасно се видело да би више волела да је у Кучеру или бар у Бишопу.

– Некад помислим да ниси створена за ово, Палачинко. Знам, провела си већи део живота између пустиње и планина, као и ја, и можда се боље сналазиш од мене. Признајем да си наш последњи рудник пронашла ти. Ипак, и даље мислим да ти се пустиња и брда не допадају. Ово говорим због твог понашања откад смо зарадили нешто мало долара с оним послом... Не прави ми сад увређено лице! Знам шта комбинујеш још од дана кад смо ставили паре у банку. Да човек не поверује. Само што стигнемо у Бишоп или Нидлз, шта радиш? Идеш у најближи бар, ето шта! Мораш свима да даш до знања да имамо новца за бацање!

Пиво на вересију

Палачинка је зевнула и ритнула се. Очигледно, није озбиљно узимала оно што јој говорим. Наставио сам:

– Није ти довољно да потрошиш паре у једном бару. Још ниси попила галон пива, већ прелазиш у други. Али, баш тебе брига. Толико се осећаш важном да те се не тиче шта о теби причају. Некад сам помишљао на дан кад ћемо имати довољно новца да се повучемо у миран живот, да се скрасимо у граду. Таман посла! Остали бисмо брзо без марјаша због твог обичаја да проводиш време по баровима и лочеш пиво.

Палачинка је одједном стала.

– Мислиш да је време за одмор? – упитао сам и погледао околу. – Па добро, свеједно је ту или тамо. Воде ионако нема дванаест миља наоколо.

Скинуо сам самар с Палачинкиних леђа и почео да разапињем шатор. Нисам то никад чинио пре него што

Илустровао Михаило Ђоковић Тикало

ПАЛАЧИНКА СТАЈАЛА ЈЕ БЛИЗУ ЊИХ И НИЈЕ ИЗГЛЕДАЛА НИМАЛО УПЛАШЕНА. САМО РАДОЗНАЛА, КАО И СВАКИ МАГАРАЦ. МАРСОВЦИ

нађемо жицу, али данас сам се и ја осећао цркнут.

Палачинка је мировала минут или два, а затим пошла да испита какве пријатности пустиња има да понуди једном магарцу. Знао сам да се неће превише удаљити и да није потребно да је везујем. Тако сам гледао своја посла и пустио њу да гледа своја.

Већ данима се чудно понашала, и за то је постајао један разлог: желела је да се врати тамо где може свако вече да попије своју дозу пива и после поједе нешто жита најбољег квалитета. Откад је померила ону стену и открила сребрну жицу, давали су јој на вересију у свим баровима свих градова у овој области. Било је довољно да се појави и бармен је хитао да је послужи ведром пива. Палачинка лудује за пивом и добро га подноси.

Можда није требало то да допустим, али, као што сам рекао, Палачинка је пронашла рудник а не ја.

Ако се некад и покајем, помислим: па она је само магарац, зар не?... Него, хајдемо по реду.

Дакле, застали смо и подигли шатор. Мало сам чаврљао с Палачинком, а затим почео да припремам вечеру. Она је вероватно мислила да је нећу видети кад је ушла у шатор. Тражила је нешто да украде. Палачинка је највећи лопов међу магарцима. Сећам се да ми је било досадило то што кришом прождере све палачинке (њих највише воли и по томе сам јој дао име), па сам тога јутра једну добро зачинио феферонима. Мислите ли да се намрштила? Не, држи се та. Правила се да јој је богзна како пријала.

Балон у пламену

Кажем вам, Палачинка је чудан тип. Него, да пређем на случај с Марсовцима.

Било је пред зору, 6. или 7. августа, не знам тачно, јер се у пустињи понекад губи осећај за време. Отворио сам очи кад је Палачинка стала љутито да њаче. Знао сам да се нешто десило, јер она никад тако не њаче без разлога. Промолио сам главу из шатора баш кад се балон спуштао у пламену. Личило ми је на балон, и због оног пламена који је избијао одоздо чекао сам да сваког тренутка експлодира.

Али, ништа се није догодило. Балон се зауставио двадесетак метара од нас и пламен се угасио.

– Гле! Долетео с неког сеоског вашара! – узвикнуо сам. Извукао сам се из шатора с намером да га мало боље погледам. Нисам очекивао да тамо икога нађем, јер балон није имао корпу.

На Палачинку сам био потпуно заборавио. Разумљиво је што је била мало узбуђена, али уместо да побегне, пошла је према шатору. Чим ме је осетила иза себе, бацила се задњим копитама уназад. Верујем да није било намерно...

Кад сам се освестио, био је увелико дан. Мора да сам лежао у несвести сат или два. Опицао сам главу и јаукнуо, и тек тада сам се сетио балона. Устао сам, тетурајући се, и – угледао га.

Не, то уопште није био балон. На једном вашару у Мисурију видео сам балон, а друге сам гледао на фотографијама. Поред тога, ко је још чуо да се у балону неко налази?

Можда је требало да кажем нешто уместо неко. Јер, типови који су тамо улазили и излазили нису били нормалан свет. Ходали су час на задњим шапама, час на све четири. Усправљени, имали су око метар и двадесет. Били су натоварени разним чудним направама које су полагали на песак, на пола пута између мене и оног балона који то није био. Тројица су слагала делове које су им остали доносили.

Онда сам приметио Палачинку. Стајала је близу њих и није изгледала нимало уплашена; само радознала, као и сваки магарац.

Глас из звучника

Одважио сам се и ја и пришао ближе. Бацно сам поглед на оно што су правили, али ништа нисам схватао.

– Здраво! – рекао сам, али они нити одговорише нити ме погледаше. И тако сам се мувао на извесном растојању од балона. Мајко моја! Био је од глатког метала, а висок као кућа на два спрата.

Једно од оних чудних створења ми је пришло и отерало ме, машући нечим што је личило на електричну лампу. Зауставио сам се после пет-шест метара и наставио да посматрам.

Изгледало је да су завршили с монтирањем. Палачинка је била тамо, на неколико метара, па сам пошао да јој се придружим, кад је један од њих

стао поново да маше оном лампом и морао сам да се вратим.

Двојица су тамо стајала, уздигнута на задње шапе, померајући полуге и притискујући дугмад. На врху је било нешто слично звучнику на старим грамофонима. Наједном, из звучника се чуло:

– Сад би требало да је у реду, Манду.

Тог часа осетио сам се толико слабо да ме је могао одувати и најмањи ветрић. Ови типови су имали машину која говори! Сео сам на једну стелу и буљио у звучник. А он је опет проговорио:

– Ако овај становник Земље има тип интелигенције какав очекујемо, моћи ћемо да комуницирамо.

Сви су се удаљили од звучника, осим једног. Он је погледао у Палачинку и рекао:

– Здраво!
– Здраво! – одговорио сам. – Палачинка је магаре, зато је боље да разговарате са мном.

– Молим вас – рекао је звучник – хоће ли се неко побринути да она животиња тамо престане да галами?

Није ми се чинило да Палачинка прави галаму, а према мени су махали лампама. Зато сам ућутао и стао да посматрам шта се дешава.

– Претпостављам – рекао је звучник – да си ти доминантни интелект на овој планети. Становници Марса те поздрављају.

Чудан неки звучник. Сећам се сваке проклете речи коју је изговорио и како ју је изговорио, иако нисам схватао за сваку реч шта значи.

Смири ту животињу!

Док сам смишљао одговор, нека ме бог убије ако ме Палачинка није намерно предухитрила. Отворила је уста, показала зубе и зањакала.

– Хвала – рекао је звучник. – Одговорићу на твоје питање: ово је звучни телепатски комуникатор. Он преноси моје мисли и репродукује их у свести оног који слуша на његовом језику. Није селективан, то јест разна створења са различитим језицима могу да ме разумеју истовремено, али побринули смо се да подсетимо пријемник само на талас твоје интелигенције.

– Ви сте луди! – дрекнуо сам. – Зашто га не подесите да разумете шта ја кажем!

– Јагарде, смири ту животињу! – рекао је звучник.

Палачинка се окренула и прекорно ме погледала. То ми није сметало; сметало ми је што је опет једно од оних створења стало да маше лампом на мене. Било како било, звучник је поново проговорио:

– И ми на Марсу имали смо исти проблем, али, срећом, решили смо га заменивши домаће животиње роботима. Код вас је, очигледно, нешто друго у питању: у недостатку руку и пипака морали сте да припитомите инфериорне врсте које то имају.

Палачинка је зањакала и звучник је одговорио:

– Наравно, упознаћемо те с циљем

наше посете. Желели бисмо да нам помогнеш да решимо нешто што нам је од виталног значаја. Марс је планета која умире. Вода, атмосфера и извори минерала практично су исцрпени. Да су наши бродови способни за међузвездане летове, сад бисмо у галаксији тражили неку ненасељену планету. На жалост, они могу да стигну једва до планете Сунчевог система. Само откриће неког погона потпуно новог типа омогућило би нам да стигнемо до звезда. Поред Марса, у Сунчевом систему нам одговара једино ваша планета. Меркур је сувише врућ, Венерина атмосфера је за нас отровна. Сила теже на Јупитеру би нас здробила, а ниједан од његових сателита, као ни ваш, нема атмосферу. Што се тиче спољних планета, оне су превише хладне. Ако ћемо да преживимо, морамо, дакле, да се пребацимо на Земљу. То ћемо свакако учинити. Уколико се не сложите, употребимо силу. Располажемо оружјем које би за неколико дана могло да уништи живи свет на Земљи.

– Чекајте мало! – повикао сам. – Ако мислите да можете...

Од срца хвала

Док сам ишао ка звучнику, онај с лампом је притиснуо дугме. Ноге су ми одједном постале као од гуме и пао сам. Морао сам да се помогнем рукама да бих сео. Ни уста више нисам могао да отворим.

Палачинка је зањакала.
– Тачно – чуло се из звучника. – То би било најбоље. Не бисмо желели да окупиримо једну цивилизовану планету. Ако имате да нам понудите неко боље решење...

Опет њакање.
– Хвала – рекао је звучник. – Сигуран сам да ће вредети. Не схватам како се тога сами нисмо сетили. Хвала ти од срца; не знам како да ти кажем колико ценимо твоју помоћ. Одлазимо. Буди сигуран да се нећемо вратити.

Колена су почела да ми функционишу и устао сам, али још читав минут нисам могао да се померим. Мислио сам шта би било да су ми лампу уперили у груди.

Палачинка је њакнула још једном. Чудна створења су расклапада своју нараву са звучником и враћала је, комад по комад, у балон. Најзад су се врата затворила. Поново је сукнуо пламен и балон је узлетео право у вис и нестало.

Палачинка је пошла према шатору, клатећи се. Учинило ми се да избегава мој поглед.

– Сад мислиш да си много паметна, је ли? – рекао сам.

Ништа није одговорила. Ипак, био сам сигуран да знам шта мисли.

Ето, тако је Палачинка спасла Земљу од Марсоваца. Претпостављам да бисте хтели да знате шта им је рекла. Врага, то бих и ја желео, али неће да ми каже.

Хеј, Палачинко, долази овамо! За вечерас је било доста пива!

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

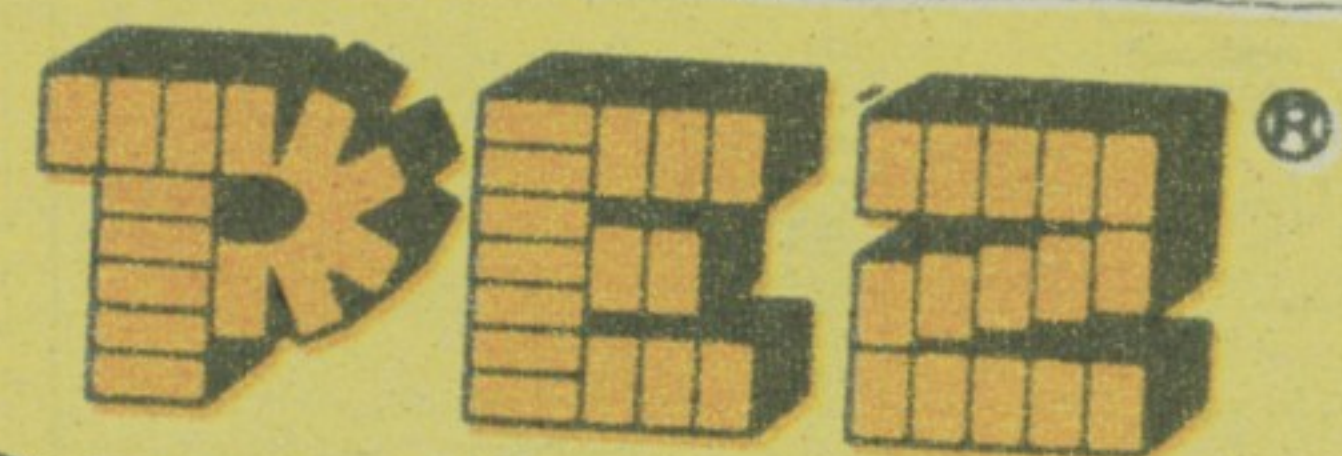
ЧУВЕНИ МАПЕТИ

autor	DUHO-VITA-PRIM-JEDBA-SALA	IZGLADITI-UGLADITI	DIO GLAVE	FRAN-CUSKI VAJAR OGIST	POSJE-DOVA-TI	IMPE-RATOR	LJUDI KOJI BOLUJU OD ANE-MIJE
Ve Mak							
VIDI SLIKU BR. 1	т	у	б	р	м	у	а
VEOMA VELIK	о	т	р	о	м	а	и
UREDA-JI ZA PROIZ-VODNJU SLADA	е	а	е	г	а	р	е
ČLAN SPORT-SKE EKIPE MLADIH	к	а	г	е	м	„MILI“ ZAGO-NETNO	и
RAZDA-NITI SE	о	г	а	и	а	м	и
KINESKI PJESNIK JAN	2	а	SKRAĆE-NICA AUSTRIJ-SKE AGENCIJE	GREĐ-STVO ZA LEM-LIENJE LJEPILO	POJESNIK KARLOJ TENISER ZOLTAN	а	2
EVROPSKA DR-ZAVA	м	т	а	п	м	г	а
OSUĐAR „DINAR“	у	м	т	е	а	а	р
Pg	а	ORGANSKO JEDI-NOENJE	POVAŽ MIRIO	а	м	и	и
AFIR-MACIJA	„METAR“ VIDI SLIKU BR. 2	и	VRSTA VAZDU-HO-PLOVA (MNI.)	NOM SAD MJEŠTO KOD PE-ČINACA	и	с	KORPA KOŠARA
VIDI SLIKU BR. 3	т	и	у	а	„TENISKI KLUB“ SLOVO LATINICE	м	к
MJEŠTO KOD REŠENA U MAKE-DONICI	о	т	е	м	е	в	о
HAIZUST	и	а	т	а	и	е	т
MJEŠTO KOD BUJA	т	р	е	и	ЗНАК ЗА NATRI-JUM MUŠKO IME	и	а
ЗНАК ЗА KI-SEONIK	о	POSUDA ZA UMI-VANJE DVA KO-MADA	л	а	в	о	р
AUTO-OZNAKA BIJELOG PO-LJA	3,14...	т	и	NULA IVO JAN	о	„ISTOK“ „AVENI-JA“	и
ČOVJEK IZ BANJE	б	а	и	и	г	а	у
PRIZAN-LJIVANJE	т	р	м	г	а	в	а

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: жетелац, аматери, бити, ев, Атичани, Цо, Асал, кварт, рам, ред, Атакама, Киригин, да, анал, т, шнит, т, шнит, бура, р, опосуми, склдан, ОФ, Али, р, врат, исправе, суфицит.

**НАГРАДА
СВАКОГ МЕСЕЦА**

Испуњен купон пошаљи на адресу:
ПЕЗ ПРИЈАТЕЉ 61110 ЉУБЉАНА, пп. 38

Купон испуни штампаним словима, исеци и налепи на до-
писницу

Презиме и име

Улица и број

Поштански број и место

датум рођења

САМО ЗА ЧЛАНОВЕ ПЕЗ
КЛУБА!

1 пут месечно –
РЕЗ СУПЕР НАГРАДА
2 пута месечно по 50
50 занимљивих РЕЗ награда
ПОСТАЋЕШ И ТИ
ПРИЈАТЕЉ ПЕЗ-а И
ЧЛАН ПЕЗ КЛУБА, КАД
ПОШАЉЕШ
5 ОМОТА ПЕЗ БОНБОНА
**ПЕЗ ПОЗДРАВЉА СВОЈЕ
ПРИЈАТЕЉЕ!**

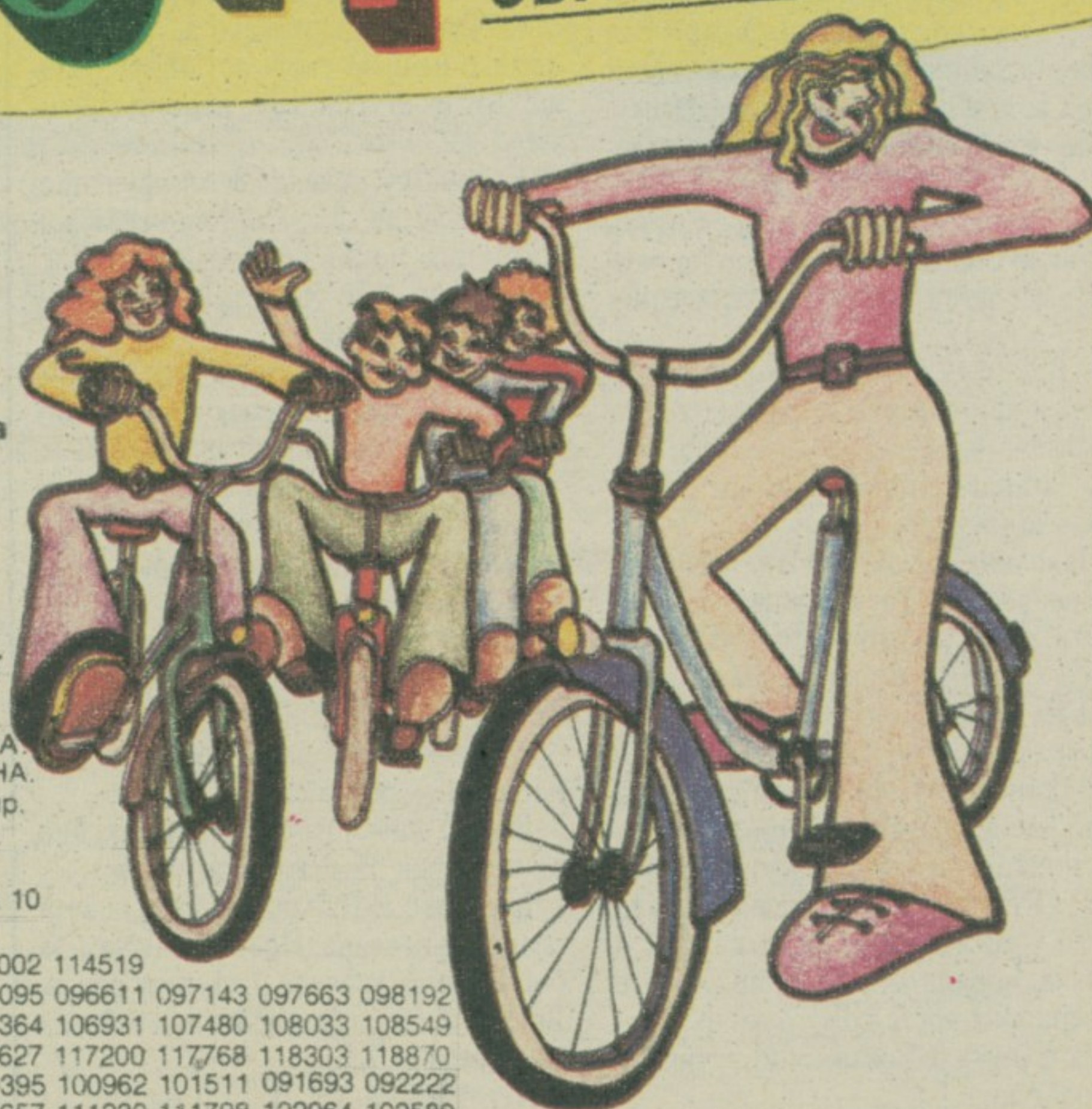
БИЦИКЛ ЈЕ ДОБИЛА
117200 АДЛЕР ИВАНА.
54300 Бели Манастир.
Барањска 11.

117557 Шегон Владимир.
51440 Пореч. Г. Калчића 10

Мајице су добила:

112333 112900 113449 114002 114519
094425 094992 095542 096095 096611 097143 097663 098192
104688 105261 105829 106364 106931 107480 108033 108549
115051 115571 116100 116627 117200 117768 118303 118870
098719 099292 099860 100395 100962 101511 091693 092222
109081 109601 110130 110657 111230 111798 102064 102580

064589 065158 165711 066264 066781 067316 067843 068381 068918 069491 070053 070598 071167 071719 072272 072789 073324 073851 092749 093322 093890
074389 074926 075499 076061 076606 077175 077727 078280 078797 079332 079859 080397 080934 081507 082069 082614 083183 083735 103112 103632 104161
084288 084805 085340 085867 086405 086942 087515 088077 088622 089191 089743 090296 090813 091348

Од тренутка кад је у капели цркве Св. Ваведења код Славковице открио три заиста монументална саркофага, о чему смо писали у броју 1755 од 18. августа, крагујевачки археолог Димитрије Мадас покушава да нађе одговор на питање где се на Руднику налазио двор деспота Ђурђа Бранковића. Пре свега због тога што би проналажењем тог двора коначно потврдио претпоставку да је троје Бранковића сахрањено баш у Св. Ваведењу. До данас сачувани штурци подаци о месту смрти деспота Ђурђа наводе два двора, у Смедереву и на Руднику. Али, иако се не слажу у томе где је последњи српски владар умро, сагласни су да је то било 24. децембра 1456. и да је сахрањен у Кривој Реци. Питање је којој, јер на самом Руднику има неколико места с оваквим именом. По једном дубровачком летопису деспот је сахрањен у „Кривој Реци, испод рударског места Рудник, на горњем току реке која се још и данас зове Деспотовица“.

Црква Св. Ваведења налази се у крају који се некада називао Кривом Реком и поред ње пролази поток који би, условно речено, могао да се назове реком. Да ли је то Деспотовица? Данас га мештани називају Безименим. Што се тиче рударског места Рудник, поменутог у летопису, могуће је да је то данашња истоимена варошица. Потпуно је извесно да се у средњем веку ту налазио град, неутврђен додуше. У њему су живели Саси и Дубровчани о чему сведоче не само дубровачки записи већ и надгробни споменици, остаци католичких цркава. Међутим...

Црква у дворишту

У подножју Рудника, кроз село Мајдан, тече река коју и данас називају Деспотовицом. Чине је два потока, Јазински, који су некада давно звали Крива Река, и Мајдански. Можда је то та Крива Река која се помиње у дубровачким летописима и у предању које смо чули у Мајдану. Ова легенда, такође, каже да је деспот сахрањен у цркви Криве Реке, на горњем току Деспотовице. На малом платоу изнад данашњег Јазинског потока а у непосредној близини срдњовековног гробља и великог шљакишта, налазе се остаци цркве саграђене од ломљивог

РУДНИКУ

У
ПОХОДЕ

НА ДВОРУ МЕСАРНИЦА

И ПО ИСТОРИЈИ И ПО ПРЕДАЊУ ДЕСПОТ ЂУРАЋ БРАНКОВИЋ ЖИВЕО ЈЕ НА РУДНИКУ. ПРЕДАЊА ЗА СВАКУ РУШЕВИНУ ВЕЗУЈУ ПРИЧУ О ДВОРУ ОВОГ ВЛАДАРА.

камена и кречног малтера. Дакле, црква заиста постоји али у њој нема ни најмањег трага који би указао да је ту сахрањен деспот Ђураћ. Бар су досадашња ископавања тако показала. Осим тога, судећи по сасвим малој апсиди (задњи, полукружни део олтара), црква је највероватније била римокатоличка а познато је да је Ђураћ био загрижени бранилац православља. С обзиром на то, она нема директне везе с деспотовом личношћу али нимало није без значаја: наиме, несумњив је доказ да су и у средњем веку борабили људи римокатоличке вероисповести. Како поменуто шљакиште није једино, дуж Мајданске реке

их има бар шест, јасно је да се и овде копала и топила руда. Других материјалних доказа нема. Заправо, постоје остаци још једне, нешто мање, католичке цркве која се налази у дворишту породице Јанковић а у непосредној близини места где се спајају Мајданска река и Јазински поток. Да је у атару Мајдана постојало велико насеље говори и предање. Па њему, реч је о вароши која је била толико велика да је имала чак 77 месарница у којима се сваког дана клало по 80 волова да би се исхранило становништво. Наравно, и ово предање треба прихватити са резервом јер је врло вероватно да је у њима народ пуштао машти

на вољу. Али, не треба га потпуно ни одбацити. Зашто.

Лако је било коњаницима

Осим шљакишта, неколико гробља, две католичке и три православне цркве (толико је за сада откривено) изнад Мајдана, на врху некадашње вулканске купе налазе се рушевине које мештани овог и околних села називају Градином али и Јериним градом. Прилаз води кроз шуму. Док застајемо да повратимо дах не можемо да се отлемо утиску да стрмим ивицама купастог узвишења вијуга стаза којом су, највероватније, јахали средњовековни коњаници.

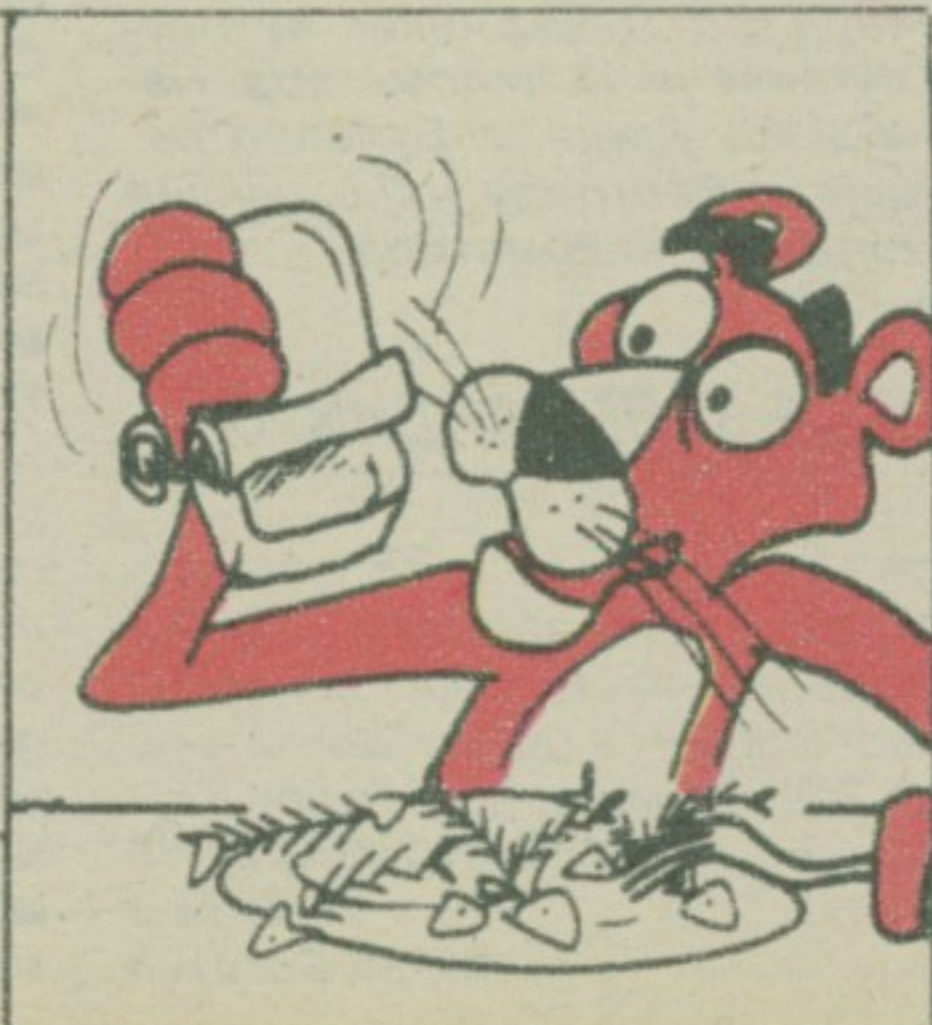
Када смо се, пуни ишчекивања, најзад успели на Јеринин град, били смо разочарани. Уместо слике двора коју смо стварали на основу прочитаних књига и народних казивања, угледали смо стене обрасле травом и маховином. О томе да се ту некада уздизало неко здање сведочи, само временом и људском руком обурвани, полукружни зид – остатак бедема који је без сумње био импозантан будући да му је ширина била око 3 метра. Утврђење је, по захтевима терена на којем је подигнуто, било неправилно издужене елиптичне основе, дужине 43 и највеће ширине 23 метра. По мишљењу Димитрија Мадаса мало је вероватно да је ово утврђење служило у одбрамбене сврхе. Пре би се рекло да је било двор неког властелина. Можда Ђураћ Бранковић? Досадашња ископавања то нису потврдила али ни негирала. Пронађени делови керамичких посуда, по својим стилским и технолошким одликама, указују на крај 13. и прву половину 14. века. А Ђураћ и Јерина су, знамо, живели у првој половини 15. Дакле, нешто касније. То што није пронађено ништа из тог периода не мора да буде противдоказ. Пре него што су на Градину стигли археолози, прошло је много векова. Оно што је остало из Турака разрушили су време и ловци на деспотово благо. Свако утврђење на Руднику могло је бити његово. Да ли јесте или није, било је важно само уколико је значило новац. За науку се није марило. Зато и није чудо што су досадашња ископавања показала релативно јалове резултате.

Олга Вукадиновић

Илустровао: Брана Јовановић

ПАНТЕР ПАНТА

РАЗЛИЧИТИ АРШИНИ

Желео бих да знам да ли милиција, официри и цариници имају скраћени радни стаж и да ли могу да путују у иностранство?

ПРЕДРАГ ТРИФУНОВИЋ
Тимочка 9
26000 Панчево

Одговор на твоје питање је само на изглед једноставан па ћемо зато поћи редом: бенефицирани радни стаж у органима унутрашњих послова осим милиције имају и инспектори који раде на сузбијању криминалитета, овлашћени радници у неким службама и ватрогасци. Слично је и са официрима, неки имају а неки немају скраћени радни стаж. Међу онима којима се за 12 месеци рачуна 15, 16 или 18 месеци су неки трупни официри, авијатичари под условом да су летачи, морнарички официри (ако су на бродовима или подморницама) и граничари. Сви они, заједно са радницима унутрашњих послова, могу да путују у иностранство али са дозволом надлежног старешине.

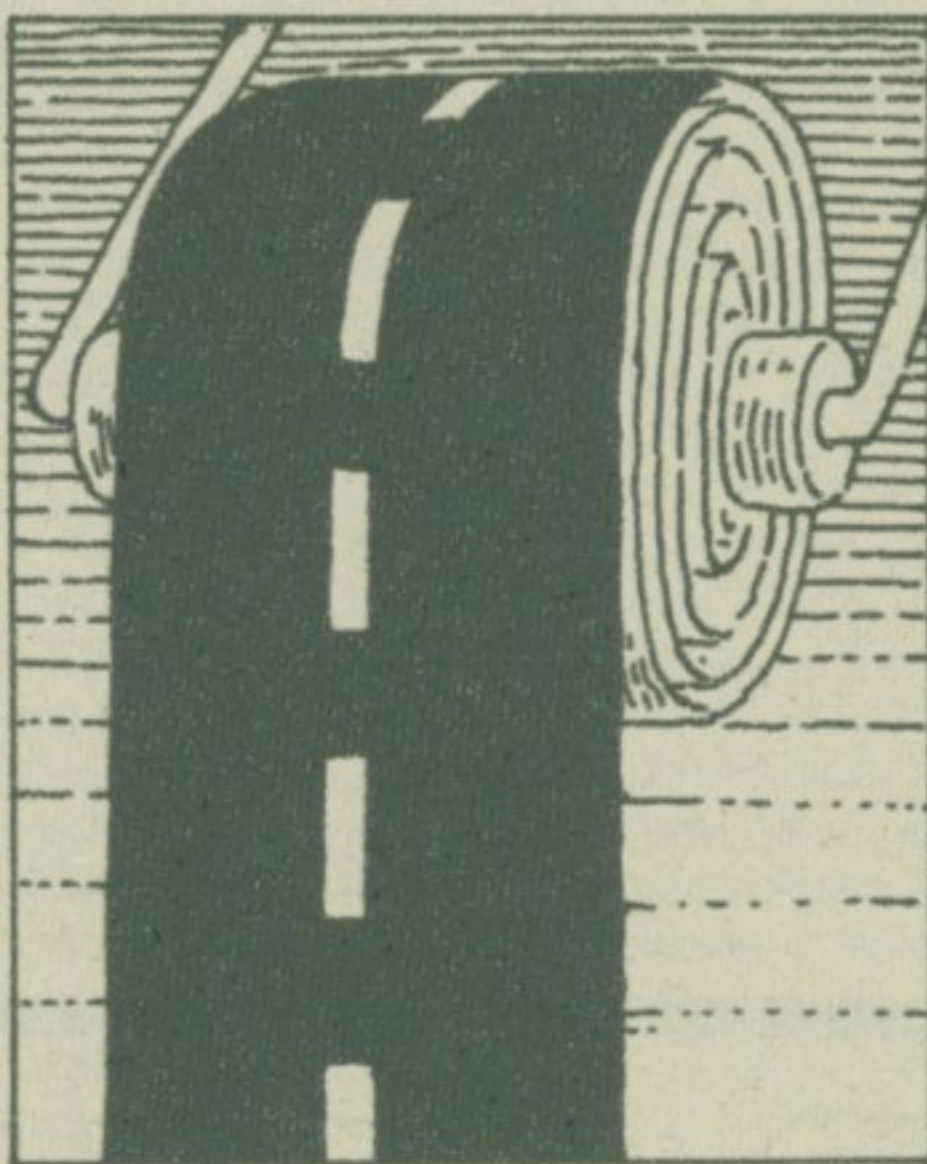
Цариници (без обзира да ли је реч о радницима на граничним прелазима или онима који раде у унутрашњости земље) могу да путују у иностранство али о томе морају да обавесте непосредног руководиоца. Што се тиче радног стажа, он им није повлашћен. Упр-

кос чињеници да цариници на граничним прелазима раде под истим условима као и милиционери. Вероватно да је и то један од разлога за дискусије које се управо воде а које ће се можда, надају се цариници, завршити повољно по њих: признавањем права на бенефицирани стаж.

УЛИЦА КАО АУТОПУТ

Занима ме која је улица најдужа на свету, а која у Југославији.

ВЛАДИМИР СТРЕМЦ
41430 Самобор

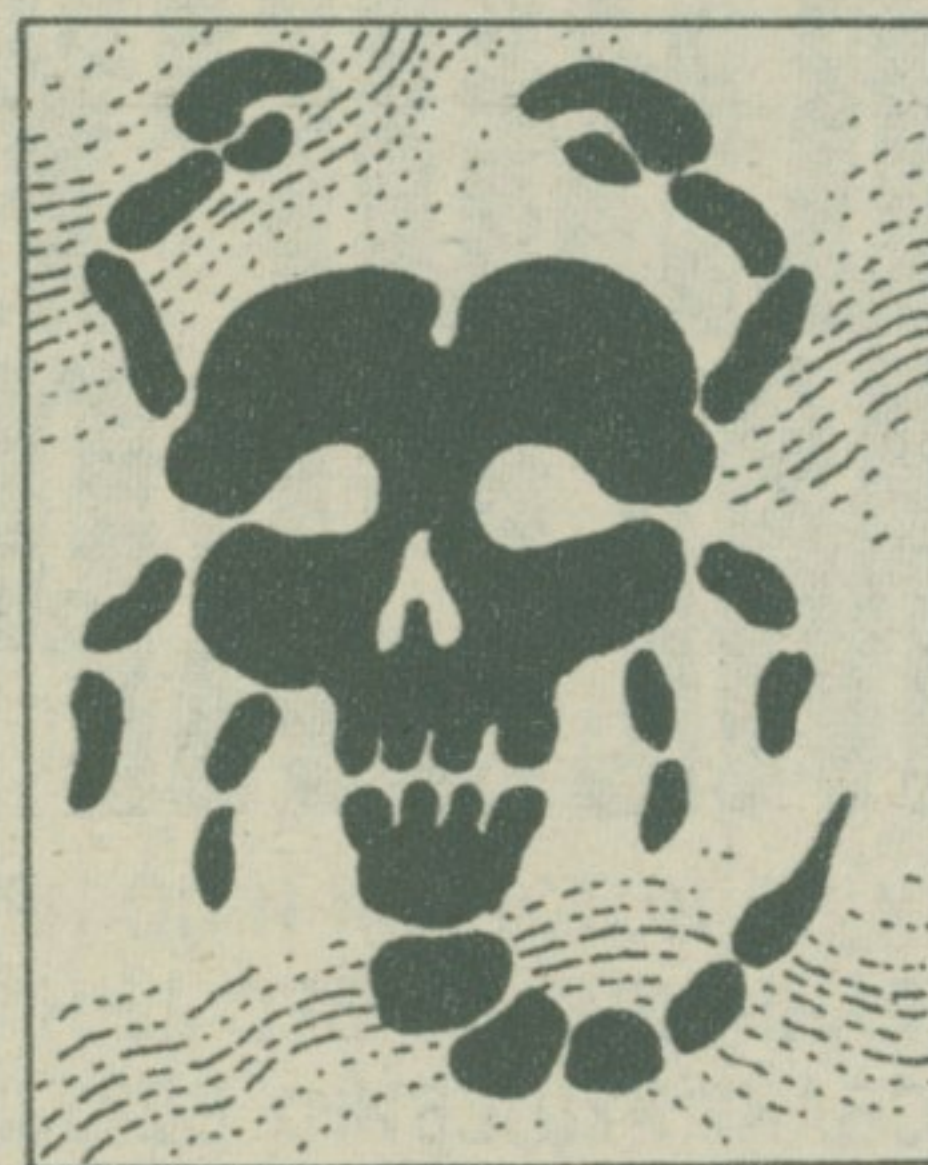
У Лос Анђелесу се налази најдужа улица на свету. То је Фигуроа стрит која води од Колорадо булевара до Пацифичког аутопута и дугачка је 48 километара. Наша најдужа улица је Булевар револуције у Београду чија дужина износи девет километара.

СМРТ СЕ ЗОВЕ ПАНДИНУС

Моје друштво често разговара о шкорпијама. Једни тврде да је њихов отров за човека смртно опасан, а други да то није тачно. Занима ме ко је у праву.

МИЛЕНКО МАЈЕТИЋ
М. Тита 5
15350 Богатић

Од око пет хиљада врста скорпија, код нас живи десетак, разних величина, боја и отровности. Јер, све, ама баш све праве скорпије су отровне. Истина, убој неких од њих изазива слабије реакције људског организма од убоја пчеле, али се зато неке, по жестино отрова, могу да упореде с најопаснијим змијама. Ове друге, које у већини случајева својим брзопотезним убојом жртву сигурно усмрћују, код нас, срећом, не живе. Међутим, то никако не значи да су скорпије нашег поднебља за потцењивање. Најбољи пример за ову тврдњу је *Euscorpius italicus*, једна од наших најотровнијих скорпија која се под камењем, испод подова старих кућа или под

кором дрвета може да нађе од Истре до Скадарског језера, укључујући и острва.

Ова врста скорпије, дужине 6-7 центиметара, у бројним и изолованим колонијама насељава и околину Загреба и Љубљане. Отров који се врло брзо, преко савитљивог и изузетно покретног репа с иглом на врху, излива у тело жртве је неуротоксин. Из његовог назива може да се закључи да највише делује на нервни систем човека, животиње или инсекта.

Погрешно се мисли да су скорпије тако зле да одмах нападају и боду све живо на што наиђу. Напротив, то су веома опрезне и плашљиве животиње, које се дању скривају, а ноћу иду у лов. Међутим, ако је скорпија угрожена, ако се изненади у свом тајном скровишту – тада је неумољива и онај ко је несмотрен осетиће сву снагу њеног отрова.

А што се отрова тиче, *Mesobuthus gibbosus* је, бар код нас, најотровнија скорпија. Ова жућкаста наказа, дугачка чак до 12 центиметара, која живи под стенама у Црној Гори и Македонији, кад за касни лекарска интервенција, усмрти чак и човека или већу животињу.

Иако су због свог изгледа и отрова омрзнуте свуда где живе, скорпије су врло нежне и необичне мајке, и да чудо буде веће – веома корисне, чак и за човека. Јер, оне вредно и у огромним количинама тамане муве, комарце и њихове ларве, штетне гусенице и мноштво других напасника из многобројног света животиња.

Скорпије из рода *Pandinus* су међу највећим и – најотровнијим. Од врха репа до краја штипаљки које служе као суперосетљиве антене њихова дужина износи око 20 центиметара. Убој овог скорпијског цина је смртоносан, тако да становници жарких предела Африке, где живи *Pandinus*, често страдају од његовог убоја.

Због свог изузетно отпорног организма скорпије су једина жива бића која су у пробама атомског оружја преживела и топлотни и радиоактивни удар.

Међутим, шта да се уради ако скорпија врх свог репа забоду и у наше тело?

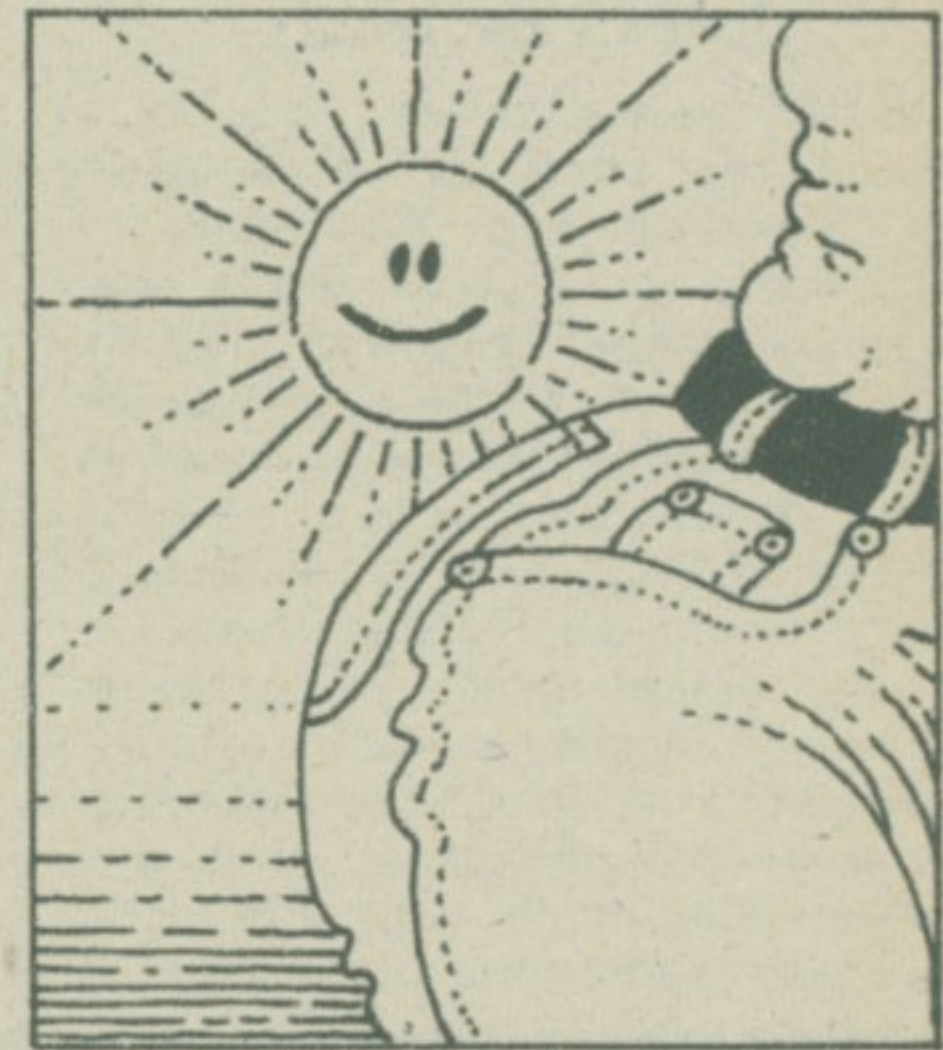
Неопходно је што хитније обратити се лекару, јер постоји нарочит серум против убоја скорпије. Опасан је и узалудан сваки покушај исисавања отрова, јер тако може да дође до још већих компликација.

НА КУКОВО ЛЕТО

Често сам у разговору старијих чула изреку – *Ad kalendas Graecas*. О њој знам да је латинска и да у преводу значи: На грчке календе. Међутим, ја мислим да она има неко друго значење. Молим те, објасни ми које.

ИНГРИД
51000 Ријека

Ad Kalendas или *Calendas Graecas*. О грчким календама. Никад! Грци нису знали за календе. Оне су код Римљана означавале увек

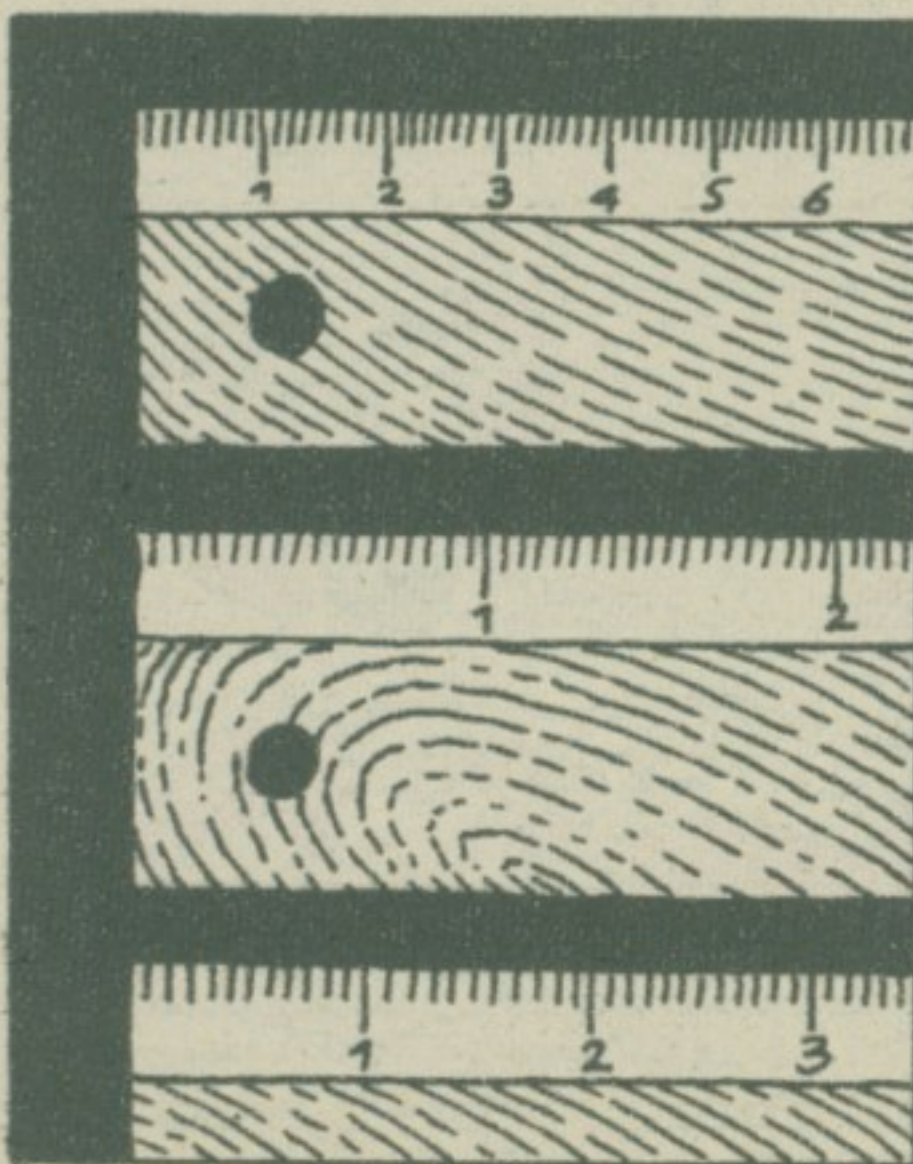
први дан у месецу. Ми бисмо то рекли: Кад на врби роди грожђе. На куково лето. Кад два петка буду заједно...

МАЛЕ АЛ' СЕ БРОЈЕ

Занима ме површина, број становника, као и име и број становника главног града – следећих државица: Андора, Ватикан, Лихтенштајн, Луксембург, Малта, Монако, Сан Марино и Гибралтар.

ВЛАДИМИР ПЛЕСКОЊИЋ
Партизанска 61
11090 Раковица – Видиковац

АНДОРА – у источним Пиринејима, између Шпаније и Француске; површина 453 км²; преко 25000 становника; главно место Андора ла Вела, на надморској висини од 1030 м, око 6000 становника.

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Александар Бакочев
В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“
Влада Булатовић Вић
Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Вић

Заменик главног и одговорног уредника
Зефиринио Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Боковић, Љубинка Ђуровић, Љилана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Вић, Зефиринио Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Верагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Божана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Микић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патригић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменковић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленико Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црнобарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорница Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 328-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 100 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.104,00 динара, полугодишња 2.208,00 динара, годишња 4.416,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 2.208,00 динара, полугодишња 4.416,00 динара, годишња 8.832,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$ 32.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 91.-
ШВЕДСКА	Шкр. 270.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 278.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 75.-

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

Насловна страна
Зоран Петканић Петко

13. 12. 1985. ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 47

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Рујица Рачић, Цреска 19, 51440 Пореч – има 14 година, воли музику и спорт.

Недељко Мишковић, Трг Пере Косорића 4/16, 71000 Сарајево – има 10 година, сакупља маркед и радо би мењао дупликате.

Љубица Вулас, Пут Гашићких 84, 58210 Солин – има 15 година, воли дописивање, путовања, музику и све што воле млади.

Мирослав Буковчић, Шарпланинска 12, 11050 Београд – има 16 година, бави се психологијом и астрономијом.

Гордана Баничевић, Банатска 34/43, 24000 Суботица – има 13 година, навија за „Динамо“, воли Дјуран Дјуран.

Драгана Цветковић, Хрватска 11/4, Котеж-Крњача, 11210 Београд – има 14 година, воли музику, сакупља постере и касете, тренира рукомет, навија за Црвену звезду.

Славко Петлеваниј, Сергеј Јесењина 5/28, 310072 Харков – има 27 година, воли музику, језик дописивања српскохрватски и руски.

Мери Бенова, Ул. 151 бр. 37, 91000 Скопје – има 12 година, воли музику, сакупља постере, језик дописивања македонски, енглески и српскохрватски.

ВАТИКАН – раније скуп папских зграда и црква у Риму, сада самостална папска држава у центру Рима; површина 0,44 км²; становника око 1000.

ЛИХТЕНШТАЈН – између Швајцарске и Аустрије; 157 км²; ст. 23000; гл. град Вадуц, 4000 становника.

ЛУКСЕМБУРГ – Велико Војводство Луксембург, између Немачке, Француске и Белгије; 2586 км²; преко 350.000 становника, главни град је Луксембург, са 80000 становника.

МАЛТА – Република Малта, острвска држава у Средоземном мору јужно од Сицилије; са острвима Гоцом и Комином 316 км²; више од 330000 становника; главно место Ла Валета, преко 14000 становника.

МОНАКО – мала кнежевина и град на обали Средоземног мора, на француској ривијери; 1,5 км²; око 24500 становника, од тога 4500 грађани Монака, остало странци (претежно Французи, Италијани); састоји се из три насеља: Монака, Монте Карла и Ла Кондамина.

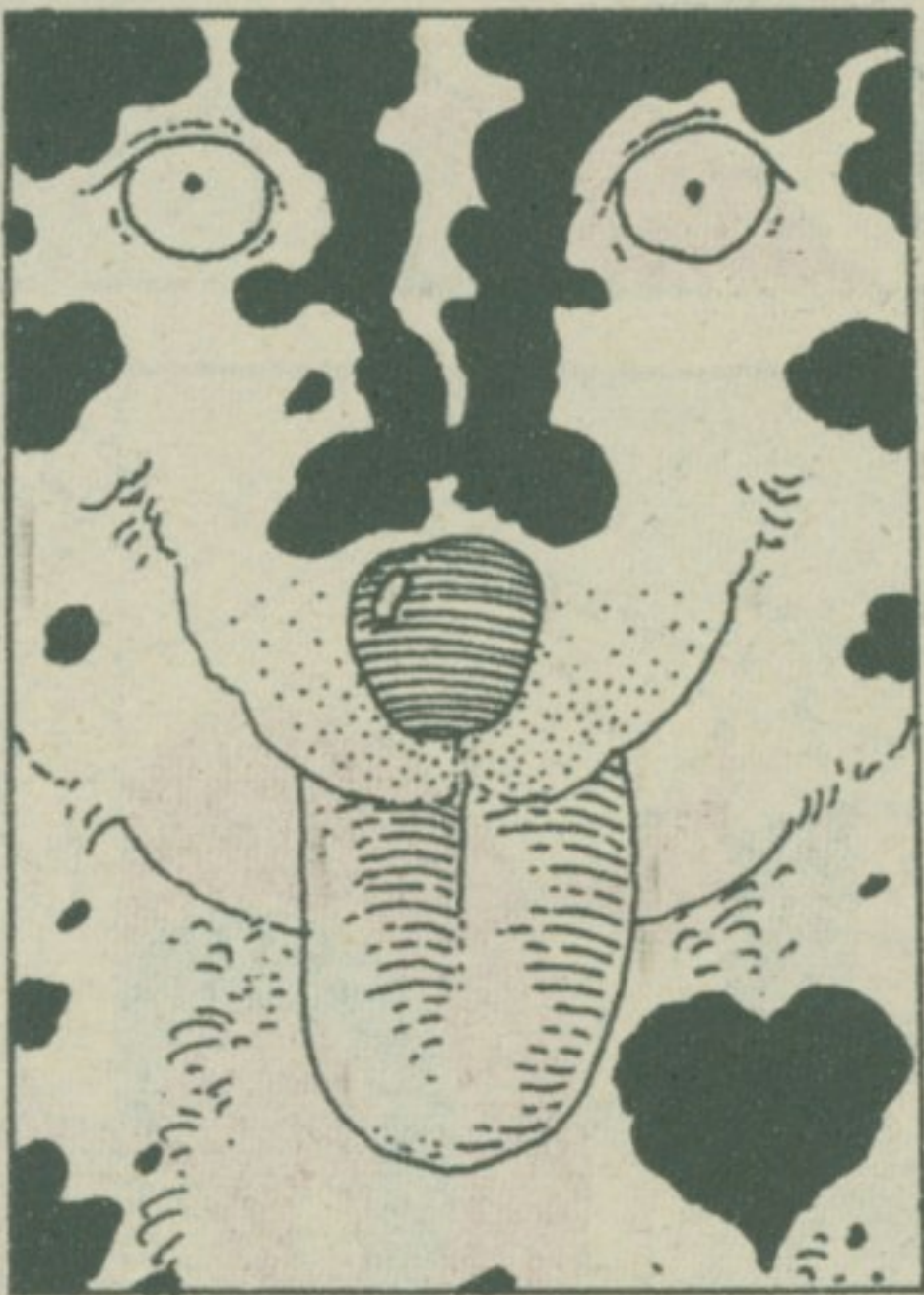
ПСЕЋЕ СРЦЕ

✉ Имам пса за којег је ветеринар рекао да му је срце болесно. Одувек сам мислила да може да оболи само срце човека, тако да ме овај налаз изненадио. Ветеринар је остао при својој тврдњи, а ја, док мој љубимац болује, пишем ово писмо са жељом да ми помогнете.

ЗОРАНА СИМОВИЋ
Бранка Радичевића 18
11080 Земун

Ветеринар је у праву. Погрешно се мисли да болести срца муче само човека, јер срце, најважнији орган, имају и друга бића. Стрес, срчани удар и друге невоље са овим мишићем „који живот значи“, погађају не само човека, већ и друге кичмењаци: птице, разне врсте сисара, чак и рибе.

Пас, у већини случајева, није више оно што је од памтивека био: неустрашив чувар људског и свог дома, паметна животиња која може да брине сама о себи. Живећи уз човека, свог заштитника, он је постао неотпоран, размажен и бољив. Његово крзно, шапе, расположење и срце нису више као некада. И док се раније пас није плашио ни медведа, ни вука,

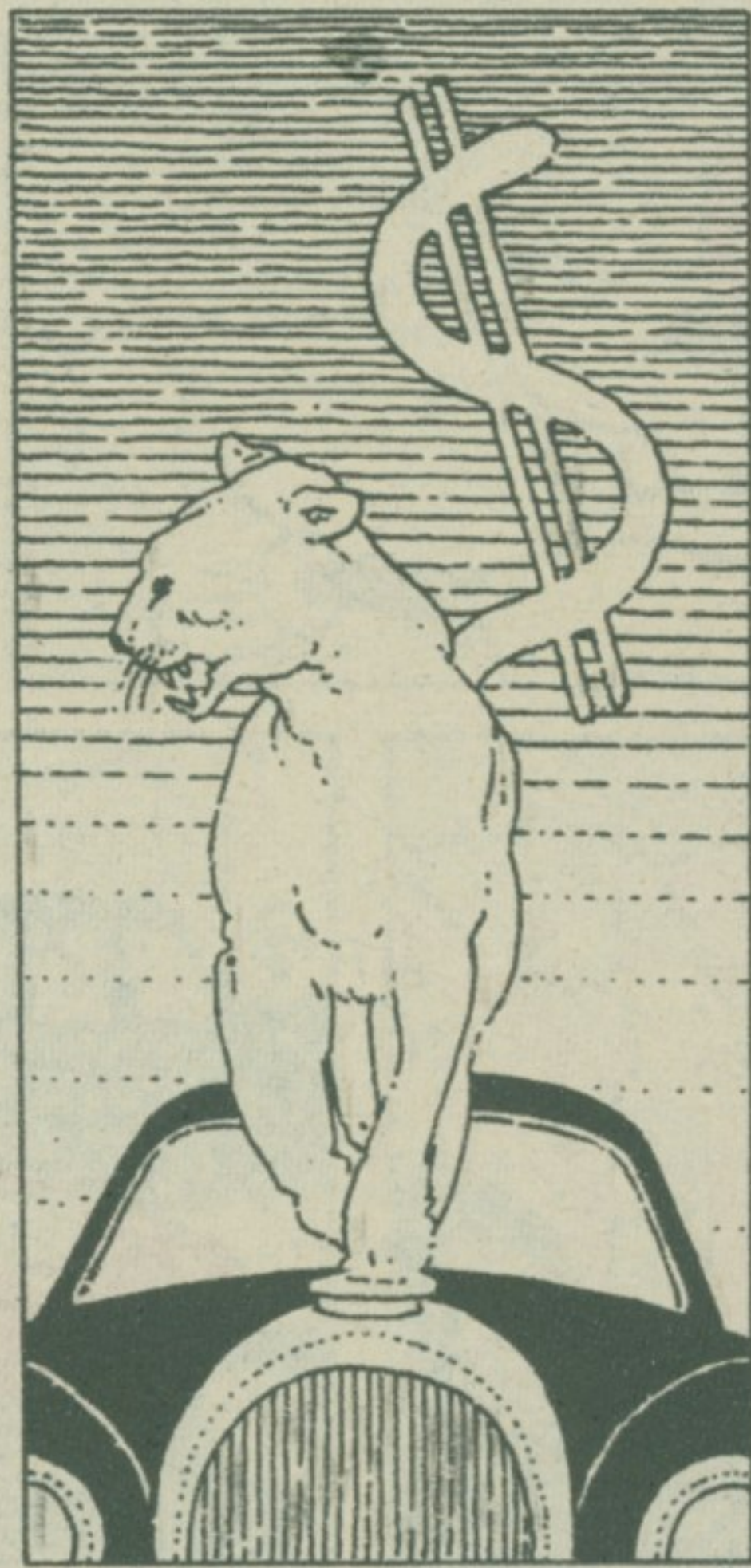
ни зиме, ни олује, данас његов постојак болно завија у лифту или на тераси солитера. Далеко од мајке природе, заробљен људском љубављу и пажњом, он под неонским светилкама још сања свој „зов дивљине“ као Бек Џека Лондона. Цену тог узалудног сна плаћа и њихово недужно срце. Ветеринари покушавају да му помогну лековима врло сличним оним за човека. Јер, срце је срце, па макар било и псеће.

ЈАГУАР СКАЧЕ НА ХИЉАДЕ ДОЛАРА

✉ Откад се производи аутомобил „јагуар“ и колика је његова садашња цена?

МИТРЕ ДИМЕВСКИ
Стива Наумова 23
97000 Битола

Чувена британска фирма „Јагуар“ прославила је недавно пола века постојања. Цена првих „јагуара“ била је око 550 долара. Данас

је, међутим, цена једног просечног модела „само“ 21230 долара, односно око 6 370 000 нових динара. Пре пет година ова чувена компанија била је у кризи и продавала је само 2500 аутомобила годишње, док су из њених производних хала прошле године широм света отишла 18044 примерака лимузина са фигуром јагуара на хауби. Највише ових луксузних брзих и изузетно квалитетних возила продаје се у САД.

ЈОШ НЕ СВИЋЕ РУЈНА ЗОРА...

✉ Молим те да објавиш текст црногорске народне песме „Још не свиће рујна зора“.

АЛЕКСАНДРА СТЕВАНОВИЋ
11500 Обреновац

Још не свиће рујна зора,
Још не трепти лист са гора,
не чује се пој славуја
зору да најави.

Не чује се глас зефира
нити пјесма од пастира,
тишина је, свуда влада
све живо почива.

Нека цвјета росно цвјеће,
нек' се кити њим прољеће,
ја га више нећу брати,
јер није за мене.

Ја га више нећу брати
јер га немам коме дати,
којој сам га даривао
земља је покрива.

Свака травка у повоју
бар осјећа радост коју,
а од мене радост бјежи
далеко, далеко.

